

Peruskoulujen kahdeksannen ja
yhdeksännen luokan
maahanmuuttajataustaisten riskialtis
seksuaalikäyttäytyminen

Lari Oksala

Pro Gradu –tutkielma

Turun yliopisto

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Sosiologia

Kesäkuu 2019

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

OKSALA, LARI: Peruskoulujen kahdeksannen ja yhdeksännen luokan maahanmuuttajataustaisten riskialtis seksuaalikäyttäytyminen

Pro Gradu –tutkielma 74 s. + liitteet.

Sosiologia

Kesäkuu 2019

Tutkielmassa tutkitaan peruskoulun kahdeksannen ja yhdeksännen luokan maahanmuuttajataustaisten nuorten seksuaalidebyyttiä ja muuta riskialtista seksuaalikäyttäytymistä. Tutkielman tarkoituksena on selvittää, eroaako maahanmuuttajataustaisten nuorten ja kantaväestön nuorten riskialtis seksuaalikäyttäytyminen toisistaan ja mistä erot johtuvat. Kansainvälisten tutkimusten perusteella nuorilla, jotka ovat muuttaneet tulomaahan myöhäisellä iällä ja nuorilla, joiden lähtömaan kulttuurissa seksuaalisuutta kontrolloidaan, on usein vähemmän riskialtista seksuaalikäyttäytymistä. Tutkielma on ajankohtainen, sillä maahanmuuttajataustaisten nuorten seksuaaliterveydestä ja –käyttäytymisestä on kerätty Suomessa vasta vähän yleistettävää tietoa.

Aineistona on osa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) vuoden 2013 keräämän Kouluterveyskyselyn peruskoulun 8. ja 9. luokan opiskelijoiden vastauksista. Tutkielman pääasiallinen analyysimenetelmä on monitasoinen lineaarinen regressioanalyysi ja ristiintaulukointi. Nuoret on jaettu analyyseissä luokka-asteen, sukupuolen, synnyinmaan ja maahanmuuttosukupolven mukaan. Tutkielmassa käytetään viitekehystenä monikulttuurista nuorisotutkimusta ja akkulturaatiotutkimusta.

Tulosten mukaan maahanmuuttajataustaisilla nuorilla on enemmän riskialtista seksuaalikäyttäytymistä kuin kantaväestöllä. Maahanmuuttajataustaisen nuoren aikaista seksuaalidebyyttiä selittää etenkin sukupuoli, sukupolvi, seurustelu, humalahakuinen juominen sekä huumeiden käyttö. Toisin kuin muualla Euroopassa tehdyissä tutkimuksissa, Suomessa myöhäinen maahanmuuttoikä lisää nuoren alttiutta riskialttiille seksuaalikäyttäytymiselle. Tulosten voidaan katsoa johtuvan muutoksista maahan muuttaneen nuoren perhesuhteissa sekä integroitumisesta vertaisryhmiin, joissa päihteiden käyttö, seurustelu ja seksi ovat yleistä.

Asiasanat: Kouluterveyskysely, riskialtis seksuaalikäyttäytyminen, nuorisotutkimus, maahanmuuttajat, akkulturaatio

Sisällysluettelo

Johdanto	1
1. Monikulttuurinen Suomi sekä muuttoliikkeet ja niiden tutkiminen.....	5
1.1 Kulttuuri, etnisyys ja identiteetti	5
1.2 Akkulturaatiotutkimus ja sen käsitteet.....	6
1.3 Sukupolvet ja akkulturaatiokuilu	9
1.4 Rumbautin sukupolvijärjestelmä	12
2. Nuoruus ja seksuaalisuus	14
2.1 Transitio nuoruudesta aikuisuuteen	14
2.2 Seksuaalikulttuuri.....	16
2.3 Seksuaalikasvatus.....	18
2.4 Maahanmuuttajien seksuaalisuus julkisessa keskustelussa	19
3. Riskialtis seksuaalikäyttäytyminen ja aiempi tutkimus	21
3.1 Riskialtis seksuaalikäyttäytyminen.....	21
3.2 Sosiaaliset tekijät – perhe ja lähipiiri	22
3.3 Sosiaaliset tekijät – kulttuuri ja akkulturaatio maahanmuuttajaperheissä	24
4. Tutkielman tavoite ja hypoteesit	27
5. Aineisto ja tutkimusasetelma.....	29
5.1 Kouluterveyskysely	29
5.2 Monikulttuurisuudesta ja tutkijan positiosta	31
5.3 Muuttajat.....	33
5.4 Tutkimusmenetelmät.....	35
6. Analyysi ja tulokset	37
6.1 Kuvaileva analyysi	37
6.2 Selittävä analyysi.....	43
7. Yhteenveto ja keskustelu	54
8. Lähdeluettelo	60
Liitteet.....	75

Liitteet:

Liite 1: Poikien seksikumppanien määrä syntymämaan mukaan.

Liite 2: Tyttöjen seksikumppanien määrä syntymämaan mukaan.

Liite 3: Poikien viimeisin ehkäisymenetelmä syntymämaan mukaan.

Liite 4: Tyttöjen viimeisin ehkäisymenetelmä syntymämaan mukaan.

Liite 5: Poikien arvioima mahdollisuus kieltäytyä seksistä päihtyneenä syntymämaan mukaan.

Liite 6: Tyttöjen arvioima mahdollisuus kieltäytyä seksistä päihtyneenä syntymämaan mukaan.

Liite 7: Poikien arvioima mahdollisuus vaatia ehkäisyn käyttöä syntymämaan mukaan.

Liite 8: Tyttöjen arvioima mahdollisuus vaatia ehkäisyn käyttöä syntymämaan mukaan.

Johdanto

Kansainvälisesti vertailtuna suomalaisten nuorten seksuaaliterveyden tilan on usein nähty olevan hyvä (ks. esim. Kontula 2010). Tilastot eivät kuitenkaan välttämättä kerro kaikkea, sillä suomalaisten terveyttä kartoittavat kyselyt eivät ole olleet tähän mennessä erityisen sensitiivisiä vastaajan etniselle taustalle (Honkasalo 2013). Maahanmuuttajien seksuaaliterveyden samankaltaistumien kantaväestön kanssa voidaan tulkita osaksi yhteiskuntaan integroitumista ja siksi onkin kummallista, että maahanmuuttajataustaisten nuorten hyvinvoinnista, seksuaalikäyttäytymisestä ja asenteista on kerätty vasta hyvin vähän yleistettävää tietoa Suomessa (ks. Honkasalo 2013; Malin 2011; Kontula & Meriläinen 2007).

Seksuaaliterveys- ja käyttäytyminen ovat osa yhteiskunnallista todellisuutta ja ne voivat vaihdella niin iän, sukupuolen kuin maahanmuuttokokemuksen mukaan. Dialogin edistäminen ja luottamuksen kasvattaminen maahanmuuttajaryhmien kanssa ovat vaikuttavia keinoja vaikuttaa nuorten maahanmuuttajien seksuaaliterveyteen ja edistää luontevaa vuorovaikutusta kantaväestön kanssa. (Väestöliitto 2007, 11–12.) Tästä huolimatta, useimmiten kun maahanmuuttajien seksuaalisuus on näkyvillä esimerkiksi mediassa, puhutaan esimerkiksi seksuaalirikoksista (ks. esim. Yle 2018). Varsinkin islam näyttäytyy usein kulttuurierojen nimittäjänä ja kulttuurit ovat esillä varsinkin, kun halutaan tuoda esille normaalista tavasta poikkeava näkemys, luoden implisiittisesti kuvaa puhtaasta seksuaalisuudesta (esim. Nagel 2003).

Viimeaikaisissa Suomen ulkopuolella tehdyissä kvantitatiivisissa tutkimuksissa on tullut ilmi, miten maahanmuuttajanuoret ovat keskellä kulttuuripiirteiden ja tapojen uudelleen määrittelyä (Kramer, Veen & Coutinho 2013; Yahyaoui, Methni, Gaultier & Lakhdar-Yahyaoui 2013; Singla 2006; Fish & Revenson 2005). Esimerkiksi perheenjäsenten kotoutuminen tulomaahan on usein eriaikaista ja perhedynamiikan muutos voi näkyä sukupuolten välisten suhteiden haastamisena luoden konflikteja perheiden sisällä. Lähtömaassa opitut sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvät odotukset ja käsitykset eivät välttämättä sovellu uuteen ympäristöön (Heikkilä 2005, 30–32.) Viime vuosina viranomaiset ovat kiinnittäneet huomioita maahanmuuttajien

seksuaaliterveyteen. Sosiaali- ja terveysministeriön seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelmassa on painotettu kasvavan monikulttuurisuuden huomioimista koulujen seksuaaliopetuksessa. (Väestöliitto 2007, 32–37.)

Seksuaalikäyttäytymistä on käsitelty ja tutkittu usein riskilähtöisesti, erityisesti terveydenhuollon ja lääketieteen parissa. Riskinäkökulmasta tarkasteltuna riskialttiiseen seksuaalikäyttäytymiseen ja seksuaaliseen päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä ovat riskin havaitseminen sekä kehitykselliset, sosiaaliset, kognitiiviset, tunne- ja ympäristötekijät. Riskikäyttäytymiseksi luokitellaan esimerkiksi aikaisin aloitetut yhdynät, päihteiden käyttö ennen seksiä, monet kumppanit sekä suojaamaton seksi. (Falah-Hassani 2010; Kuortti 2012; Kangas, Andersen, McGarrigle & ØStergaard 2004; WHO 2012.)

Aikaisin aloitetusta seksielämästä on käyty aina keskustelua. Suomessa seksuaalisen kanssakäymisen yleinen suojaikäraja on 16 vuotta (Väestöliitto 2018) mutta erityisen selvää ikärajaa sukupuolielämän aloittamiselle ei ole olemassa. Ikärajoja on pyritty perustelemaan lääketieteellä, sosiaalisella kypsyydellä ja psykologialla. Odotukset ovat kuitenkin usein ristiriitaisia ja häilyviä sekä nuorten on usein nähty pystyvän vaikuttamaan näihin neuvottelemalla. (Aappola 1999, 195 – 237.) Useat nuoret ovat kokeneen varhaisin aloitetun sukupuolielämän elämää rikastuttava asiana, mutta siihen liittyvät myös esimerkiksi alttius useampiin seksikumppaneihin, sukupuolitauteihin, ei haluttuihin raskauksiin, gynekologisiin sairauksiin sekä masennukseen ja katumukseen (Lawrence & Scott 1996; Kuortti 2012; ref: Mårdh, Creatas, Guaschino, Hellberg & Henry-Suchet 2000; Kosunen, Bender & Geirsson 2003; Dickson, Paul, Herbison & Silva 1998). Tämän vuoksi määrittelen varhaisen seksuaalidebyytin tutkielmassani riskialttiiksi seksuaalikäyttäytymiseksi.

Tarkastelen tutkielmassani monikulttuurisen nuorison riskialtista seksuaalikäyttäytymistä ja pyrin selvittämään mitkä tekijät vaikuttavat maahanmuuttajataustaisten nuorten aikaiseen seksuaalidebyyttiin ja muuhun riskialttiiseen seksuaalikäyttäytymiseen. Tarkoitukseni on selvittää, eroaako maahanmuuttajataustaisten nuorten ja kantaväestön nuorten riskialtis seksuaalikäyttäytyminen toisistaan ja jos eroaa, mistä tämä johtuu. Teen analyysini

käyttäen Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuoden 2013 Kouluterveyskyselyn vastauksia ja tutkin aihetta erityisesti akkulturaatiotutkimuksen kautta. Olen kiinnostunut siitä, miten maahanmuuttoikä ja perheenjäsenten eritahtinen akkulturoituminen vaikuttavat nuorten seksuaalikäyttäytymiseen. Täten erityisesti integraatio- sekä akkulturaatiokuilu ovat tutkielmani keskeisiä käsitteitä. Tarkoitukseni on osoittaa haavoittuvimmassa asemassa olevat ryhmät ja tuottaa ajan tasalla olevaa tietoa kotouttamispalveluiden, opiskelijahuoltotyön, terveystiedon opetuksen sekä nuoriso- ja kotouttamispoliittisten ohjelmien käyttöön.

En lähesty aihettani biologisesta näkökulmasta, vaan keskityn sosiaalisiin tekijöihin, jotka olen valinnut aiemman tutkimuksen perusteella. Näitä ovat muun muassa sukupolvi, sukupuoli, perhesuhteet- ja rakenne, asumismuoto, päihteiden ja huumeiden käyttö sekä vertaisryhmien vaikutus. Tutkin lineaarista regressioanalyysiä käyttäen, miten sosiaaliset taustatekijät ovat yhteydessä maahanmuuttajanuorten sekä kantaväestön aikaiseen seksuaalidebyyttiin. Teen katsauksen myös muuhun nuorten riskialttiiseen seksuaalikäyttäytymiseen käyttäen apunani ristiintaulukointia ja frekvenssijakaumia.

Monet aihetta koskevat suomalaiset tutkimukset ovat olleet tähän mennessä kvalitatiivisia ja liittyneet vahvasti islamiin. Varsinkin suomalaisissa artikkeleissa tutkimuksen kohteina ovat usein muslimitytöt, heidän asemansa sekä kulttuurien väliset neuvottelut ja hankauspinnat. Niin tutkimuksessa kuin julkisessa keskustelussa usein ylikorostetaan kulttuurisen perinnön merkitystä, joka monissa tapauksissa johtaa kulttuuriseen, etniseen ja uskonnolliseen essentialismiin. Tutkielmani tarkoitus on purkaa näitä juurtuneita ajattelutapoja sekä tarjota täydentävää näkökulmaa suomalaiseen laadulliseen tutkimukseen painottuneelle seksuaalitutkimuksen kentälle. Siksi kvantitatiivinen tutkimusasetelmani on mielestäni hyvin perusteltu. Olen tehnyt tutkielmani osin yhteistyössä nuorisotutkimusseuran GENESO-hankkeen kanssa (Generational negotiations, social control and gendered sexuality).

Tutkielmassani luen maahanmuuttajanuoriin niin maahan muuttaneet, kuin maassa syntyneet nuoret, joiden molemmat, tai toinen vanhemmista on maahanmuuttajataustaisia. Käytän heistä esimerkiksi määrittelyjä

”maahanmuuttajataustaiset nuoret” tai ”maahanmuuttajanuoret”. Kantaväestöllä tarkoitan Suomessa syntyneitä nuoria, joiden molemmat vanhemmat ovat myös syntyneet Suomessa. Kun puhun yleisesti nuorista, tarkoitan kaikkia aineiston nuoria. Teen tutkielmassani myös vertailuja ensimmäisen ja toisen sukupolven, sekä monikulttuuristen perheiden nuorten välillä. Monikulttuurisuutta tutkiessa ollaan alueella, jossa monilla käsitteillä tuntuu olevan erilaisia määrittäyksiä ja mielenyhtymiä, joista kaikki eivät ole ongelmattomia. Tutkielmani tarkoitus ei ole vahvistaa maahanmuuttajanuorten erilaisuutta, vaan ennemminkin purkaa itsestään selviä ajattelutapoja ja antaa parempi kuva nuorista monista eri kulttuurista ammentavina ja tuottavina jäseninä.

Tutkielmani ensimmäisessä luvussa esittelen ja avaan tutkielmani kannalta tärkeitä käsitteitä, niiden problematiikkaa sekä erilaisia tutkimustapoja. Esittelen tässä luvussa myös tutkielmani kannalta tärkeän sukupolviteorian, jota hyödynnän analyysissäni. Toisessa luvussa tarkastelen millä tavoin seksuaalikulttuuri on läsnä nuorten elämässä, julkisessa tilassa, perheen sisäisissä neuvotteluissa sekä siirtymässä nuoruudesta aikuisuuteen. Kolmannessa luvussa esittelen aiempia nuorten riskialtista seksuaalikäyttäytymistä koskevia tutkimuksia. Neljännessä luvussa esittelen tutkielmani hypoteesit ja selitän tarkemmin tutkielmani tavoitteet. Viidennessä luvussa esittelen aineistoni, käyttämäni menetelmät sekä muuttajat. Koska keskityn tutkielmassani erityisesti maahanmuuttajataustaisiin nuoriin, käyn tässä luvussa vielä tarkemmin positiotani tutkijana ja sitä miksi on tärkeää, miten nuorista puhutaan ja miten heitä luokitellaan. Kuudennessa luvussa esitän tutkimustulokseni ja seitsemännessä luvussa tarkastelen tuloksiani, esittelen johtopäätöksiäni sekä mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita.

1. Monikulttuurinen Suomi sekä muuttoliikkeet ja niiden tutkiminen

1.1 Kulttuuri, etnisyys ja identiteetti

Stuart Hallin mukaan kulttuurilla tarkoitamme erilaisten ryhmien yhteisiä merkitysjärjestelmiä, joiden avulla pystymme ymmärtämään elämän tapahtumia mielekkäästi. Kulttuurit eivät ole muuttumattomia, vaan liikkuvia ja tulkinnanvaraisia. Merkitykset saavat uusia suuntia ja vivahteita päivittäisessä käytössä ja voivat ajan kuluessa vakiintua. (Hall 2003a, 85–90.) Esimerkiksi suomalaisuuskaan ei ole ominaisuutena pysyvä, vaan jatkuvasti tuottamisen ja neuvotteluiden kohteena oleva kansallisen identiteetin tulos (Lehtonen, Löytty & Ruuska 2004, 9). Globalisoitumisen myötä yhteiskuntia määrittävät entistä enemmän ulkopuoliset tekijät, jolloin ne menettävät staattisuutensa ja territoriaalisuutensa. Yhteiskunnat ovat hyvin avoimia kulttuurisille vaikutteille ja globalisaation myötä tulleet muuttoliikkeet ja lisääntyneet transnationaaliset suhteet tuottavat uusia eroja, jotka vaativat kulttuurin ja toimintatapojen uudelleenmäärittelyä. (Lehtonen & Löytty 2003, 8–9.)

Kulttuurien voidaan nähdä tarjoavan yksilöille ajallisesti jatkuvan ja paikkaan sidotun viitekehyksen, jolla hän kiinnittyy sukupolvien ketjuun. Koska kulttuurin voidaan nähdä sisältävän merkitysten järjestelmän: arvot, tavat, normit ja symbolit, jotka ovat tyypillisiä tietyille kollektiiville, voidaan saman kulttuurisen identiteetin jakavat ryhmät nähdä homogeenisina. (Hall 2003a, 85–86.) Käsitystä kulttuurisesta identiteetistä kutsumme Hallin mukaan etnisyydeksi. Etnisyyteen liittyy usein ajatus yhteisestä alkuperästä, joka näkyy ihmisten piirteissä. Kun nämä piirteet ymmärretään tietyn ryhmän omiksi, etnisyydestä tulee osa kulttuurista identiteettiä. (emt., 85–93.)

Etnisyydessä on siis kyse ryhmäsuhteista ja eronteista, joita tehdään etnisyyden tarjoamilla kulttuurisilla välineillä (Huttunen 2005, 130). Esimerkiksi suomalaisuutta tuottaessa, neuvotellaan muun muassa siitä, kuka kuuluu ”suomalaisten” joukkoon ja kuka ei. Suomalaisten joukkoon kuulumisen vaatii normaaliutta, joka määritellään erilaisin tavoin, johon vaikuttaa normittajien oma tausta (Lehtonen & Löytty 2003, 8–9). Ihmisten määrittely etnisiksi saattaa joskus liukua väkivaltaisen luokittelun ”rodun” suuntaan silloin, kun se sisältää ajatuksen tietynlaisesta alkuperästä. Etnisiksi luokitellut ryhmät eivät kuitenkaan ole homogeenisia ja etnisyys, sekä sen myötä kulttuurit,

muokkautuvat koko ajan prosessinomaisesti ryhmien ollessa vuorovaikutuksessa keskenään. (Huttunen 2005, 117, 131–134, 139.) Jos aiomme puhua yhteiskunnassamme etnisyydestä, on muistettava, että myös suomalaisuus on etnistä. Poliittisesti ja tutkimuksellisesti kestävää etnisyyden käsitettä täytyy pystyä soveltamaan niin kantaväestöön kuin vähemmistöihin. (Huttunen 2005, 119.)

Stuart Hallin mukaan globalisaatio asettaa kansakuntien keskitetyt identiteetit kyseenalaisiksi. Kulttuurit eivät ole etnisyyden tavalla paikkaan sidottuja, suljettuja ja rakenteeltaan homogeenisia, vaan liikkeessä olevia sosiaalisten suhdeverkkojen monimutkaisia kokonaisuuksia. (Hall 2003a, 85–93.) Meille vankkoja asemia antaneet itsemäärittelyn tavat sekä kansallisuuden kulttuuriset maisemat ovat nyt muutoksessa. Nyt postmodernina aikana ilmestyy uudenlaisia kulttuurisia identiteettejä, jotka eivät enää ole jähmeitä, vaan jatkuvasti muista kulttuureista ammentavia siirtymätilassa olevia identiteettejä. (Hall 1999, 70–71.)

1.2 Akkulturaatiotutkimus ja sen käsitteet

Muuttoliiketutkimuksen keskeinen kiinnostuksen aihe on se, mitä yhteisö- ja yksilötasolla tapahtuu, kun maahanmuuttaja ja vastaanottavan tulomaan yhteisö kohtaavat. Tarkastelun kohteena ovat useimmiten tavat ja strategiat, joilla maahanmuuttajayhteisö suhteutuu uuteen tilanteeseen tai kantaväestön suhtautuminen uusiin vähemmistöihin. Muutoksia kantaväestössä tutkitaan yleensä harvemmin (ks. kuitenkin esim. Kouvo & Lockmer 2013). Tutkimuksissa sopeutumisstrategioista on käytetty usein termejä akkulturaatio, assimilaatio, sopeutuminen ja integraatio ja näiden termien sisältö on aina määrittynyt vallitsevan paradigman mukaisesti. Keskiössä on kuitenkin aina ollut maahanmuuttajaryhmien kuuluminen johonkin tai ulossuljetuksi tuleminen jostakin. (Forsander 2001 32-38.)

Akkulturaatio on mahdollista määritellä joko prosessiksi tai tilaksi. Kun puhutaan prosessista, akkulturaatiolla tarkoitetaan tiettyä ajankohtana tapahtuvia muutoksia toisen kulttuurin kanssa tekemisissä olevissa ihmisissä. Prosessinäkökulmassa otetaan huomioon prosessia edeltävät, muokkaavat sekä sitä seuraavat tekijät. Kun akkulturaatiosta puhutaan tilana, mitataan usein, kuinka paljon akkulturoituminen on yhteydessä yksilön käyttäytymiseen, asenteisiin ja tunteisiin tiettyä ajankohtana.

Akkulturaatioteorioita on useita, mutta ne voidaan jakaa karkeasti kahteen luokkaan: kulttuurivähemmistön sulautumista painottavaan luokkaan ja monikulttuurisuutta painottavaan luokkaan. (Liebkind 2000, 13-15.) Sulautumismallin, eli assimilaation, ollessa yksisuuntainen prosessi, monikulttuurisuutta painottava malli on kaksiulotteinen ja painottaa, että etniset ryhmät säilyttävät enemmän tai vähemmän lähtömaansa kulttuurin sopeutuessaan enemmistökulttuurin. Samalla myös muuttomaan kulttuuri kokee muutoksia sopeutuessaan monikulttuurisuuteen. (Liebkind 2000, 13-15.)

Akkulturaatioon vaikuttaa vahvasti vastaanottavan yhteiskunnan piirteet. Muutokselle avoin ja vastaanottava yhteiskunta helpottaa maahanmuuttajien akkulturoitumista, kun taas vierastava ja diskriminoiva yhteiskunta saattaa johtaa maahanmuuttajan syrjäytymiseen. John Berry (1997) puhuu akkulturaatiomallissaan integroitumisesta, assimiloitumisesta, marginalisoitumisesta sekä separaatiosta ja segregaatiosta. Integraatio on Berryn mukaan sitä, että henkilö kokee kuuluvansa omaan etniseen ryhmäänsä ja arvostavansa sitä, mutta toimii myös muiden etnisten ryhmien, kuten kantaväestön kanssa. Assimiloituminen on vähemmistöidentiteetistä luopumista ja toivetta kuulua enemmistöön. Separaatio on etnisen ryhmän pitäytymistä ryhmänsä parissa ja välttämällä ulkopuolisia kontakteja, kun taas segregaatio tarkoittaa valtaväestön aktiivista ryhmän eristämistä ”omiensa pariin”. (emt. 1997.) Berryn nelikenttäinen akkulturaatiomalli on kohdannut voimakasta kritiikkiä jähmeytensä vuoksi, sillä se sisältää oletuksen, että kaikkien kenttien tulisi olla edustettuina maahanmuuttajan akkulturaatiota tutkiessa ja että kentät ovat sekä universaalisen käyttökelpoisia että toisensa tyhjentäviä. Koen kuitenkin, että sen esittäminen tässä auttaa hahmottamaan tutkimusasetelmaani ja koska Berryn luokittelemia kenttiä on löydettävissä akkulturaatiosta, joskaan ei välttämättä niin ahtaasti kuin Berry esittää. (ks. esim. Schwartz, Unger, Zamboanga & Szapocznik 2010.)

Integraatio on siirtolaistutkimuksen problemaattisimpia sekä tärkeimpiä termejä (kuten myös omassa tutkielmassani). Problemaattisuus johtuu osaksi siitä, että integraatiotermiä käytetään jatkuvasti tutkimuksessa, vaikka sille ei ole olemassa maahanmuuttajatutkimuksen näkökulmasta täysin yksiselitteistä määritelmää. Useimmin kyseessä on maahanmuuttajan integraatio isompaan kokonaisuuteen ja sen myötä tapahtuvat muutokset yksilö- ja ryhmätasolla. Integraatio voidaan nähdä

esimerkiksi maahanmuuttajien kasvavana osallistuminen vastaanottavan yhteiskunnan sosiaalisiin toimintoihin, kuten koulutukseen ja työelämään. Yhteistä teorioille on lisääntyvän osallistumisen korostaminen ja liike kohti vastaanottavan yhteiskunnan keskiötä. (Forsander 2001 32-39.) Integraatio on terminä myös hyvin politisoitunut, sillä maahanmuuttomailla on nykyään lähes poikkeuksetta oma integraatiopolitiikkansa.

Akkulturaatio ja sen eri puolet ovat saaneet vuosien aikana normatiivisen kaiun. Etenkin assimilaatioteoria on menettänyt uskottavuuttaan, koska se yhdistetään edelleen vanhoihin homogeenisiin käytäntöihin ja pyrkimyksiin. Assimilaatio tarkoittaa samankaltaistumista joissain suhteissa, eikä se vielä ajatuksena vaikuta paheksuttavalta maahanmuuttotutkimuksessa. Samankaltaisuuden tutkimus on maahanmuuttajaväestöä tarkastellessa jopa välttämätöntä sopeutumisen tutkimisessa. Nykyajan assimilaation teoreetikot eivät välttämättä enää toista historian virheitä, vaan voivat suhtautua jopa epäilevästi sen suuntiin, muotoihin ja suotavuuteen. Myös ”ydinkulttuurin” käsite on menettänyt merkitystään ja on herännyt kysymys, että mihin kulttuuriin maahanmuuttajaväestö on assimiloitumassa. Voitaisiin sanoa, että nykyajan assimilationisti ei pidä kaikkea assimilaatiota täysin välttämättömänä, niin kuin aikoinaan, mutta se ei tarkoita sitä, ettei uudella assimilaatiotutkimuksella olisi normatiivisia piirteitä. Jotain assimilaation muotoja, kuten muuttomaan kielen oppimista tai sosioekonomista assimilaatiota, pidetään kuitenkin lähes universaalisti toivottuina. Tulomaan kielen oppimista ei myöskään poissulje lähtömaan kulttuurin ja kielen ylläpitämistä. (Brubaker 2013 176-197.)

Akkulturaatioon yhteyttä nuorten seksuaalikäyttäytymiseen Suomessa ei ole juurikaan tehty. Kansainvälinen tutkimus kuitenkin osoittaa, että kulttuuritausta, jossa seksuaalisuutta kontrolloidaan eri tavalla kuin muuttomaan kulttuurissa, on suojellut monia maahanmuuttajanuoria riskialttiilta seksuaalikäyttäytymiseltä. (ks. Fenton, Mercer, McManus, Erens, Wellings, Macdowall, Byron, Copas & Nanchahal 2005; Griffiths, Prost & Hart 2008; Coleman & Testa 2008.) Maassa vietetty aika voi näkyä maahanmuuttajataustaisilla nuorilla lisääntyneenä akkulturaationa muuttomaan seksuaalikulttuuriin. Esimerkiksi toisen maahanmuuttajasukupolven ja nuorena muuttaneen ensimmäisen maahanmuuttajasukupolven on nähty tutkimuksissa olevan alttiimpia riskialttiille seksuaalikäyttäytymiselle. (ks. Kramer 2013.)

Oman tutkielmani kannalta tärkeitä käsitteitä ovat akkulturaatio ja sen piiristä etenkin integraatio. En kuitenkaan viittaa niillä suoraan Berryn nelikenttäteoriaan, vaan käytän niitä yleisemmässä sosiologisessa mielessä huomioiden myös parhaan mukaan maahanmuuttajanuorten oman aktiivisen aseman yhteiskunnassa eikä vain integraatiopolitiikan onnistumisen mittarina.

1.3 Sukupolvet ja akkulturaatiokuilu

Sukupolvista puhuttaessa, voidaan puhua perhesukupolvesta, jotka ovat pohjimmiltaan biologisia. Sukupolvien ajatus kytkeytyy tässä suvun sisäiseen polveutumiseen, joka on lähtökohtana esimerkiksi geenitutkimuksessa. Tämän lisäksi voidaan puhua kulttuurisista sukupolvista tai jopa globaalista sukupolvista, jotka jakavat tietyn sukupolvikokemuksen. (Martikainen & Haikkola 2010, 9-12.) Yhteiskuntatieteellistä sukupolvitutkimusta on tehty jo pitkään siirtolaistutkimuksen parissa muuttovirtoja tutkiessa. Suomessa maahanmuuttajien jälkeläiset ovat nousseet tutkimusten puheenaiheiksi 1990-luvulta lähtien. Toinen sukupolvi on saanut mediahuomiota etenkin islamilaisen radikalisoitumisen ja koulujen eriarvoistumisen myötä. Nykyisessä tutkimuksessa tarkastelun kohteena on usein vanhempien sosiaalisten ja taloudellisten resurssien yhteys jälkeläisten menestykseen tai muuttomaan rakenteiden yhteys sukupolviseen integraatioon. Maahanmuuttajien lasten pärjääminen yhteiskunnassa herättää kysymyksiä ja luo kehitystarpeita yhteiskunnalle, sillä sitä voidaan pitää integraatiopolitiikan onnistumisen mittarina. (Rumbaut 2004, 2007; Martikainen & Haikkola 2010, 9-12)

Tutkimusta toisesta sukupolvesta löytyy etenkin kouluttautumisesta ja identiteetistä. Yhdysvaltalainen tutkimus on keskittynyt etenkin eri ryhmien vertailuun, kun taas Euroopassa on pystytty tutkimaan kansallista kontekstia ylijärjallisten aineistojen avulla. Suomalaisella tutkimuskentällä Päivi Harinen on toimittanut kirjan *Kamppailuja Jäsenyyksistä*, jossa tutkitaan sitä, kuinka maahanmuuttajanuoret tavoittelevat omaa asemaansa yhteiskunnassa suhteessa valtakulttuurin instituutioihin sekä oman kulttuurin traditioihin ja aikuisiin sukupolviin. (Harinen & Suurpää 2003, 7–9.) Yleisesti kansainvälinen tutkimus on ollut kiinnostunut toisen sukupolven integroitumisesta vastaanottaviin yhteiskuntiin. Tutkimuksissa ollaan tutkittu sosiaalisen aseman nousua tai laskua suhteessa vanhempiin. Akkulturaatio-teoria pitää perheen resursseja,

integraatiopolitiikkaa, työmarkkinoita, asuinalueita sekä etnisyyteen suhtautumista keskeisinä tekijöinä. (Martikainen & Haikkola 2010, 17-18)

Muuttoikä on yksi keskeisimmistä maahanmuuttajan aseman määrittävistä tekijöistä vastaanottavassa yhteiskunnassa. Kärjistäen voidaan todeta, että ensimmäisellä sukupolvella on usein erilaisia integraatio-ongelmia etenkin kielitaidon ja koulutuksen vastaavuuden kanssa. Toisella sukupolvella voidaan olettaa olevan käytännössä samat resurssit menestymiseen kuin muulla väestöllä, koska he ovat saaneet samat edellytykset ja käyneet koulut kantaväestön kanssa. (Rumbaut 2007; 2004; Martikainen & Haikkola 2010, 9.) Asia ei kuitenkaan ole näin yksinkertainen. Yleisesti kansainvälisen integraatiotutkimuksen valossa voidaan todeta, että toinen sukupolvi harvoin saavuttaa valtaväestön sosiaalista asemaa. Tähän liittyy niin työhönottoon liittyvä syrjintä, kuin perhetausta ja valtaväestön suhtautuminen. Tulevaisuuteen vaikuttaa myös etenkin vertaisryhmät ja erilaiset ystävyysverkot ja ylijäräinen konteksti (globaalit kulttuurit, diaspora). (Martikainen & Haikkola 2010, 17-18.) Akkulturaation merkitys perheissä on se, miten vanhemmat ja heidän lapsensa neuvottelevat siitä, kuinka he säilyttävät tärkeimmät arvonsa ja siirtävät ne sukupolvelta toiselle samalla kun he vastaavat uuden yhteiskunnan vaikutuksiin (Kwak 2003).

Yhdysvalloissa lohkoutuneen assimilaation teoria on hallinnut tutkimusta toisesta maahanmuuttajasukupolvesta (ks. Portes & Zhou 1993; Portes & Rumbaut 2001). Teoriassa on kyse toisen sukupolven integroitumista eri yhteiskunnan lohkoihin, joka voi johtaa sosioekonomisen aseman nousuun tai laskuun suhteessa vanhempiin. Teoriassa polkuja nähdään olevan kolme. Integroituminen valkoiseen yläluokkaan, integroituminen valkoiseen alaluokkaan tai integroituminen omaan etniseen ryhmään. Teoria on auttanut erittelemään integraatioon vaikuttavia tekijöitä, kuten perheen resurssit, perhemuoto tai akkulturaatiotapa. Muita tekijöitä ovat muun muassa työmarkkinoiden rakenne, sosiaalinen pääoma, asuinalueiden etninen ja sosioekonominen eriytyminen sekä rasismi. Teoria on tosin vahvasti kiinnittynyt yhdysvaltalaisen yhteiskunnan piirteisiin, mutta sitä on muokattu myös eurooppalaisiin yhteiskuntiin. (Martikainen & Haikkola 2010, 17-20.) Esimerkiksi de Graaf & Van Zenderen 2009 sekä Silberman, Alba & Fournier 2007 käyttävät tutkimuksessaan lohkoutuneen assimilaation teoriaa, mutta kuitenkin tiedostaen, että Yhdysvaltojen

demografia, historia ja maahanmuuttajien tausta eroavat hyvin paljon Euroopasta (emt. 2007). Integraatioon vaikuttavia tekijöitä on myös pystytty myös erottelemaan eurooppalaisessa tutkimuksessa muodostamatta erillistä teoriaa (ks. Heath, Rothon & Kilpi 2008). Suomen asema tässä tutkimuksessa on siitä mielenkiintoinen, että täällä toisen sukupolven etninen tausta on usein hyvin erilainen muihin Euroopan maihin verrattuna. Meidän toinen sukupolvemme koostuu laajalti paluumuuttajista, turvanpaikanhakijoista, perheen yhdistämisistä, sekä etenkin Neuvostoliiton alueelta tulleiden lapsista, kun taas Euroopassa toisen sukupolven tausta on usein valtioiden välisessä työmuutossa, joka on tapahtunut enimmäkseen toisen maailman sodan jälkeen. (Martikainen & Haikkola 2010, 17-18, 20-23.)

Akkulturaatiokuilu, eli eritahtinen akkulturaatio vanhempien ja lasten välillä, on yksi esiin nostetuimmista haasteista sukupolvia koskevissa akkulturaatiotutkimuksissa. Akkulturaatiokuilussa voi olla kyse paitsi kulttuurisista muutoksista, myös vanhemmuuden toteuttamisen ehdoista ja muista nuoren kehitykseen liittyvistä prosesseista sekä perheen elämäntilanteesta. Jos vanhemmilla on ongelmia elämänpiirinsä hallitsemisessa, nuoret voivat kokea, että vanhempien puoleen saattaa olla vaikea kääntyä. Myös sukupolvien väliset roolit voivat vaihtua, jos lapset oppivat muuttamaan kielen nopeammin kuin vanhemmat, jolloin vanhemmat voivat tulla riippuvaisiksi lapsistaan. (Alitolppa-Niitamo 2010, 50-56; Portes ja Rumbaut 2001.) Roolien kääntyminen voi johtaa vanhempien vaikeuksiin valvoa ja kontrolloida lapsiaan.

Akkulturaatiotutkimusten mukaan kulttuurieroilla on yhteys vanhemmuuteen ja tapaan kasvattaa lapsia. On kuitenkin huomattavaa, että kulttuurierojen yksipuolinen korostaminen voi tuottaa stereotyyppisiä kuvauksia. Kaikki akkulturaatioon liittyvät tekijät eivät ole kulttuurisia, vaan on tärkeä huomioida myös se, miten perheen elämäntilanne, sosioekonominen asema ja maahanmuuttoon liittyvät haasteet ja maahanmuuttokokemus heijastuvat vanhemmuuteen ja sukupolvien välisiin suhteisiin.) Akkulturaatiopainotuksen myötä kulttuuristen tekijöiden merkitys korostuu luokan kustannuksella. Ongelmia ovat myös mm. ydinperheajattelu (transnationaali liikkuvuus, hoivasuhteiden moninaisuus) sekä ongelmalähtöinen kysymysasettelu jossa korostuu perheiden kunnollisuus. Teoria korostaa myös kulttuuritekijöitä maahanmuuttajataustaisten perheiden kohtaamissa haasteissa, eikä huomioi kulttuuria

luokan ja sukupuolen halkomana tilanteisena, paikallisena ja tulkittuna ilmiönä. (Peltola 2014, 150-154; ref: Waldinger & Feliciano 2004.)

Koska tutkielmani aineisto ei mittaa suoraan akkulturaatiokuilua sen perinteisessä mielessä (esimerkiksi perheen kiinteys, sisäiset konfliktit ja kielellinen dissonanssi) en ota akkulturaatiokuilua tutkielmani lähtökohdaksi, vaan lähtökohtaisesti peilaan vain tuloksiani suhteessa siihen.

1.4 Rumbautin sukupolvijärjestelmä

Tarkastelen aineistoani käyttäen Rubén Rumbautin (2007) sukupolvijärjestelmää, jonka hän on luonut käyttäen erilaisiin tilastollisiin aineistoihin perustuvien tutkimusten pohjalta. Rumbaut yhdistää määritelmässään asuinmaan, syntymämaan, vanhemmuuden ja elämänvaiheen. Ensimmäisen sukupolven alle 18-vuotiaat nuoret hän jakaa kolmeen ryhmään ikävuosittain (sukupolvet 1,25., 1,5 ja 1,75) Tässä hän haluaa etenkin nostaa esille lapsuuden vaiheen merkityksen muuttomaahan asettumiselle ja tuoda iän sukupolvitutkimuksen keskiöön. Sukupolven 1,75 (0-5v) nuorilla ei ole juurikaan mitään muistoja lähtömaastaan. He aloittavat koulunsa vasta tulomaassa ja oppivat kielen usein ongelmitta. Sukupolvi 1,5 (6-12v) pärjäävät usein kohtuullisen hyvin. He ovat aloittaneet koulunsa ulkomailla, mutta päättävät sen tulomaassa. Sukupolvella 1,25 (13-17v) on kaikkein eniten usein ongelmia. He saattavat tulla maahan yksin ja mennä suoraan töihin. Kouluttautuminen voi olla vaikeaa eri koulutuskulttuurissa kasvamisen ja kielen oppimisen hidastumisen vuoksi. Toinen sukupolvi koostuu maahanmuuttajien uudessa asuinmaassa syntyneistä lapsista. Rumbaut erottaa tästä vielä sukupolven 2,5, johon kuuluu monikulttuuristen perheiden (toinen vanhemmista maahanmuuttajataustainen) lapset. (Rumbaut 2007, 346-350; Rumbaut 2004; Martikainen & Haikkola 12-16.)

Kyseessä on tutkimuksen apuväline, jolla voidaan selittää aggregaattitason vaihtelua. Jaot eivät huomioi esimerkiksi sukupuolen kehityseroja ja sukupolvinäkökulman perusoletus on, että nuoret ovat siirtyneet suoraan tulomaahan. (Martikainen & Haikkola 2010, 15.) Sukupolvinäkökulmaa ei ole käytetty erityisen paljon suomalaisessa tutkimuksessa. Sillä on kuitenkin selitysarvoa ja esimerkiksi Alitolppa-Niitamo on soveltanut sitä tutkimuksissaan koulumaailmasta ja perhesuhteiden yhteydestä

akkulturaatioon. (ks. Alitolppa-Niitamo 2010; 2003.) Kansainvälisesti näkökulmaa on käyttänyt esimerkiksi juuri Rubén Rumbaut tutkiessaan maahanmuuttajien lasten kouluttautumista ja sosiaalista nousua. Tutkimuksessa sukupolvi on ennen kaikkea tutkimusväline, jolla voidaan selittää eri ilmiötä, mutta jolla on taipumus joskus peittää samalla muita tekijöitä. (Martikainen & Haikkola 2010, 15-16.)

2. Nuoruus ja seksuaalisuus

Seksuaalinen kehitys on osaksi ihmiseksi kasvamista, eikä sitä pystytä erottamaan muusta kasvatuksesta, sillä seksuaalinen kehitys tapahtuu asteittain osana fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä kehitystä. Seksi on esillä koko ajan intimisoituvassa julkisessa tilassa ja heijastuu näin nuorten seksuaalikehitykseen ja sukupuolikulttuuriin ja niihin liittyviin arvotörmäyksiin.

Esittelen tässä kappaleessa, miten Suomen seksuaalikulttuuri on läsnä kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten nuorten elämässä, julkisuudessa, perheensisäisissä neuvotteluissa sekä siirtymisissä nuoruudesta aikuisuuteen.

2.1 Transitio nuoruudesta aikuisuuteen

Transitio, eli siirtymä, nuoruudesta aikuisuuteen elämänvaiheena on pitkään kiinnostanut tutkijoita. Nuoruutta, elämänkulun siirtymiä ja perhettä käsittelevien tutkimusten mukaan juuri tähän transitiioon on ladattu paljon merkityksiä. Siirtymästandardit ja elämänkulku ovat sidoksissa ympäröivään yhteiskuntaan ja muuttuvat ajan myötä. Toisen maailmansodan jälkeen elämää jäsensivät pitkälle työ ja perhe. Pääpaino oli aikuisuudessa, johon siirryttiin nuoruudesta sisällyttämällä nämä kaksi instituutiota olennaiseksi osaksi elämää. Viimeisen 20 – 30 vuoden aikana tilanne on kuitenkin alkanut muuttua. Elämänkulun siirtymistä puhuttaessa ei puhuta enää standardeista ja ennakoivuudesta, vaan pikemminkin moninaisuudesta ja kompleksisuudesta. Koulutus-, perheinstituutiot ja palkkatyö eivät välttämättä enää sanele ihmisten elämänkulkua samoin kuin ennen, jonka vuoksi elämänkulut ovat yksilöllistyneet ja niistä on aiempaa vähemmän kaikille yhteisiä standardeja. (Jokinen 2014, 250-254.)

Muutoksista huolimatta palkkatyö ja perhe ovat edelleen tärkeitä tavoitteita nuorten elämässä. Esimerkiksi vaikka perhemuodot ovat muutoksessa, Suomessa perheikkaa arvostetaan ja nuorilla on lähtökohtaisesti hyvät suhteet vanhempiinsa. Perhe kuuluu myös nuorista suurimman osan tulevaisuuden suunnitelmiin. (Jokinen 2014, 255.) Uusia perhe-elämään liittyvistä asioista on puhuttanut pitkäaikaiset perhesuhteet. Näillä tarkoitetaan erityisesti sitä, että nuoret irtaantuvat entistä epämääräisemmin ja hitaammin lapsuudenkodistaan. (Leccardi & Perego 2010.) Suomalaiset nuoret ovat

kuitenkin poikkeus tästä, sillä Suomessa nuoret siirtyvät asumaan yksin keskimäärin 22-23 vuoden iässä (Eurostat 2013). Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että nuoret eivät olisi enää emotionaalisesti pitkään sidoksissa vanhempiinsa ja, että he perustaisivat pikimmiten oman perheen. Jos aikuistuminen määritetään lapsuudenkodista irtaantumisen, itsenäistymisen ja perheen hankkimisen kautta, voidaan tehdä johtopäätös, että transito on pitkittynyt. (Leccardi & Perego 2010.)

Käsitykset nuoruudesta elämänvaiheena ovat muutoksessa monissa maahanmuuttajaperheissä ja johtavat usein neuvotteluihin vapauksista, oikeuksista ja velvollisuuksista. Suomalainen suhteellisen avoin seksuaalikulttuuri voi näyttäytyä uhkaavana monille maahanmuuttajaperheille joka voi synnyttää tarpeen suojella omia lapsia moraalisesti köyhältä vaikuttavalta suomalaisuudelta. Vieraaksi koettu ympäristö ja sopeutumisvaikeudet voivat johtaa maahanmuuttajaperheissä lapsiin suunnattuun kontrolliin ja elämäntavoista taisteluun. (Väestöliitto 2009, 11–12.) Perheissä on kuitenkin suuria eroja siinä, millaisia odotuksia nuoret kohtaavat. Jos odotukset ovat sukupuolittuneita, varsinkin tyttöjen on löydettävä keskitie perheen ja yksilöllisen autonomian välillä. Neuvottelut voivat olla myös hyvin sukupuolittuneita. Esimerkiksi tytöillä saattaa olla tärkeä rooli traditioiden ja etnisen autenttisuuden ylläpitäjinä. Sukupuolirooleja voidaan pitää yllä tyttöjen käyttäytymistä valvomalla, kun taas miehille saatetaan antaa enemmän tilaa neuvotella muutoksesta kulttuurisen kontrollin sekä yksilöllisen vapauden välissä. On kuitenkin hyvä muistaa, että sukupuolijärjestelmien liian yleistävä tarkoitus voi leimata maahanmuuttajanaiset uhriksi tai asettaa heidät epätasa-arvoiseen asemaan kantaväestön naisiin nähden. (Oksanen 2010, 240–243, 253–254.)

Yksilökeskeisissä kulttuuripiireissä korostuu suurempi riippumattomuus perheestä. Hierarkia tällaisissa perheissä on vähemmän hierarkkinen ja vanhempien auktoriteetti pienempi. Lapsen irtautuminen vanhemmista ja lapsuudenperheestä pidetään psykologisen kehityksen tavoitteena. Yhteisöllisyyttä painottavissa kulttuureissa korostuu vahva keskinäinen riippuvuus, ryhmän sisäisen harmonian tavoitteleminen ja mukautuvaisuus auktoriteetteihin odotuksiin ja velvollisuus ryhmää kohtaan. Vaikka tällaiset luonnehdinnat voivat aiheuttaa staattisia ja stereotyyppisiä kuvia näistä

ryhmistä, ne voivat auttaa hahmottamaan erilaisia odotuksia lapsen ja perheen suhteesta lapsiin kohdistuvista odotuksista. (Rothbaum & Trommsdorff 2008.)

2.2 Seksuaalikulttuuri

Yksilön kehitys ei ikinä tapahdu ilman kontekstia. Useimmiten kehitysympäristönä toimii perhe, johon kuuluu muista ihmissuhteista koostunut verkosto sekä tietysti suurempi yhteiskunnallinen ympäristö. Sosialisatio tapahtuu perheessä, joka toimii perustana muiden elinpiirien, esimerkiksi ikätovereiden verkostoihin, toimintaan osallistumisessa. Näiden vaikutteiden keskellä yksilö kehittyy monikulttuurisessa yhteisössä yhteiskunnan jäseneksi. (Alitolppa-Niitamo 2010, 45-47.) Nuoruudessa opitaan myös käsitys oman yhteisön seksuaalikulttuurista. Tietolähteinä toimivat usein koti, koulu, vertaissuhteet ja media (Cacciatore 2006, 205–207). Seksuaalikulttuuri voidaan määritellä seksuaaliseksi kanssakäymiseksi, johon liittyy tiettyjä ihmisten vuorovaikutuksessa syntyneitä tapoja, arvoja ja uskomuksia. Seksuaalikulttuuri siirtää arvojärjestelmän, tiedot ja hyväksytyt toimintamallit tuleville sukupolville. Se asettaa erilaisia rajoja ja määrittelee ihanteet seksuaalisuudelle ja sen ilmaisemiselle. Seksuaalikulttuuri ja sen merkitykset uusiutuvat päivittäisessä käytössä ja etenkin julkisessa keskustelussa, jossa määritellään oikeanlaista ”hyvää” seksuaalisuutta ja sitä mikä siihen ei kuulu. (Kontula 2006, 28–29.) Seksuaaliset merkityksenannot eivät ole universaaleja, ja jotkin tilanteet ja teot voivat saada erilaisia merkityksiä eri kulttuureissa (Isotalo 2006, 100). Tämä voi näkyä esimerkiksi suomalaisten vaikeuksissa suhtautua seksuaalisuuden ja alastomuuden peittelyyn eri kulttuureissa.

Seksuaalikulttuuri on muuttunut suuresti viimeisen sadan vuoden aikana Suomessa. Voidaan sanoa, että seksi on muuttunut aviovelvollisuudesta oikeudeksi ja nautinnon mahdollisuudeksi. Tämä on etenkin parantanut naisten seksuaalista tasa-arvoa ja vaikuttanut seksuaalisiin kokemuksiin liittyviin tuntemuksiin (Kontula 2006, 31–36), mutta esimerkiksi viimeaikainen #metoo-kampanja on näyttänyt, miten tasa-arvossa on kuitenkin vielä paljon parantamisen varaa.

Seksuaalikulttuurin muutoksen voi huomata pornografian aluevaltauksissa, median kuvaston vähäpukeisuudessa, asennemuutoksissa, avioliiton merkityksen vähentymisenä sekä sukupuolielämän muutoksissa. Suomalaisten asenneilmapiiri on

kohtuullisen vapaamielinen, joka näkyy esimerkiksi suhtautumisessa nuorten seksuaalikokemuksiin. Suurin osa suomalaisista piti nuorten yhdyntöjä hyväksyttävänä vakituksessa seurustelusuhteessa 1990-luvun loppupuolella. Suhtautuminen homoseksuaalisuuteen on muuttumassa myös hyväksyttävämmäksi, varsinkin nuorison parissa. Seksuaalisuus nähdään nykyään usein yhtenä elämän perustarpeista sekä voimavarana, joka kuuluu kaikille sen kokemisen mahdollisuuksiin katsomatta. Vanhempiin sukupolviin verrattaessa erotiikka ja seksuaaliset jännitteet ovat vahvemmin läsnä nuorten elämässä. Seksuaaliset odotukset ja vaatimukset ovat samankaltaistuneet sekä miehillä että naisilla ja seksin nähdään olevan yhä enemmän tärkeämpi tekijä parisuhteen onnellisuuden kannalta. Sukupuolielämän monipuolistuminen on parantanut sen koettua laatua, mutta myös kasvattanut paineita ja pettymyksiä. (Kontula 2006, 31–36.)

Maahanmuuttajat voivat tulla Suomeen hyvin erilaisista yhteiskunnista, joissa vallitsee erilaiset seksuaalikulttuurit. Muutettuaan he kohtaavat tulomaan seksuaalikulttuurin, eivätkä kaikki lähtömaassa opitut seksuaalisuuteen ja sukupuoleen liittyvät käsitykset välttämättä sovellu uuteen ympäristöön. (Heikkilä 2005, 30–32.) Vieraaksi koettu ympäristö ja sopeutumisvaikeudet voivat johtaa maahanmuuttajaperheissä lapsiin suunnattuun kontrolliin ja elämäntavoista taisteluun (Väestöliitto 2009, 11–12). Aina näin ei tosin ole. Esimerkiksi Marja Peltola osoittaa väitöskirjassaan, että Maahanmuuttajaperheiden perhesuhteista löytyy usein sitkeyttä ja merkityksellisyyttä, jonka ansiosta ne usein säilyvät tiiviinä konflikteista ja mahdollisesta välimatkasta huolimatta. (Peltola 2014.)

Tutkimusten mukaan kulttuuri ja uskonto ovat yhteydessä seksuaalikäyttäytymiseen. Uskontoon liittyy usein käskyjä ja lakeja, jotka sääntelevät seksuaalikäyttäytymistä, joita voidaan soveltaa ja tulkita eri tavoilla. Tutkimusten perusteella vahvan uskonnollisen vakaumuksen ja esiaviollisen seksin vastaisuudella on nähty olevan yhteys (Cochran & Beeghley 1991) ja uskontoa harjoittavilla nuorilla on usein myös vähemmän riskialtista seksuaalikäyttäytymistä. (Fenton ym. 2005; Griffiths ym. 2008; Coleman & Testa 2008.) Esimerkiksi Belgiassa asuvat toisen sukupolven maahanmuuttajanuoret, joiden vanhemmat olivat Algeriasta, saattavat joutua pohtimaan ja neuvottelemaan valitsevatko nykyisen yhteiskunnan vai lähtömaalle ominaisen islamilaisen kulttuurin.

Vanhempien kielteisellä suhtautumisella homoseksuaalisuuteen ja esiaviolliseen seksiin havaittiin olevan yhteys nuorten eristäytymiseen vastaanottavassa yhteiskunnassa. Vanhempien vahvojen näkemysten havaittiin olevan negatiivisessa yhteydessä nuorten pääsyyn seksuaaliterveyden palveluiden piiriin. (Hendrickx, Lodewijckx, Van Royen, & Denekens, 2002.)

Nuorten seksuaalisuutta käsitellään eri maissa hyvin erilaisin kulttuurisin, biologisin ja psykologisin aspektein, jotka tuottavat ja muovaavat nuorten näkemystä seksuaalisuudesta. Vaikka en kulttuurisia arvoja suoraan pääsekään aineistollani mittaamaan, minun on hyvä huomioida nämä tosiseikat tutkielmassani.

2.3 Seksuaalikasvatus

Seksuaalinen kehitys on osaksi ihmiseksi kasvamista, eikä sitä pystytä erottamaan muusta kasvatuksesta. Sukupuoliasiat saattavat herättää pelkoa ja ristiriitaisia tunteita ja siksi seksuaalikehityksen vaiheet tarvitsevat seksuaalikasvatuksen tukea ja tietoa monista erilaisista näkökulmista. Seksuaalikasvatus on siksi laajasti yhteiskunnassa käsitelty aihe monien sukupuoleen ja seksuaalimoraaliin liittyvien kysymysten kenttä. Seksuaalikasvatus on mahdollista jakaa viralliseen koulujen ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden harjoittamaan seksuaalikasvatukseen ja epäviralliseen lähipiiriltä ja medialta saatuun seksuaalikasvatukseen. Näissä määritellään, joskin usein epäsuorasti, oikeanlaista ja tervettä seksuaalisuutta ja asetetaan kriteerit ”normaaliudelle” joka näyttäytyy usein heteroseksuaalisuutena. (Cacciatore 2006, 205–206; Honkasalo 2013 7–9.) Esimerkiksi Joane Nagel puhuu etnoseksuaalisuudesta, kun etnisyyttä käytetään seksuaalisten rajojen merkitsemisessä. Tällöin oman ryhmän seksuaalisuus näyttäytyy puhtaana ja siitä poikkeavat alempiarvoisina. Samalla määritellään myös sitä, ketkä ovat säädyllyisiä kumppaneita ja ketkä eivät. (Nagel 2003, 1–9.)

Sosiaali- ja terveysministeriön seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelman mukaan on tärkeää huomioida, että seksuaalisuus näyttäytyy monissa uskonnoissa ja perheissä edelleen tabuna, eikä kaikilla maahanmuuttajanuorilla välttämättä ole tarvittavia tietoja seksuaali- ja lisääntymisterveydestä (emt 2007, 32–37). Tämä ei tosin tarkoita, että kaikilla kantaväestön nuorilla olisi tarvittavat

seksuaaliterveystiedot. On havaittu, että kaikkien suomalaisten nuorten tietämys on jopa hieman heikentynyt 2000-luvulla (Klemetti, Seppänen, Matikka & Surcel 2017).

Joissain maahanmuuttajaperheissä seksuaalisuutta käsittelevän tiedon on havaittu johtavan aikaistuviin seksuaalikokeiluihin ja ongelmiin. Väestöliiton tutkimuksessa ”Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa” kymmenesosa kouluista oli raportoinut seksuaaliasioihin tai opetukseen liittyvistä arvotörmäyksistä, jotka olivat useimmiten johtuneet lasten vanhempien mielipiteistä koulun seksuaaliopetusta ja sen sisältöä kohtaan. (Kontula & Meriläinen 2009, 54.)

2.4 Maahanmuuttajien seksuaalisuus julkisessa keskustelussa

Julkisessa diskurssissa on usein esillä nuorten maahanmuuttajapoikien ongelmallinen ruumiillisuus tai maahanmuuttajatyttöjen asema ja seksuaalioikeudet. Nuorten kategorisointi ja kulttuurinen vastakkainasettelu tapahtuvat varsinkin siis sukupuolisen jäsenyyden kautta. Jälkikolonialistisissa tutkimuksissa on kiinnitetty usein huomiota siihen, miten nuorten seksuaalisuus linkittyy rodullistamisen prosesseihin ja miten maahanmuuttajien ruumiillisuus ja seksuaalisuus toimivat rajanvedon paikkoina. (Honkasalo 2011, 173–179.) Petri Hautaniemen tutkimuksen mukaan nuorten somalimiesten julkisuuden rakentumisessa on kyse eräänlaisesta vaihtoehtoisesta maskuliinisuudesta, jota syrjintä tuottaa. Nuorilla somalimiehillä on usein samankaltainen näkemys siitä, millaista on olla tummavärinen mies julkisessa tilassa. (emt., 2004, 97–98, 114–115.)

Keskustelussa ollaan varsinkin huolissaan maahanmuuttajatyttöistä ja heidän seksuaalisuudestaan samalla, kun heidän toimijuuttaan ja itseilmaisuaan halutaan korostaa, mutta myös samalla määritellä. Huolenaiheet liittyvät usein tyttöjen asemaan, seksuaalioikeuksiin ja etenkin islaminuskoon. (Honkasalo & Souto 2007, 120.) Julkisessa keskustelussa maahanmuuttajataustaisilla tytöillä ja naisilla ei nähdä olevan ”oikeanlaista” suomalaista tasa-arvoa, josta ollaan huolissaan (ks. Honkasalo 2012; Keskinen & Vuori 2012). Etenkin uutisoinnissa tuotetaan usein kulttuurisia stereotyyppioita, jotka palautuvat nuorten arkeen erilaisina kysymyksinä ja oletuksina. Maahanmuutosta keskustellessa nostetaan usein esiin sukupuolittunut perheväkivalta (Keskinen 2012, 292) jolloin naiset voidaan määritellä kulttuurinsa kautta uhreiksi

(Nikunen 2012, 164). Varsinkin suhde perheeseen voidaan nähdä jopa patologisena ja rajoittavana (ks. esim. Honkasalo 2011; Honkasalo 2012). Maahanmuuttajanuorista rakennettu kuva ja annetut positiot voivat olla yhteydessä nuorten mahdollisuuksiin määritellä seksuaalisuuttaan. Nuoret harvoin pääsevät itse mukaan keskusteluun, vaan heidän puolesta puhutaan. Puheessa nuorten asema määrittyy usein kulttuurin mukaan lukioon lyödyissä tulkintakehyksissä. (esim. Honkasalo 2012, 201–202; Nikunen 2012, 164–165.)

Suomalaisen kulttuurin julkisuuden seksualisoituminen ja pornografian aluevaltauksien voi olla myös yhteydessä nuorten seksuaalisuuteen. Intiimien asioiden käsittely on levinnyt julkiseen tilaan, jolla voi olla yhteys nuorten seksuaalikehitykseen ja joka heijastuu vallalla olevaan sukupuolikulttuuriin. Median kuvasto voi myös näyttäytyä hyvin ristiriitaisena ja ahdistavana nuorille, joiden perheiden arvoihin kuuluu ilmaista seksuaalisuutta pidättäytyväisemmin. (esim. Isotalo 2006, 109.) Suomessa seksin läsnäoloa perustellaan sananvapaudella ja sitä toteutetaan aikuisten ehdoin. Intimisoituvassa kulttuurissa ruumiiden mallisto on entistä enemmän esillä ja asettaa naisellisuuden vaatimuksia ja kulttuurisia odotuksia varsinkin tytöille, jotka toimivat usein ikään kuin kulttuuriensa symboleina. Tämän on nähty esimerkiksi pakottavan tyttöjä tiukempaan itsekontrolliin ja johtavan huonovointisuuteen. (Näre 2002, 252–259.)

3. Riskialtis seksuaalikäyttäytyminen ja aiempi tutkimus

Avaan tässä kappaleessa ensin riskialttiin seksuaalikäyttäytymisen käsitettä, jonka jälkeen siirryn erilaisiin tekijöihin, jotka joko lisäävät tai vähentävät riskialtista seksuaalikäyttäytymistä. Lähestyn aluetta sosiaalisten tekijöiden kautta, joten keskiössä ovat perhe, lähipiiri ja kulttuuri. Esittelen erilaisia tutkimuksia, jotka selittävät näiden tekijöiden yhteyttä riskialttiiseen seksuaalikäyttäytymiseen sekä muuhun riskialttiiseen käyttäytymiseen (esimerkiksi huumeet, päihteet ja rikollisuus). Keskityn luvussa myös akkulturaatiokuiluun ja vertaisryhmiin liittyviä tutkimustuloksia. Akkulturaatiokuilun on nähty lisäävän perheen sisäisiä konflikteja ja vanhempien vaikeuksia valvoa ja kontrolloida lapsiaan, jonka on taas nähty lisäävän riskialtista käyttäytymistä maahanmuuttajanuorissa. Maahanmuuttajanuorten riskikäyttäytymistä on usein selitetty myös assimiloitumisella erilaisiin vertaisryhmiin, joka voi altistaa heidät erilaisille negatiivisille vaikutteille ja ryhmäpaineelle (Myers, Chou, Sussman, Baezconde-Garbanati, Pachon & Valente 2009).

3.1 Riskialtis seksuaalikäyttäytyminen

Nuoren murrosiän ajoittuminen, tunne- ja ympäristötekijät, sekä erilaiset sosiaaliset ja psykososiaaliset tekijät ovat yhteydessä riskialttiiseen seksuaalikäyttäytymiseen ja päätöksentekoon (Kalina, Madarasova Geckova, Klein, Jarcuska, Orosova, van Dijk & Reijneveld 2012; Kuortti 2012). Kehityksellisiin ja psykologisiin tekijöihin (esim. puberteetin ajoittuminen ja itsetunto) en tutkielmassani kiinnitä erityisemmin huomioita, vaan keskityn tarkastelemaan aineistoani sosiaalisten tekijöiden kautta. Tarkastelemissani tutkimuksissa riskeihin vaikuttaviksi sosiaalisiksi tekijöiksi on luokiteltu sukupolvi, sukupuoli, sosioekonominen asema, perhesuhteet ja perheen rakenne, naapuruston ja vertaissuhteiden toimintatavat, koulutustavoitteet, koulun arvomaailma, päihdekulttuuri sekä terveyspalveluiden saatavuus sekä akkulturaatiokuilu. (Falah Hassani 2010; Kalina ym. 2012; Guo, Chung, Hill, Hawkins, Catalano & Abbot 2012; Yahyaoui ym. 2013; Singla 2006; Portes & Rumbaut 2001.)

Riskialttiin seksuaalikäyttäytymisellä voi olla yhteys nuoren omakuvaan ja sosioekonomiseen asemaan. Suojaamaton seksi voi johtaa sukupuolitauteihin tai suunnittelemattomiin raskauksiin, joilla voi olla monia erilaisia sosiaalisia,

koulutuksellisia ja terveydellisiä vaikutuksia nuoren elämään. (Ellison 2003.) Aikaisin aloitettujen seksikokeiluiden on myös havaittu olevan yhteydessä tulevaan seksuaalikäyttäytymiseen, kuten useampiin seksikumppaneihin, sukupuolitartuntoihin sekä ei haluttuihin raskauksiin (Kalina ym. 2012; Lawrence & Scott 1996).

3.2 Sosiaaliset tekijät – perhe ja lähipiiri

Maahanmuuttoprosessin aikana sekä naiset että miehet voivat joutua pohtimaan omaa suhdettaan kulttuurisiin sukupuolirooleihin. Näiden uusintamisen keskiössä on perhe. Maahanmuuttajanuorten ja heidän vanhempiansa käsitykset parisuhteista sekä seurustelusta ovat muuttumassa. Muutoksessa ovat erityisesti ylisukupolvelliset suhteet. (Peltola, Keskinen, Honkasalo & Honkatukia 2016; Rashmi 2006.)

Perherakenteella on havaittu olevan yhteys nuoren seksuaaliterveyteen ja käyttäytymiseen. Vanhempien valvonta, huolehtiminen ja vuorovaikutus nuoren kanssa ovat kaikki riskialtista seksuaalikäyttäytymistä ehkäiseviä tekijöitä (Madkour, de Looze, Ma, Halpern, Farhat, Ter Bogt, Ehlinger, Nic Gabhainn, Currie & Godeau 2014; WHO 2012; Yahyaoui ym. 2013; Kalina ym. 2012). Valvominen on lapsen menemisen kontrollointia, kun taas tuki nähdään läsnäolona, herkkyytenä lapsen tiloille ja keskustelutaitoina. Kalinan ym. tutkimuksessa nuoren valvominen suojeli seksuaaliterveyttä jopa enemmän kuin sosiaalinen tuki. Valvonnan laiminlyönti näkyi usein aikaisemmin aloitettuna seksielämänä ja vastuuttomana ehkäisykäyttönä. Isän valvonnan puuttumisella oli suurin yhteys tyttöihin, kun taas äidin valvonnan puuttumisella poikiin. Ydinperheessä kahden vanhemman on helpompi asettaa rajat ja jakaa vastuu nuoresta. (Kalina ym. 2012.)

Perheen sosioekonominen asemalla, vanhempien koulutuksella sekä nuoren koulutustavoitteilla on tutkimusten mukaan yhteys nuorten seksuaalikäyttäytymiseen (Falah-Hassani 2010). Falah Hassanin tutkimuksessa työväenluokkaan ja alempaan keskiluokkaan kuuluvat alle 15-vuotiaat tytöt olivat kokeneet yhdynnän lähes kaksi kertaa useammin kuin ylempään keskiluokkaan kuuluvat (emt. 2010). Taloudellisista ongelmista kärsivien perheiden vanhemmat tukivat myös lapsiaan vähemmän resurssien puutteesta johtuen. Näiden perheiden nuorilla oli myös suurempi taipumus käyttäytyä ongelmallisesti sekä ahdistua. (Kwak 2003.) Mainittakoon, että

maahanmuuttajilla on nähty Suomessa olevan heikko työllisyys kantaväestöön verrattuna (Busk, Jauhiainen, Kekäläinen, Nivalainen & Tähtinen 2016.)

Tutkimusten mukaan vanhempien suhtautumisella nuoren kehitykseen ja tekemisiin murrosiässä on keskeinen yhteys nuoren seksuaalisuuden arvomaailman muodostumiseen. Vanhempien sallivan asenteen on nähty lisäävään alttiutta aikaiseen seksuaalidebyyttiin (Pedersen, Alcón, Carmen, Rodriguez & Smith 2014, 26; Small & Luster, 1994). Tutkimusten nuorilla, jotka kokivat, että heillä on autonomia tehdä omat päätöksensä, oli usein aikaisempi seksuaalidebyytti kuin nuorilla, joiden vanhemmilla on kielteinen asenne seksin harrastamiseen nuorena (Raffaelli & Crockett 2003; Jaccard, Dodge & Blanton 1996).

Nuorisokulttuurista löytyy vastahakoisia piirteitä kaikkea vanhempien antamaa neuvontaa kohtaan ja voi johtaa riskialttiiseen käyttäytymiseen, varsinkin jos se tuo arvostusta nuoren lähipiirissä. (Kontula 1991.) Varsinkin kaverien vaikutuspiirin on nähty aiheuttavan eniten riskikäyttäytymistä, sillä nuoruuteen kuuluu identiteettien muovaus ja vertaisryhmien hyväksynnän hakeminen. Riskinottoa voidaan pitää usein myös eräänlaisina siirtymäriitteinä aikuisuuteen ja irrottautumisena vanhemmista ja sillä voidaan myös pyrkiä saamaan kunnioitusta kaveriporukalta ja kapinoida normeja sekä auktoriteetteja vastaan. (Jessor 2014; Kelley, Schochet & Landry 2004.)

Nuoret saavat usein seksiä koskevan tietonsa vertaisryhmiltään ja käyttäytyvät monesti vertaisryhmiensä mukaisesti. Esimerkiksi uskomus siitä, että ryhmän jäsenet käyttävät kondomia voi johtaa ehkäisyn vaatimiseen ensimmäisessä yhdynnässä, kun taas päinvastaisella uskomuksella voi olla myös samantyyppinen vaikutus. (Potard, Courtois & Rusch 2008.) Myös kouluympäristöllä on havaittu olevan yhteys nuorten seksuaalikäyttäytymiseen. Whiten & Lynnin tutkimuksen mukaan kouluissa, joissa on yleisesti kielteinen asenne nuorten aikaista seksielämän aloittamista kohtaan, nuorilla on usein myöhäisempi seksuaalidebyytti. (emt 2014.)

Kokeilut alkoholin ja seksin kanssa ovat tyypillisiä monille pohjoismaiden nuorille ja ne usein myös limittyvät toisiinsa. Lavikaisen, Lintosen ja Kosusen tutkimuksessa humalahakuinen alkoholi juominen lisäsi todennäköisyyttä sille, että alle 16-vuotias oli kokenut yhdynnän. Toistuva juominen on liitetty myös useisiin ja satunnaisiin

seksikumppaneihin sekä ehkäisyn laiminlyömiseen. (emt. 2009.) Tutkimusten mukaan ryhmien sisällä, joissa nuoret käyttävät alkoholia, esiintyy usein myös seksiä ja seurustelua (Devos-Combyu, Daniel & Lange 2013). Myös huumeiden käytön ja tupakoimisen on nähty lisäävän riskialtista seksuaalikäyttäytymistä ja nuorten humalahakuisen juominen on liitetty myös vastentahtoiseen seksiin. (Guo ym. 2012; Baskin-Sommers & Sommers 2006; Traeen & Kvaalem 1996.) Nuorten alkoholin ja tupakan käyttö on vähentynyt viime vuosina huomattavasti Suomessa (Kinnunen, Pere, Raisamo, Katainen, Ollila & Rimpelä 2017), mutta humalahakuinen juominen on kuitenkin kasvanut nuorilla, etenkin pojilla, joiden vanhemmat ovat matalasti kouluttautuneet tai joilla on ollut taustalla työttömyyttä ja masennusta (Torikka, Kaltiala-Heino, Luukkaala & Rimpelä 2016).

3.3 Sosiaaliset tekijät – kulttuuri ja akkulturaatio maahanmuuttajaperheissä

Kasvattaessaan nuoria vanhemmat ammentavat siitä kulttuurista sekä arvomaailmasta, jonka he ovat omaksuneet oman sosiaalisaatioprosessinsa aikana. Nämä arvot ja erilaiset kulttuuriset käsitykset ovat pysyvässä muutostilassa, jolla on yhteys myös perheisiin. Kasvatuskäsitykset vaihtelevat paljon perheiden sosioekonomisen aseman sekä etnisen ryhmän mukaan ja ne ovat monilla tavoin myös sidoksissa toisiinsa. (Alitolppa-Niitamo 2010, 48.)

Phinneyn (2000) tutkimuksessa vertailtiin viittä etnistä ryhmää, joista kolmella oli maahanmuuttajatausta. Tutkimuksessa havaittiin, että lasten vanhemmat yrittivät vahvasti ylläpitää odotuksia ja normeja, kun taas lapset kyseenalaistivat velvollisuuksia, joita heihin kohdistettiin. Sukupolvien väliset arvoerot näkyivät kaikissa ryhmissä kulttuuristaustasta riippumatta. Tutkimuksessa tuli esille myös se, että perheissä, joissa painotettiin yhteisöllisiä kulttuurisia arvoja, sukupolvien välisiä eroja suvaittiin huonommin ja konfliktit saattoivat olla seurauksiltaan vaikeampia (emt. 2000) Perheeseen kohdistuvat ulkopuoliset vaikutteet muuttomaassa lisääntyvät lapsen kasvaessa ja kasvattaessaan elinpiiriään, jonka myötä alistuminen eri kulttuurien arvoille ja käyttäytymismalleille kasvaa. (Kagitcibasi 2002.) Qinin (2008) tutkimus osoitti, että lasten vanhemmat, jotka ymmärsivät, että maahanmuutto toiseen maahan ja kehitysympäristön muuttuminen vaikuttavat lapsen tarpeisiin, olivat usein kasvatuseriaateiltaan muuntautumiskykyisiä. Kontrolloivat vanhemmat pitivät

useimmin yllä hierarkkisia sukupolvirooleja ja saivat näin enemmän aikaan tunne-
etäisyyttä ja ristiriitoja sukupolvien välille (emt. 2008). Choin, Hen ja Harachin
tutkimuksesta kävi ilmi, miten kulttuuriset näkemyserot sukupolvien välillä saattoivat
lisätä ristiriitojen todennäköisyyttä ja välillisesti aiheuttaa nuorten
ongelmakäyttäytymistä ja heikentää epäsuorasti lapsen ja vanhempien sidettä (emt.
2008). Kouluterveyskyselyn tulosten perusteella on todettu, että valtaosa Suomen
nuorista raportoi hyvistä suhteista vanhempiinsa, mutta osa ensimmäisen sukupolven
nuorista, etenkin pojat, raportoivat hauraista suhteista vanhempiinsa (Kivijärvi, Myllylä,
Peltola & Honkatukia 2017).

Useissa tutkimuksissa on todettu, että perheen kulttuurisella taustalla voi olla yhteys
vanhempien avoimuuteen puhua seksistä, lasten valvomiseen ja heidän tukemiseen.
Tällä voi taas olla yhteys nuorten seksuaaliterveyteen ja riskialttiiseen käyttäytymiseen.
(Pearson 2006; Baumrind 1996). Yahyaouin, Methnin ja Gaultierin tutkimuksessa
maahanmuuttajataustaisilla nuorilla, jotka olivat muuttaneet tai joiden vanhemmat
olivat muuttaneet muslimimaista, oli usein vaikeuksia puhua seksistä ja
seksuaalisuudesta kotona. Puheenaihe saatettiin nähdä tabuna ja nuoret pelkäsivät,
että sen esille ottaminen johtaisi nuhteluun. Osa nuorista koki seksin vaarallisena ja
perheen kunnian tahraavana. Näistä nuorista vain noin seitsemällä prosentilla oli
seksikokemuksia. Vaikka seksistä ei välttämättä keskusteltu, vanhempien arvot koskien
seksuaalisuutta olivat nuorille melko selvät. Vanhempien arvot sekä uskonto
näyttäytyivät tärkeämpinä perheiden tytöille ja heihin kohdistettiin myös valvontaa kuin
poikiin. Tämän vuoksi pojilla saattoi olla enemmän mahdollisuuksia seksikokeiluihin.
Nuorilla oli tutkimuksen mukaan kuitenkin yhtäläiset mahdollisuudet saada tietoa
seksistä koulun ja median kautta, sekä keskustella seksistä kaveriporukoissa. (emt 2013.)
Tytöjen valvomisen lisäksi heille saatetaan asettaa usein enemmän perinteisiä
vaatimuksia kuin pojille. Tyttöjen voidaan olettaa esimerkiksi huolehtivan enemmän
kodin asioista ja heillä on myös raportoitu olevan usein vahvemmat tunteelliset siteet
perheisiinsä. (Hagan, Gillis & Simpson 1985.) Tämän vuoksi eritahtinen akkulturaatio ja
muuttomaan kulttuuriin assimiloituminen voi altistaa erityisesti tytöt perheen sisäisille
konflikteille nuorten omaksuessa perheessä vallitsevan kulttuurin kanssa mahdollisesti
ristiriidassa olevia länsimaisia arvoja ja tapoja. (Isotalo 2006 109.) Petersenin ja Hyden

tutkimuksessa pääteltiin, että joissain maahanmuuttajaryhmissä miehille annetut oikeudet ja vapaudet toteuttaa seksuaalisuuttaan saattavat muuttua velvollisuuksiksi ja rohkaista riskialttiiseen seksuaalikäyttäytymiseen. Tämä voi näkyä myös kyselylomakkeissa seksuaalikäyttäytymisen liioitteluna ja naisilla taas vähättelynä (emt. 2010.) Tulee kuitenkin pitää mielessä, että suomalaisesta seksuaalikulttuurista löytyy todistettavasti myös vastaavia kaksinaismoraaleja (Haavio-Mannilla & Kontula 2003).

Maahanmuuttajanuorten ja heidän vanhempiansa käsitykset seurustelusta ja parisuhteista ovat kuitenkin tutkimusten mukaan jatkuvassa muutoksen tilassa koskien erityisesti uskonnollisuutta ja ylisukupolvellisia suhteita. Rashmi Singlan (2006) tutkimuksessa tanskalaiset maahanmuuttajanuoret pitivät perheenkeskeisiä neuvotteluja koskien parisuhteita ja seksuaalisuutta äärimmäisen tärkeinä. Tutkimuksen mukaan 69 prosenttia vanhemmista hyväksyi seurustelun ennen avioliittoa, mutta mielipiteet erosivat huomattavasti lähtömaan mukaan. Esimerkiksi entisen Jugoslavian alueelta tulleiden nuorten vanhemmista suurin osa hyväksyi seurustelun, kun taas Pakistanista muuttaneiden nuorten vanhemmista vain 31 prosenttia. (emt 2006.) Suomessa tehdyn tutkimuksen perusteella maahanmuuttajataustaisten nuorten ja vanhempien joukosta löytyy heitä, jotka pitävät seurustelusuhteita ennen avioliittoa sopimattomina. Osa nuorista taas ajatteli, että seurustelu on heidän oma asiansa eikä vanhempien pitäisi puuttua siihen ollenkaan. Suurin osa vastaajista kuitenkin asettui näkemysten väliin. Nuoriin kohdistettiin perhepiirissä odotuksia, joita he useimmiten kunnioittivat siitä huolimatta, että he eivät välttämättä pitäneet niitä täysin lukkoon lyötyinä. Säännöistä ja normeista käytiin aktiivisesti neuvotteluja perheissä ja vanhemmat katsoivat seurustelua myös usein sormiensa läpi. (Keskinen, Honkasalo & Honkatukia 2016.)

4. Tutkielman tavoite ja hypoteesit

Tutkielmani tavoite on selvittää, mitkä tekijät vaikuttavat maahanmuuttajanuorten riskialttiiseen seksuaalikäyttäytymiseen, onko maahanmuuttosukupolvella tai akkulturaatiokuilulla yhteys nuorten seksuaalikäyttäytymiseen sekä eroaako maahanmuuttajanuorten seksuaalikäyttäytyminen kantaväestöstä. Tutkielmani fokus on erityisesti nuorten seksuaali-initiaatiossa, mutta teen tutkielmassani myös katsauksen nuorison muuhun riskialttiiksi luokiteltavaan seksuaalikäyttäytymiseen. Tutkin aihetta tarkastelemalla nuorten seksuaalikäyttäytymistä maahanmuuttoään, syntymämaan, sukupuolen, perhesuhteiden, vanhempien koulutuksen, seurustelun sekä päihteiden ja huumeiden käytön kautta. Päähypoteesini on:

1. Myöhemmällä iällä Suomeen muuttaneilla nuorilla on vähemmän riskialtista seksuaalikäyttäytymistä kuin kantaväestöllä.

Alahypoteesini ovat:

2. Naissukupuoli suojaa maahanmuuttajanuorta riskialttiilta seksuaalikäyttäytymiseltä.
3. Hyvä suhde vanhempiin, molempien vanhempien kanssa asuminen ja vanhempien korkea koulutustaso suojaavat maahanmuuttajanuorta riskialttiilta seksuaalikäyttäytymiseltä.
4. Raittius suojaa maahanmuuttajanuorta riskialttiilta seksuaalikäyttäytymiseltä.

Hypoteesini pohjaavat aiempaan kansalliseen ja kansainväliseen tutkimukseen. Päähypoteesini johdan tutkimuksista, joiden tulosten mukaan maassa vietetty aika voi näkyä maahan muuttaneilla nuorilla lisääntyneenä akkulturaationa muuttomaan seksuaalikulttuuriin. Suomen seksuaalikultuurin on nähty olevan vapaamielinen ja suhtautuvan myönteisesti nuoren seksuaalokokemuksiin. Tämän vuoksi oletan, että toisella maahanmuuttajasukupolvella ja nuorena muuttaneella ensimmäisellä maahanmuuttajasukupolvella on enemmän riskialtista seksuaalikäyttäytymistä kuin myöhemmällä iällä Suomeen muuttaneilla maahanmuuttajanuorilla. (ks kpl 1.2. & 2.2.) Toinen hypoteesini perustuu tutkimuksiin, joiden mukaan tyttöihin saatetaan kohdistaa monissa maahanmuuttajaperheissä enemmän kontrollia, kun taas pojille saatetaan antaa enemmän vapauksia toteuttaa seksuaalisuuttaan (ks. kpl 1.2.). Kolmannen

hypoteesini johdan tutkimuksista, joiden mukaan kulttuuriset näkemyserot ja konfliktit sukupolvien välillä voivat lisätä ristiriitojen todennäköisyyttä ja vanhempien vaikeuksia valvoa ja kontrolloida lapsiaan maahanmuuttajaperheissä. Valvonnan laiminlyönnin on nähty lisäävän riskiä nuoren aikaiseen seksuaali-initiaatioon. Ydinperheissä valvonta on helpompaa, koska molemmat vanhemmat voivat jakaa vastuun nuoresta. Myös vanhempien matalalla koulutustasolla on nähty olevan positiivinen yhteys aikaisin aloitettuun seksielämään. (ks. kpl 3.2. ja 3.3.) Neljännen hypoteesini johdan kansainvälisestä ja kansallisesta tutkimuksesta, jonka tulosten mukaan humalahakuinen juominen ja huumeiden käyttö lisää monissa nuorissa riskialtista seksuaalikäyttäytymistä (ks. kpl 3.2.)

Käytän teoreettisena viitekehyksenäni monikulttuurista nuorisotutkimusta ja sen piiristä erityisesti sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvää tutkimusta (esim. Lehtonen 2003; Honkasalo 2011; Honkasalo 2012; Isotalo 2006; Oksanen 2010; Helander 2006; Hautaniemi 2004; Harinen ym. 2003; Falah Hassani 2010; Kalina 2012; Guo ym. 2012; Yahyaoui ym. 2013; Singla 2006) sekä akkulturaatiotutkimusta (Rumbaut 2007 & 2004; Portes ja Rumbaut 2001). Tarkastelen aineistoani käyttäen Rubén Rumbautin (2007) sukupolvijärjestelmää, jonka hän on luonut käyttäen erilaisiin tilastollisiin aineistoihin perustuvien tutkimusten pohjalta. Rumbaut painottaa erityisesti maahanmuuttoään merkitystä yhteiskuntaan sopeutumisessa. Näkökulmalla on kuitenkin rajoitteensa, sillä sen käyttäminen voi luoda yksipuolisen kuvan nuorten elämästä, sillä se ei ota huomioon ryhmien sisäisiä elämäntilanteita, ja siksi niiden soveltamisessa tulee olla varovainen. (Martikainen & Haikkola 2010, 15-16.)

5. Aineisto ja tutkimusasetelma

Aineistona käytän Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen keräämän Kouluterveyskyselyn tuloksia vuodelta 2013. Fokukseni on peruskouluikäisissä nuorissa, jonka vuoksi toisen asteen koulutusta suorittavat nuoret on rajattu pois aineistosta. Käyttämäni aineisto sisältää luonnollisen monitasoisen rakenteen. Sitä voi siis tulkita ja jäsentää monitasoisesti ja siinä on käsitteitä usealla eri tasolla. Aineistossani alinna on yksilötaso ja ylimpänä koulutaso, joka mahdollistaa myös aineiston koulukohtaisen tarkastelun

5.1 Kouluterveyskysely

Kouluterveyskyselyn tarkoitus on tuottaa monipuolista tietoa nuorten elin- ja kouluoloista, terveystottumuksista, koetusta terveydestä sekä opiskelijahuollosta. Kysely toteutetaan luokissa opettajan valvomana nimettömänä lomakekyselynä. Kysely ei perustu otantaan, vaan havaintoaineistoon kuuluu koko perusjoukko. Vastaajina kyselyssä ovat peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat sekä toiseen asteen oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat. Tuloksia käytetään nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen tehtävässä työssä oppilaitoksissa sekä kunnissa. Oppilaitoksissa tietoa käytetään opiskelijahuoltotyön sekä terveydentiedon opetuksen tukena. Kunnissa tietoa käytetään hyvinvointijohtamisessa, kuten esimerkiksi hyvinvointistrategiaa tai nuorisopoliittisia ohjelmia laatiessa, sekä valtakunnan tasolla eri terveysohjelmien arvioinnissa ja seurannassa. (THL 2014; THL 2019.)

Kysymyksiä aineistossa on yhteensä 105 ja ne on jaettu aihealueittain kouluoloihin, koulukiusaamiseen, terveyteen ja seksuaaliterveyteen, mielialaan, päihteiden käyttöön ja tupakointiin, muihin terveystottumuksiin, tapaturmiin, rikkeisiin ja rikoksiin, mediaan ja peleihin sekä kotiin ja ystäviin.

Vuoden 2013 Kouluterveyskysely toteutettiin ensimmäistä kertaa yhtä aikaa koko maassa. Tähän asti kysely oli toteutettu joka toinen vuosi, eikä sitä siksi tehty vuonna 2012. Osa kyselyistä toteutettiin ensimmäistä kertaa sähköisenä. Kyselyyn vastasi yhteensä 182 864 nuorta, joista 99 478 oli peruskoulun yläluokkalaisia ja 83 386 toiseen asteen tutkintoa opiskelevaa. Vuonna 2013 ainoastaan viisi kuntaa kieltäytyi peruskoulujen ja lukioiden kyselystä. Vuoden 2013 kyselyyn lisättiin myös ensimmäistä kertaa kysymyksiä seksuaalisuuteen liittyvästä käyttäytymisestä verkossa,

koulumatkoista, tapaturmista sekä turvavälineiden käytöstä liikenteessä. Samana vuotena kyselyyn tuli ensimmäistä kertaa myös kysymykset nuorten ja heidän vanhempiensa syntymämaista (THL 2014).

Esittelen seuraavaksi aineiston vastaajat synnyinmaan ja sukupolven mukaan. Vastaajat on jaoteltu taulukossa tyttöihin ja poikiin, jotta näemme tarkemmin aineiston sukupuolijakauman.

Taulukko 1: Kyselyyn vastaajat synnyinmaan, sukupuolen ja sukupolven mukaan.

Muuttuja		Poika %	Tyttö %	N
Synnyinmaa	Suomi	50	50	92 121
	Ruotsi	55	45	322
	Venäjä tai entinen Neuvostoliitto	55	45	654
	Viro	50	50	488
	Muu Euroopan maa	49	51	535
	Somalia	82	18	520
	Irak	67	33	274
	Kiina	55	45	187
	Thaimaa	56	44	286
	Jokin muu maa	49	51	1115
	Yhteensä			96 502
Sukupolvi (sp)	Kantaväestö	50	50	85 101
	Toisen sukupolven maahanmuuttajat	56	44	1983
	Monikulttuuriset perheet	49	51	6093
	1. sp. Suomessa koko elämänsä	72	28	1004
	1. sp. yli 10 vuotta Suomessa	54	46	630
	1. sp. 5-10 vuotta Suomessa	50	50	818
	1. sp. Alle 4 vuotta Suomessa	66	34	1258
	1. sp. muut	63	37	2591
	Yhteensä			99 478

2013 vastanneista noin 90 prosenttia oli syntynyt Suomessa. Peruskouluissa toteutetun kyselyn yleisimmät syntymämaat maat Suomen lisäksi olivat jokin muu maa, Venäjä, Somalia ja Viro. Muita vastausvaihtoehtoja olivat Ruotsi, Irak, Kiina, Thaimaa sekä muu Euroopan maa. Kantasuomalaiset muodostivat noin 85 prosenttia aineistosta.

Ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajia oli 7 prosenttia, toista sukupolvea 2 prosenttia ja monikulttuuristen perheiden lapsia 6 prosenttia. Frekvenssejä tarkastellessa huomataan, että maahanmuuttajaryhmät olivat huomattavasti pienempiä verrattuna Suomessa syntyneihin tai kantaväestöön. Muihin vastaaviin tutkimuksiin verrattuna ryhmät olivat kuitenkin suhteellisen isoja.

Vaikka vastaajat ovat jakautuneet suhteellisen tasaisesti sukupuolen mukaan monen maan kohdalla, on huomattavaa, että kuitenkin maahanmuuttajataustaisista enemmistö oli poikia. Erot ovat erityisen merkittäviä Somalian ja Irakin kohdalla, joista Somaliasta 82 prosenttia ja Irakista 67 prosenttia oli poikia. Viroa, muuta Euroopan maata ja jotain muuta maata huomioimatta, poikia oli muissa ryhmissä noin 5 prosenttia enemmän kuin tyttöjä. Sukupolvittain aineistoa tarkastellessa näemme, että pojat muodostivat 56 prosenttia toisesta sukupolvesta ja 49 prosenttia monikulttuuristen perheiden nuorista. Ensimmäisestä sukupolvesta enemmistö on poikia, etenkin koko elämänsä Suomessa asuneista (72 prosenttia) ja alle 4 vuotta (66 prosenttia) nuorista. Myös aikamääreiden ulkopuolelle kuuluvista (muu) 66 prosenttia oli poikia.

Sain aineiston käyttöön lähettämällä THL:lle data-anomuksen, josta selvisi tarkemmin tutkimusasetelmani, tutkielmani relevanssi sekä tutkimuskysymykseni. Sain tämän jälkeen aineistonkäyttölupahakemuksen täytettäväksi, jossa selvitin kysymysaineistokohtaisesti anomani osat, jotka erittelen paremmin seuraavassa luvussa. Allekirjoittaessani hakemuksen sitouduin myös noudattamaan THL:n määrittämiä ehtoja, kuten sitoumusta, jonka mukaan minun tulee hävittää aineisto asianmukaisesti käytön jälkeen ja olla luovuttamatta aineistoa kolmannelle osapuolelle. Aineiston hankkimisessa minua avustivat tuolloinen seminaariohjaajani Antti Kouvo sekä Nuorisotutkimusseura.

Kouluterveyskysely on arvioitu Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuseettisessä työryhmässä.

5.2 Monikulttuurisuudesta ja tutkijan positiosta

Suomalainen keskustelu monikulttuurisuudesta aktivoitui vasta 1990-luvulla, kun maahanmuuttajien määrä Suomessa kasvoi. Honkasalon ja Soudon mukaan keskustelussa korostuu se, että monikulttuurisuuden ajatellaan muodostuvan vasta

maahanmuuton myötä, vaikka suomalainen yhteiskuntaelämä on ollut aina jossain määrin monikulttuurista. Hyvä esimerkki tästä on saamelaiset ja romanit, jotka ovat joutuneet pitämään puolensa, jotta heidän vähemmistöasemansa huomioitaisiin paremmin. (Honkasalo & Souto 2007, 115.)

Julkinen keskustelu monikulttuurisuudesta liittyy useimmiten viimeisimpään Suomeen muuttaneeseen väestöön. Tässä keskustelussa käydään neuvottelua lähinnä siitä, mikä ihmisiä yhdistää, ja mikä erottaa. Kahtiajaossa meihin ja heihin erilaisuus olemuksellistetaan ja näin luodaan erontekoja muihin kulttuureihin. Kahtiajako ja eronteot näkyvät myös julkisessa maahanmuuttokeskustelussa ja politiikassa, jossa vedotaan yleensä muiden kulttuurien suvaitsemiseen. (Lehtonen & Löytty 2003, 7–13.) Jos monikulttuurisuudesta puhuttaessa sen merkitys liitetään vain ”meistä” mahdollisimman paljon eroaviin ihmisiin, siitä voi tulla lähinnä etnistä ja kulttuurista poikkeavuutta ilmaiseva kiertoilmaisu (Lehtonen, Löytty & Ruuska 2004, 225).

Koska keskityn tutkielmassani erityisesti maahanmuuttajataustaisiin nuoriin, tutkielman kannalta olennaista on se, millä tavoin nuorista puhutaan ja miten heitä luokitellaan. Luokittelut eivät ole vaan asioiden nimiä, vaan myös yhteiskunnallisia luokitteluja, joihin liittyy erilaisia arvostuksia. Terminologiset valinnat ja nimeämiset pitävät sisällään myös luonnollistamisen vaaran, jotka voivat saada ihmiset hahmottamaan maahanmuuton tietynlaisena ilmiönä joka vahvistaa ryhmien rajoja. (Haikkola 2014, 86.) Maahanmuuttajuuteen liitetään usein piirteet, jolla poiketaan valta- tai kantaväestöstä. Näitä ovat kulttuuri, ulkonäkö, uskonto ja marginaalinen asema. Maahanmuuttajalla tarkoitetaan erityisesti länsimaiden ulkopuolelta muuttaneita ihmisiä ja heidän jälkeläisiään. Kun ihminen luokitellaan maahanmuuttajaksi, voidaan hänen täysijäsenyys suomalaisessa yhteiskunnassa kyseenalaistaa (Peltola 2014.)

Luokittelu ei usein vastaa ihmisen omaa näkemystä käsitystä itsestään eikä ota aina huomioon ryhmän sisäisiä eroja. Esimerkiksi sukupuoli, nuorisokulttuurinen identiteetti, ammatti tai poliittinen identiteetti voivat olla ihmiselle tärkeämpiä kuin etninen tausta. Etniseen ryhmään luokittelu voi myös korostaa etnisen tai kulttuuri-identiteetin merkitystä yksilölle ja johtaa noidankehään, jos ryhmiin luokitellut ihmiset omaksuvat ryhmäidentiteetin identiteettinsä merkittäväksi osaksi. (Haikkola 2014, 88.) Varsinkin

nuorten elämässä on tavallista identifioitua erilaisiin ryhmiin tilanteesta riippuen. Stuart Hall puhuu hybridisistä identiteeteistä, joita ilmestyy postmodernina aikana. Hallin mukaan ne eivät enää ole jähmeitä, vaan jatkuvasti muista kulttuureista ammentavia siirtymätilassa olevia identiteettejä. (Hall 1999, 70–71.)

Erilaisissa tutkimusasetelmissä on kuitenkin usein tarve rajata kohdejoukkoja ja ihmisistä ja yhteistöistä on kuitenkin pystyttävä puhumaan. Tilastollisen tutkielmani ryhmäperustainen lähestymistapa on perusteltu, koska sillä voidaan valaista etnisen taustan ja haavoittuvuuden suhdetta. Jos kysymykset vaimennetaan väärin ilmausten vuoksi, voidaan vaimentaa myös keskustelu ja yhteiskunnallinen dialogi.

5.3 Muuttajat

Tutkielmassani regressioanalyysini selitettävä muuttuja on nuorten aikainen seksuaali-initiaatio (Oletko ollut yhdynnässä?). Kuvailevassa osassa käyn läpi nuorten muuta riskialtista seksuaalikäyttäytymistä sekä siihen liittyviä muuttujia esittämällä ne frekvenssijakaumina ja ristiintaulukointeina. Regressioanalyysissäni riippumattomia muuttujia ovat synnyinmaa, sukupuoli, maahanmuuttoikä, perhesuhteet, vanhempien koulutus, päihdekäyttäytyminen, huumeokeilut ja seurustelu. Kuvailevassa osassa synnyinmaa, sukupuoli ja maahanmuuttoikä.

Selitettävistäni muuttujistani varhainen seksuaali-initiaatio on aineistossani koodattu dikotomiseksi (vastausvaihtoehdot: ei=0 ja kyllä=1). Kuvailevassa osassa riskialtista seksuaalikäyttäytymistä selittävät muuttajat ovat 3-5-luokkaisia kategorisia ja nominaalisia muuttujia. Tarkastelen nuorten seksikumppanien määrää, ehkäisyn laiminlyömistä, päihteiden käyttöä sekä mahdollisuuksia kieltäytyä seksistä synnyinmaan, sukupuolen ja maahanmuuttoikänsä mukaan.

Riippumattomista muuttujista synnyinmaa pystytään erittelemään aineistossa vastaajan ja hänen vanhempiensa mukaan. Sukupuolimuuttuja on koodattu dikotomiseksi tytön ollessa 0 ja pojan 1. Myös seurustelu on aineistossa dikotominen muuttuja, jossa 0=eikä seurustele ja 1=seurustelee. Maahanmuuttoikä määrittyy maassa asuttujen vuosien mukaan. Perhesuhdemuuttuja on nominaalinen ja määrittyy vastaajan mahdollisuuksista puhua omista asioistaan perheensä kanssa helpoimmasta vaikeimpaan. Vanhempien koulutus on kategorinen muuttuja ja määrittyy vanhempien

korkeimman koulutuksen mukaan. Myös asumismuoto on kategorinen ja määräytyy sen mukaan, asuuko nuori ydinperheessä, äidin tai isän kanssa tai uusiperheessä. Päihteisiin ja huumeisiin liittyvät muuttajat ”tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa” ja ”kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran” ovat THL:n omia indikaattoreita.

Olen koodannut oman muuttujan, johon olen sisällyttänyt vastaajan synnyinmaan, vanhempien synnyinmaan sekä maahanmuuttoajan. Nuoret ovat tässä muuttujassa jaettu Rumbautin sukupolvijärjestelmää soveltaen kantaväestöön, ensimmäiseen sukupolveen, toiseen sukupolveen ja monikulttuurisiin perheisiin. Toinen sukupolvi koostuu ulkomailla syntyneiden vanhempien Suomessa syntyneistä lapsista. Monikulttuurisissa perheissä vastaaja on syntynyt ulkomailla, mutta toinen vanhemmista kuuluu kantaväestöön. Ulkomailla syntyneen ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajat on jaettu Kouluterveyskyselyn vastausvaihtoehtojen perusteella viiteen luokkaan (asunut Suomessa koko ikänsä, yli 10 vuotta, 5-10 vuotta tai alle 4 vuotta). Muuttujaan on sisällytetty myös muuttuja ”muut”, joiden tulokset eivät soveltuneet mihinkään edellä mainituista luokista.

Regressioanalyysini selitettäväksi muuttujaksi valitsin aikaisen seksuaali-initiaation, sillä se voidaan luokitella riskialttiiksi seksuaalikäyttäytymiseksi ja koska muut riskialttiiseen seksuaalikäyttäytymiseen liittyvät kysymykset koskivat jo yhdynnässä olleita nuoria. Sain näin analyysiini lähtökohtaisesti kaikki kysymykseen vastanneet nuoret. Loput muuttajat on valittu aikaisemman kansainvälisen akkulturaatiota ja seksuaalikäyttäytymistä koskevan tutkimuksen perusteella. Vaikka muuttajat eivät mittaa akkulturaation tasoa tavanomaisessa mielessä (identiteetti, arvot), aiemman tutkimusten perusteella voidaan kuitenkin olettaa, että ne ovat kuitenkin yhteydessä akkulturaation monimutkaisiin prosesseihin. (esim. Fenton ym. 2005; Griffiths ym. 2008; Coleman & Testa 2008; Kramer 2003.)

Kuvailevan analyysini muuttajat valitsin seksuaaliterveyttä koskevan tutkimuksen perusteella (ks. esim. Kuortti 2012). Nämä muuttajat ovat tavanomaisia seksuaaliterveyteen liittyviä kysymyksiä, joiden tuloksia nostan esille synnyinmaa, sukupolvi- ja sukupuoli-kohtaisesti.

5.4 Tutkimusmenetelmät

Käyttämäni aineisto sisältää luonnollisen monitasoisen rakenteen. Sitä voi siis tulkita ja jäsentää monitasoisesti ja siinä on käsitteitä usealla eri tasolla. Aineistossani alinna on yksilötaso ja ylimpänä koulutaso ja havainnot ovat klusteroitu kouluittain. Hierarkkisessa aineistossa havainnot korreloivat keskenään ja eri ilmiöiden osalta. Esimerkiksi koulujen sisällä oppilaat ovat osana erilaisia sosiaalisia ympäristöjä, joissa tapahtuu homogenisoitumista ja korrelaatio syntyy näin koulun jäsenille yhteisistä tekijöistä. Voidaan siis olettaa, että tietyn koulun oppilaat muistuttavat joissain määrin tosiaan ja eroavat näin myös muista kouluista esimerkiksi seksuaalikäyttäytymiseltään. Sisäkorrelaatio kuvaa tätä havaintojen tilastollista riippuvuutta ryhmän sisällä. Se on mahdollista laskea jakamalla ryhmätason varianssi ryhmä- sekä yksilötason varianssien summalla. Tulos vaihtelee arvojen 1 ja 0 välillä. Mikä arvo on 1, havaittavien yksiköiden riippuvuus on täydellinen, eli ryhmän kaikki jäsenet muistuttavat suhteessa tosiaan. Kun arvo on alle yhden, ovat samoihin ryhmiin kuuluvat asioiden suhteen homogeenisempia keskenään kuin koko aineiston havaintoyksiköt, eikä tilastollinen riippumattomuusoletus täyty. Jos tätä riippuvuutta ei huomioida, tulokset tulevat poikkeamaan mitä enemmän sisäkorrelaatio poikkeaa nolla-arvosta. Sisäkorrelaatio kertoo siis miten paljon ryhmien keskiarvojen erot selittävät muuttujan kokonaisvariانسsia. (Ellonen 2006.)

Aineistoni sisäkorrelaatio jäi pieneksi, joka tarkoittaa, että koulujen välillä ei ole suurta sisäistä riippuvuutta. Koska maahanmuuttajaryhmät eivät ole kovinkaan isoja ja oletan, että aineistoon sisältyy ajasta riippumattomia ominaisuuksia, jotka mahdollisesti korreloivat selitettävänä olevien muuttujien kanssa, käytän siksi kiinteiden vaikutusten mallia. Kiinteiden vaikutusten mallia käytetään yleisesti havaitsemattoman heterogeenisyyden kontrolloimiseen, eli hallitsemaan poisjätettyjen muuttujien vinoumaa (Allison 2009, 7-28). Kiinteiden vaikutusten mallia ovat käyttäneet vastaavissa tutkimuksissa esimerkiksi Madkour ym 2010, jossa he vertailivat nuorten seksuaalista initiaatiota Suomen, Skotlannin, Ranskan ja Puolan välillä. Mallia käyttämällä he pystyivät kontrolloimaan maiden välisiä eroja ja muodostamaan interaktioita maiden välille.

Usein dikotomisista vastemuuttujista tarkastellaan sosiologiassa logistisella monitasomallilla, joka on monitasomallien erityistyyppi. Käytän kuitenkin lineaarista regressiota, sillä pois jätetyt muuttujat vaikuttavat logistisen regression estimaatteihin. Kun lineaarisessa regressiossa estimoidaan tarkasteltavan vastemuuttujan lineaarista riippuvuutta selittävistä muuttujista, logistinen regressio estimoi logaritmisia vedonlyöntisuhteita ja vetosuhteita, jotka heijastavat mallin havaitsematonta heterogeenisyyttä. Vaikka kvantitatiivisten menetelmien oppikirjoissa logistista regressiota on useimmiten suositeltu käytettävän dikotomisten vastemuuttujien tarkasteluun lineaarisen regression sijasta, tämä yleinen käsitys on viime vuosina kyseenalaistettu. (ks. Mood 2009.)

Tutkielmassani kiinteiden vaikutusten mallissa koulujen väliset ympäristölliset tekijät ovat vakioitu, jolloin koulutason kerroin on mahdollista estimoida aineiston kaikille kouluille. Tällöin kerroin on jokaisen koulun kohdalla sama ja koulukohtainen varianssi saadaan kontrolloitua sekä sosiaalisten ympäristöjen vaikutukset pystytään ottamaan huomioon. Vertaan ensin kiinteiden vaikutusten mallin estimaatteja OLS-regressioon, joka on tavanomainen lineaarinen regressio, joka ei tässä ota huomioon koulukohtaisia kiinteitä vaikutuksia. Tämän jälkeen loput mallit on toteutettu hierarkkisella lineaarisella regressiolla kiinteitä vaikutuksia käyttäen.

OLS-kaava:

$$Y_i = \mu + \beta_1 + \beta_2 \text{Muuttujat}_i + \gamma N_1 + \alpha_i$$

jossa μ on vakiotermin, Muuttujat_i on käyttämäni muuttujat, N on vastaajien lukumäärä ja α_i on virhetermi. β_1 , β_2 ja γ ovat muuttujien estimaatteja.

Kiinteiden vaikutusten kaava:

$$Y_i = \mu_f + \beta_1 f + \beta_2 \text{Muuttujat}_i f + \gamma N_i f + \alpha_i f$$

jossa μ_f on kouluittain vaihteleva vakiotermin, $\text{Muuttujat}_i f$ pitää sisällään käyttämäni muuttujat, $N_i f$ on koulujen lukumäärä ja $\alpha_i f$ on virhetermi. Indeksillä i viitataan yksilöön eli nuoreen ja indeksillä f viitataan nuoren kouluun. β_1 , β_2 ja γ ovat muuttujien estimaatteja.

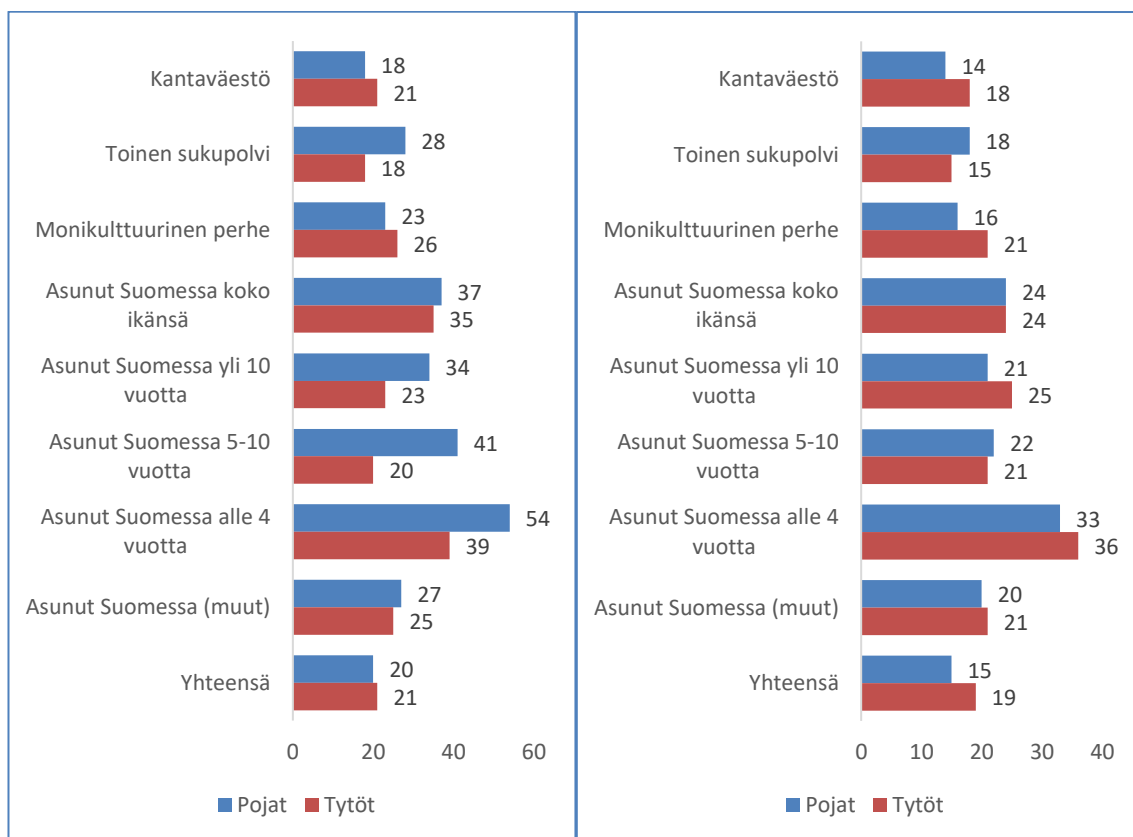
6. Analyysi ja tulokset

Esittelen tässä luvussa ensin deskriptiivisesti nuorten seksuaalista kokeneisuutta ja nostan esiin etenkin merkittäviä riskialttiiseen seksuaalikäyttäytymiseen liittyviä tuloksia (luku 7.1). Tämän jälkeen tarkastelen luomiani regressiomalleja, joissa tarkastelen mitkä tekijät vaikuttavat nuorten varhaiseen seksuaaliseen initiaatioon (luku 7.1.). Luvun lopussa käyn läpi tutkimuksen ja aineiston rajoituksia (luku 7.3.)

6.1 Kuvaileva analyysi

Tämän luvun on tarkoitus esittää aineistoni peruskouluikäisten nuorten seksuaalikäyttäytymisen eroja sukupuolen, syntymämaan ja sukupolven välillä. Kaikki tulokset ovat ristiintaulukoinnin tuloksia ja esitetty prosenttilukuina. Esittelen luvussa työni kannalta tärkeimmät taulukot ja loput löytyvät työni liitteistä.

Taulukoissa 2 ja 3 tarkastellaan peruskoulun kahdeksannen ja yhdeksannen luokan nuorten yhdynnän kokeneisuutta ja seurustelua sukupolven ja sukupuolen mukaan. Taulukoissa 3 ja 4 esitetään samat muuttujat synnyinmaan ja sukupuolen mukaan.

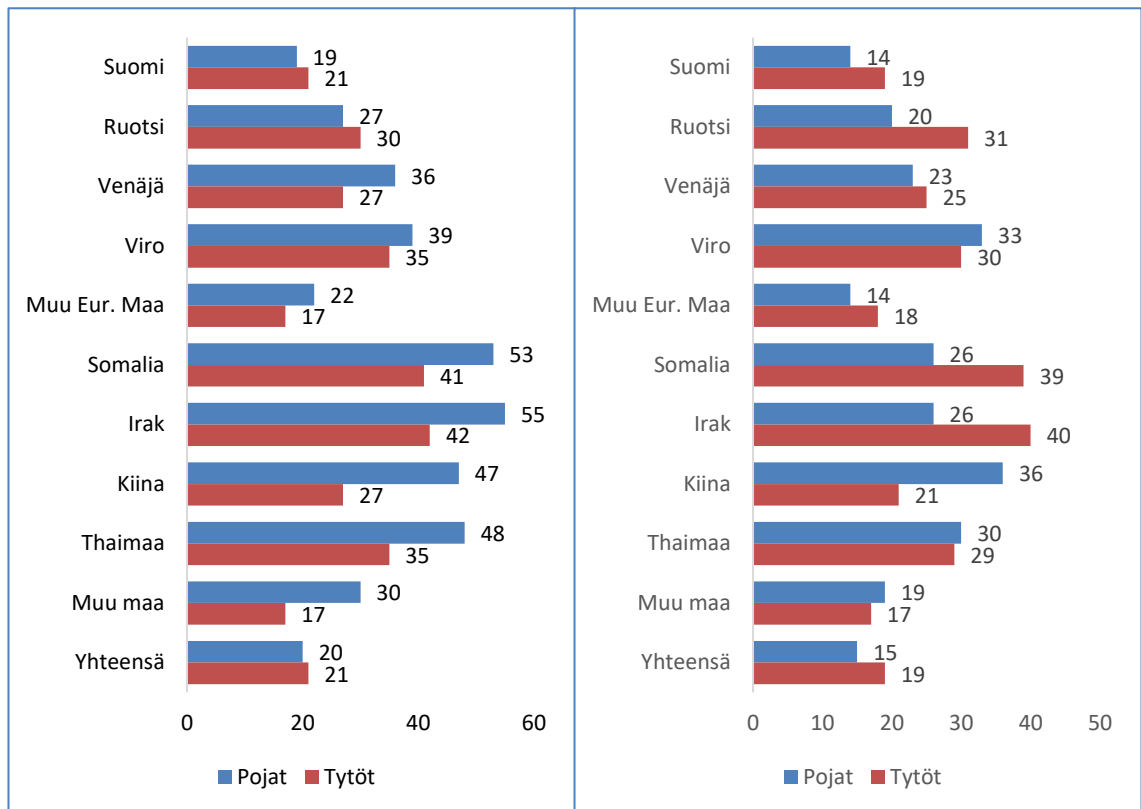

Taulukko 2: Yhdynnässä olleet nuoret sukupolven ja sukupuolen mukaan (%).

Taulukko 3: Vakituaisesti seurustelevat nuoret sukupolven ja sukupuolen mukaan (%).

Varhaisen seksuaalidebyytin yleisyydessä on huomattavia eroja. Taulukosta 2 näemme, että ensimmäisen sukupolven nuoret (asunut suomessa + aika) ovat kokeneet yhdynnän huomattavasti useammin kuin kantaväestö, 5-10 vuotta Suomessa asuneita tyttöjä lukuun ottamatta. Lähtökohtaisesti ensimmäisen ja toisen sukupolven pojat ovat seksuaalisesti kokeneempia kuin tytöt. Suurin sukupuolten välinen ero on 5-10 vuotta Suomessa asuneilla nuorilla, joista pojat ovat puolet kokeneempia kuin tytöt. Alle 4 vuotta Suomessa asuneet pojat ja tytöt olivat nuorista useimmiten kokeneet yhdynnän. Pojista 54 prosenttia ja tytöistä 39 prosenttia on kokenut yhdynnän peruskouluikäisenä, joka on erityisen paljon, kun sitä vertaa keskiarvoon (pojat 20 prosenttia, tytöt 21 prosenttia).

Kun taulukon 2 tuloksia verrataan taulukossa 3 esitettyyn nuorten seurusteluun sukupolvittain, nähdään seurustelulla olevan yhteys seksuaalidebyyttiin. Sukupolvissa, joissa oli eniten varhaisia seksuaali-initiaatioita, oli myös eniten seurustelua. On kuitenkin huomattavaa, että seurustelu on hieman tasaisempaa sukupolvien ja kantaväestön välillä toisin kuin seksuaalidebyytti. Tämän lisäksi sukupuolierot kääntyvät seurustelutiheydessä, kun niitä vertaa seksuaaliseen kokeneisuuteen ensimmäisen sukupolven kohdalla. Tytöt seurusteleivat poikia enemmän tai lähes yhtä paljon, mutta kokevat harvemmin yhdynnän.

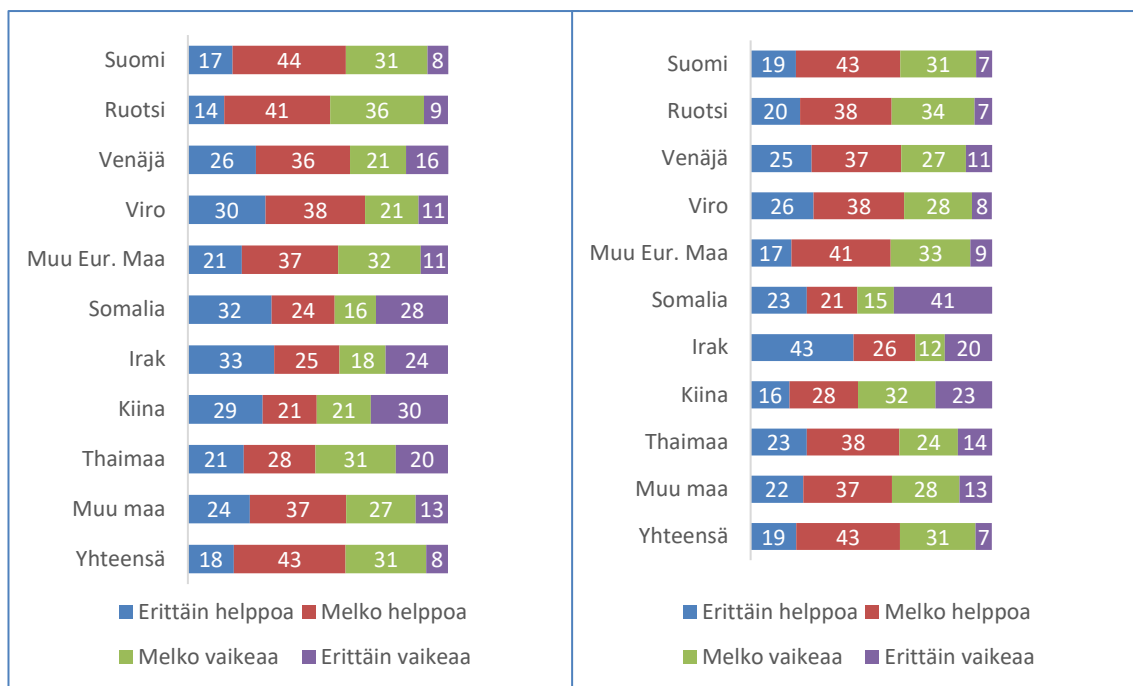
Taulukko 4: Yhdynnässä olleet nuoret syntymämaan ja sukupuolen mukaan (%).

Taulukko 5: Vakituisesti seurustelevat nuoret syntymämaan ja sukupuolen mukaan (%).

Nuoren syntymämaalla on jakaumien perusteella merkittävä yhteys seksuaalidebyyttiin (taulukko 4). Maahanmuuttajataustaiset nuoret ovat kokeneet yhdynnän useammin kuin kantaväestö, muun Euroopan maan ja muun ei-Euroopan maan tyttöjä lukuun ottamatta. Pojat ovat lähtökohtaisesti kokeneempia kuin tytöt, pois lukien Suomen ja Ruotsin. Irakista ja Somaliasta muuttaneet nuoret olivat kaikkein kokeneimpia. Näiden ryhmien pojista yli puolet olivat kokeneet yhdynnän ja työistä hieman yli 40 prosenttia. Suurin sukupuolien välinen ero on Kiinasta tulleilla nuorilla, joista pojat ovat kokeneet yhdynnän puolet useammin kuin tytöt.

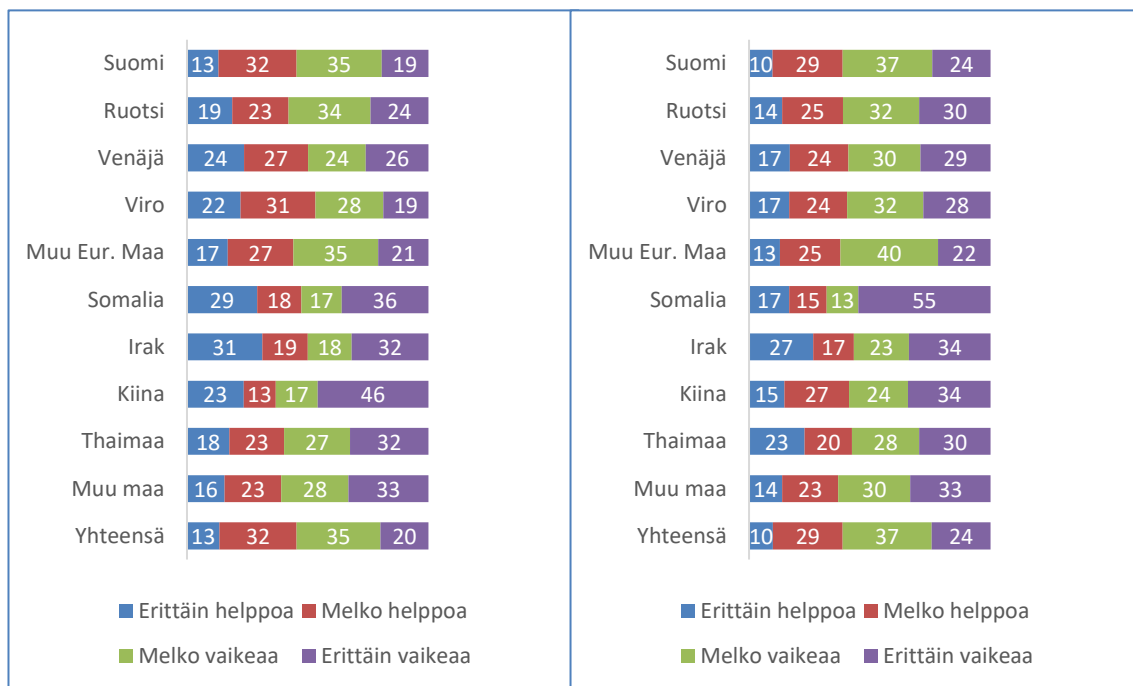
Kuten sukupolvien kohdalla, myös syntymämaittain nuorten tuloksia tarkastellessa nähdään seurustelun yhteys seksuaalidebyyttiin (taulukko 4 ja 5). Huomattavinta on, että tytöt seurustelevat monien maiden kohdalla useammin kuin pojat (taulukko 5). Ero on näkyvin Somalian ja Irakin kohdalla, joissa tytöt seurustelivat huomattavasti useammin kuin pojat. Ero on päinvastainen Kiinan kohdalla, jossa tytöt seurustelivat harvemmin kuin pojat.

Seuraavissa taulukoissa käymme läpi nuorten koettua mahdollisuutta keskustella vanhempien tai terveydenhoitajan kanssa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista.

Taulukko 6: Poikien arvioima mahdollisuus varata aika terveydenhoitajalle seksuaaliterveyteen liittyvässä asiassa syntymämaan mukaan (%).

Taulukko 7: Tyttöjen arvioima mahdollisuus varata aika terveydenhoitajalle seksuaaliterveyteen liittyvässä asiassa syntymämaan mukaan (%).

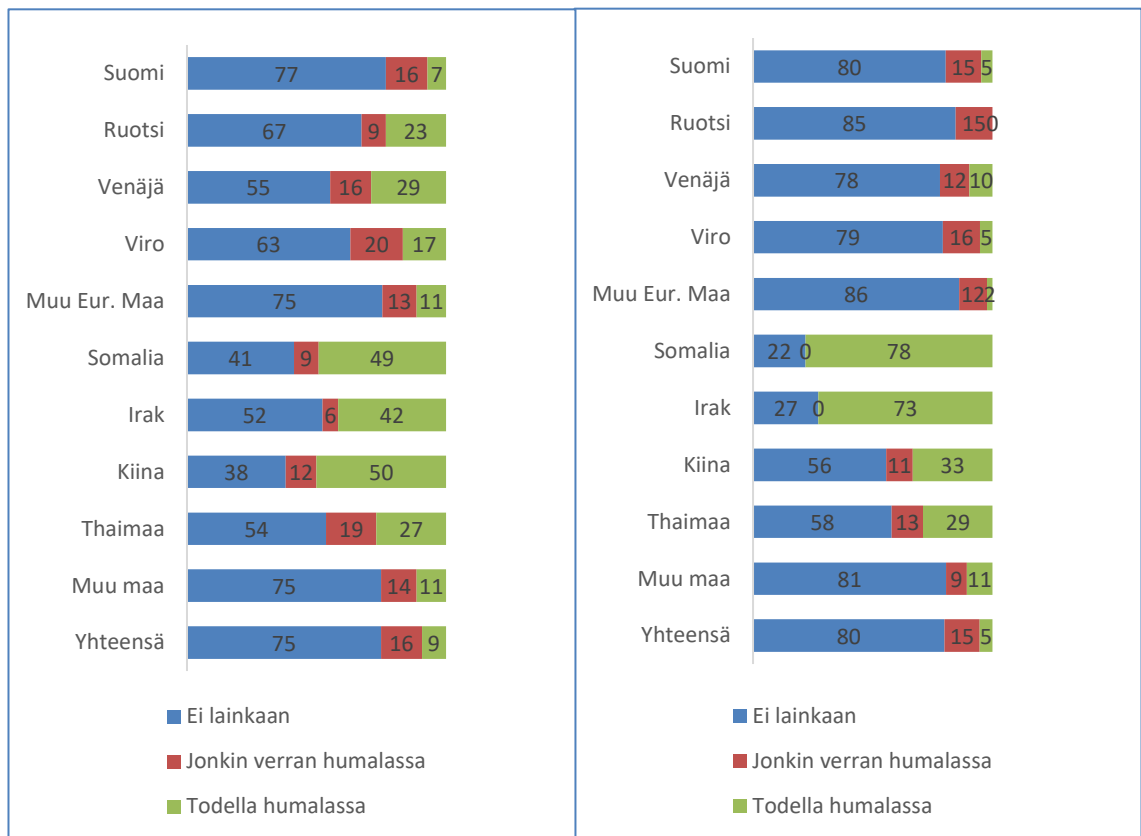
Taulukko 8: Poikien arvioima mahdollisuus puhua vanhempien kanssa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista syntymämaan mukaan (%).

Taulukko 9: Tyttöjen arvioima mahdollisuus puhua vanhempien kanssa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista syntymämaan mukaan (%).

Taulukoista nähdään, miten suurimmalla osalla nuorista seksuaalisuuteen liittyvistä asioista puhuminen on helpompaa terveydenhoitajan kuin vanhempien kanssa. Terveydenhoitajan kanssa (taulukot 6 ja 7) puhuminen on tytöille helpompaa somalistaustaiset tytöt pois lukien, joista 41 prosentille on erittäin vaikeaa varata aika terveydenhoitajalle seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. Mielenkiintoista on myös se, että heistä 23 prosentille se on erittäin helppoa, joka on enemmän kuin esimerkiksi kantaväestön tytöille. Helpointa ajan varaaminen oli Irakista muuttaneille tytöille. Myös Somalian, Irakin ja Kiinan kohdalla pojilla on merkittävästi vaikeuksia puhua terveydenhoitajalle, mutta heistä kuitenkin noin 30 prosentille se on erittäin helppoa, joka on paljon enemmän kuin monen muun maan kohdalla.

Vanhempien kanssa puhuminen seksuaalisuuteen liittyvistä asioista on selvästi vaikeampaa tytöille kuin pojille (taulukot 8 ja 9). Merkittävimmät tulokset taulukoissa ovat somalitaustaisten tyttöjen ja poikien sekä kiinalaistaustaisten poikien kohdalla. Somalitaustaisista tytöistä 55 prosentille ja pojista 36 prosentille on erittäin vaikeaa puhua seksuaalisuuteen liittyvistä vanhemmille. Ero somalitaustaisten sukupuolten välillä on tässä 19 prosenttia, joka on suurin maakohtainen ero taulukoissa. Kiinalaistaustaisista pojista 46 prosentille vanhemmille seksuaalisuuteen liittyvistä asioista puhuminen on erittäin vaikeaa. Mielenkiintoista on se, miten tulokset ovat jakautuneet taulukoissa. Monen maan kohdalla, jossa seksuaalisuudesta puhuminen vanhempien kanssa koettiin erittäin haastavaksi, moni nuori saattoi kokea sen erittäin helpoksi tai melko helpoksi. Voidaan jopa sanoa, että tulokset ovat monen maan kohdalla polarisoituneet etenkin poikien kohdalla. Irakilais- ja thaimaalaistaustaisten tyttöjen kohdalla tulokset olivat myös hyvin jakautuneet.

Lopuksi esittelen taulukot, joista näemme syntymämaittan nuorten humalatilan heidän viimeisimmän yhdyntänsä aikana.

Taulukko 10: Poikien humalatila viime yhdyntässä syntymämaittain (%).

Taulukko 11: Tyttöjen humalatila viime yhdyntässä syntymämaittain (%).

Taulukoista 10 ja 11 näemme, että alkoholin käyttö on läsnä nuorten seksuaalikäyttäytymisessä, etenkin pojilla. Tytöistä 20 prosenttia ja pojista 25 prosenttia oli alkoholin vaikutuksen alaisena edellisessä yhdyntässään. Euroopan maista, muusta maasta ja Venäjältä muuttaneilla nuorilla alkoholin käyttö on vähäisempää yhdyntöjen yhteydessä, kuin muilla mailla. Suomessa syntyneiden parissa nuorten oli vähiten alkoholin käyttöä edellisen yhdyntän yhteydessä. Eiten humalassa olivat nuoret, jotka ovat syntyneet Somaliassa, Irakissa, Kiinassa ja Thaimaassa. Myös venäläistaustaisista pojista suuri osa on ollut alkoholin vaikutuksen alaisena. Somaliasta ja Irakista muuttaneista tytöistä suurin osa on ollut ”todella humalassa” edellisessä yhdyntässään. Mielenkiintoista on, että näiden maiden tytöistä yksikään ei ollut ”jonkin verran humalassa” vaan ainoastaan ”todella humalassa.” Pojistakin huomattavan suuri määrä on ollut joko selvin päin tai ”todella humalassa”. Somaliasta ja Irakista muuttaneet tytöt olivat myös huomattavasti useammin humalassa kuin samojen maiden pojat.

6.2 Selittävä analyysi

Tässä luvussa tarkastelen regressioanalyysiä käyttäen mitkä sosiaaliset taustatekijät ovat yhteydessä maahanmuuttajanuorten sekä kantaväestön aikaiseen seksuaalidebyyttiin. Suurin osa johtopäätöksistäni pohjaavat näihin malleihin. Regressioanalyysille tyypillisesti kontrolloin tietyn määrän muuttujia malli kerrallaan. Ennen malleja esittelen deskriptiiviset, eli kuvailevat, tiedot muuttujista, jonka jälkeen siirryn regressiomallien tulosten raportoimiseen.

Taulukko 12: Deskriptiiviset tiedot muuttujista.

Muuttuja		Kanta- väestö %	Maahanmuuttaja- taustaiset %	N
Vuosiluokka	Perusk. 8. lk	49	51	49 322
	Perusk. 9. lk	51	49	50 156
	Yhteensä			99 478
Asumismuoto	Äidin ja isän kanssa	69	58	65 610
	Äidin tai isän kanssa	22	27	21 612
	Uusioperhe	7	8	7 126
	Muu	2	7	2 222
	Yhteensä			96 570
Pystytkö keskustelemaan vanhempiesi kanssa omista asioistasi?	En juuri koskaan	7	14	8054
	Silloin tällöin	33	34	32 454
	Melko usein	33	27	31 620
	Usein	26	25	25 639
	Yhteensä			97 767
Vanhempien koulutustaso	Peruskoulu tai ei koulutusta	5	12	6212
	Lukio/ammattillinen oppil.	46	33	43 801
	Korkeakoulutus	42	35	41 052
	Muu koulutus	6	21	8 413
	Yhteensä			99 478
Seurustelee	Kyllä	16	21	16 633
	Ei	84	79	81 751
	Yhteensä			98 384
Todella humalassa vähintään kerran kuukaudessa	Kyllä	11	18	11 886
	Ei	89	82	86 477
	Yhteensä			98 363
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran	Kyllä	7	18	89 381
	Ei	93	82	8758
	Yhteensä			98 139

Aineiston nuoret jakautuvat tasaisesti peruskoulun kahdeksannelle ja yhdeksännelle luokalle. Kantaväestön nuorista noin 10 prosenttia asuu useammin molempien vanhempien kanssa verrattuna maahanmuuttajataustaisiin. Nuoret asuvat uusioperheissä lähes yhtä usein, mutta maahanmuuttajanuoret asuvat useammin jossain muussa määrittelemättömässä asumismuodossa. Noin yksi neljäsosa niin maahanmuuttajanuorista kuin kantaväestöstä vastasi kykenevänsä keskustelemaan ”usein” vanhempiensa kanssa, mutta maahanmuuttajataustaisista 14 prosenttia eivät pystyneet juuri koskaan keskustelemaan, joka on puolet enemmän kantaväestöön

verrattuna. Vanhempien koulutustaso on yleisesti korkeampi kantaväestöllä kuin maahanmuuttajataustaisilla nuorilla. Suurin ero oli ”muussa koulutuksessa”, joka oli 15 prosenttia korkeampi maahanmuuttajanuorilla. Maahanmuuttajanuoret seurustelivat 5 prosenttia useammin, olivat 7 prosenttia useammin todella humalassa ja olivat 11 prosenttia useammin kokeilleet huumeita kuin kantaväestön nuoret.

Seuraavaksi esittelen regressioanalyysini mallit kahdessa eri taulukossa. Ensimmäisessä taulukossa (taulukko 13) ovat mallit 1 ja 2, joissa on kontrolloitu luokka-aste, synnyinmaa, sukupuoli ja sukupolvi sekä sen yhteys maahanmuuttajanuorten seksuaaliseen initiaatioon. Seuraavassa taulukossa (taulukko 14) on kontrolloitu mallit 3, 4 ja 5. Mallissa 3 kontrolloin asumismuodon, perhesuhteet ja vanhempien koulutustason. Mallissa 4 vakion mukaan seurustelun ja mallissa 5 päihteiden ja huumeiden käytön.

Taulukko 13: Luokka-asteen, synnyinmaan, sukupuolen ja sukupolven yhteys peruskouluikäisten maahanmuuttajanuorten seksuaaliseen initiaatioon.

	Malli 1 OLS		Malli 2 FE	
Peruskoulun 9. lk	0.140***	(0.003)	0.139***	(0.003)
Ruotsi	0,060	(0.032)	0.064*	(0.032)
Venäjä/Neuvostoliitto	0.104***	(0.027)	0.123***	(0.027)
Viro	0.115***	(0.032)	0.130***	(0.031)
Muu Euroopan maa	0,014	(0.029)	0,036	(0.028)
Somalia	0.247***	(0.027)	0.260***	(0.027)
Irak	0.270***	(0.036)	0.283***	(0.036)
Kiina	0.190***	(0.044)	0.208***	(0.044)
Thaimaa	0.222***	(0.036)	0.227***	(0.036)
Muu maa	0.055*	(0.023)	0.069**	(0.023)
Toinen sukupolvi	0.052***	(0.010)	0.058***	(0.010)
Monikulttuurinen perhe	0.050***	(0.005)	0.053***	(0.005)
Asunut Suomessa koko ikänsä	0.072**	(0.027)	0.056*	(0.027)
Asunut suomessa yli 10 vuotta	0,022	(0.024)	0,006	(0.02)
Asunut suomessa 5-10 vuotta	0.054*	(0.022)	0,035	(0.022)
Asunut Suomessa alle 4 vuotta	0.173***	(0.022)	0.156***	(0.022)
Asunut Suomessa (muut)	0.058**	(0.021)	0.045*	(0.02)
Tyttö#Suomi	0.023***	(0.003)	0.025***	(0.003)
// #Ruotsi	-0,011	(0.047)	0,004	(0.050)
// #Venäjä/Neuvostoliitto	-0.111***	(0.032)	-0.104**	(0.032)
// #Viro	-0,063	(0.037)	-0,065	(0.037)
// #Muu Euroopan maa	-0.091**	(0.035)	-0.082*	(0.035)
// #Somalia	-0.146**	(0.047)	-0.136**	(0.049)
// #Irak	-0.137*	(0.053)	-0.140**	(0.053)
// #Kiina	-0.187**	(0.061)	-0.192**	(0.061)
// #Thaimaa	-0.142**	(0.050)	-0.141**	(0.050)
// #Muu maa	-0.130***	(0.024)	-0.125***	(0.020)
Vakiotermit	0.112***	(0.002)	0.111***	(0.002)
Havainnot	92061	(0.002)	92061	(0.002)
R ²	0,041		0,041	

Referenssiryhmät: Luokka-aste 8. luokka, Lähtömaa – Suomi, sukupolvi – kantasuomalainen, sukupuoli – poika.

Keskivirheet ovat sulkeissa

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Taulukossa 13 on esitetty peruskoulun luokka-asteen, synnyinmaan, sukupuolen ja syntymämaan interaktion sekä sukupolven yhteys seksuaaliseen initiaatioon. Mallissa 1 on käytetty OLS-regressiota ja mallissa 2 kiinteiden vaikutusten mallia samoilla muuttujilla. Tulokset molemmilla menetelmillä ovat lähes identtiset, josta voidaan päätellä, että tulokset eivät ole niinkään riippuvaisia eri kouluihin valikoitumisesta. Koska havaitsemattomat koulumuuttajat voivat aiheuttaa OLS-regressioon harhaa ja maahanmuuttajaryhmät ovat pienempiä kuin kantaväestön ryhmä, loput regressioanalyysit on tehty kiinteiden vaikutusten mallia käyttäen, jotta loputkin poisjätettyjen muuttajien vinoumasta saadaan kontrolloitua. Myös tämän vuoksi raportoin tutkielmani tulokset mallista 2 lähtien, enkä palaa enää malliin 1.

Mallin 2 ensimmäinen tulos kertoo, että peruskoulun yhdeksännelle luokalle kuulumisen kasvattaa mahdollisuutta seksuaaliseen initiaatioon 14 prosenttiyksikköä ($p < 0,001$) kun sitä verrataan kahdeksanteen luokkaan. Seuraavaksi mallissa on vastaajien syntymämaa ja sen yhteys varhaiseen seksuaalidebyyttiin. Maiden estimaatit ovat lähes kaikki tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p < 0,001$), Ruotsia ($p < 0,05$) ja muuta maata ($p < 0,01$) lukuun ottamatta. Muulla Euroopan maalla ei ollut tilastollista merkitsevyyttä. Tuloksista nähdään, että verrattuna kantaväestöön nuoren maahanmuuttajatausta kasvattaa mahdollisuutta seksuaaliseen initiaatioon peruskouluikäisenä. Syntymämaan yhteys on positiivisin Irakin, Somalian, Thaimaan ja Kiinan kohdalla. Myös Viron, Venäjän ja Ruotsin regressiokertoimilla on yhteys aikaisen debyytin kanssa.

Seuraavaksi mallissa 2 on kontrolloitu sukupolvi, joka on jaettu Suomessa syntyneeseen toiseen sukupolveen, monikulttuurisiin perheisiin sekä ensimmäiseen sukupolveen, joka on jaettu Suomessa asutun ajan perusteella viiteen luokkaan. Referenssiryhmänä ovat kantasuomalaiset. Kuuluminen toiseen sukupolveen, monikulttuuriseen perheeseen, tai alle 4 vuotta Suomessa asuneeseen ensimmäiseen sukupolveen kasvatti estimaatteja ja oli tilastollisesti erittäin merkitsevää ($p > 0,0001$). 5-10 tai yli 10 vuotta Suomessa asuminen kasvatti estimaatteja, mutta ei ollut tilastollisesti merkitsevää. Mielenkiintoista on, että tästä huolimatta kuulumisen ensimmäiseen sukupolveen, joka kokee asuneen koko elämänsä Suomessa, oli tilastollisesti merkitsevää ($p < 0,05$) ja kasvatti estimaatteja.

Viimeisenä mallissa on kontrolloitu sukupuoli, joka on tehty muodostamalla interaktio sukupuolen ja synnyinmaan välille ottamalla pojat referenssiryhmäksi. Olen luonut interaktiosta myös kuvion, jonka esittelen luvun lopussa. Sukupuolen estimaatin yhteys oli positiivinen ($p < 0,001$) aikaisen seksuaalidebyytin kanssa ainoastaan Suomen kohdalla, kun taas muissa maissa yhteys oli negatiivinen. Eli ainoastaan Suomessa tytöillä on suurempi riski aikaiseen seksuaali-initiaatioon poikiin verrattuna. Muilla mailla sukupuolen negatiivinen yhteys oli keskimäärin 10 – 15 prosenttiyksikköä, joista pienin oli muulla Euroopan maalla 8 prosenttia ($p < 0,05$) ja suurin Kiinalla 19 prosenttia ($p < 0,01$). Ruotsin ja Viron kohdalla sukupuolella ei ollut tilastollista merkitsevyyttä.

Mallin 2 selitysaste jää melko pieneksi (0,04 prosenttia), josta voidaan päätellä, että luokka-aste, synnyinmaa, sukupuoli ja sukupolvi eivät selitä ilmiötä erityisen hyvin ja että siihen vaikuttavat enemmän muut tekijät. Seuraavissa malleissa kontrolloin mukaan nuoren asumismuodon, mahdollisuudet keskustella vanhempien kanssa, vanhempien koulutustaustan, seurustelun sekä humalahakuisen juomisen ja huumeiden käytön.

Taulukko 14: Seksuaalinen initiaatio ja loput muuttujat

	Malli 3 FE		Malli 4 FE		Malli 5 FE	
	mukaan asumismuoto, mahdollisuus keskustella vanhempien kanssa sekä vanhempien koulutustausta		mukaan seurustelu		mukaan humalahakuinen juominen ja huumeet	
Peruskoulun 9. lk	0.137***	(0.003)	0.107***	(0.002)	0.079***	(0.002)
Ruotsi	0.053	(0.033)	0.041	(0.030)	0.011	(0.028)
Venäjä/Neuvostoliitto	0.111***	(0.027)	0.108***	(0.024)	0.069**	(0.023)
Viro	0.139***	(0.032)	0.081**	(0.029)	0.057*	(0.027)
Muu Euroopan maa	0.045	(0.028)	0.055*	(0.025)	0.055*	(0.024)
Somalia	0.191***	(0.028)	0.190***	(0.025)	0.071**	(0.024)
Irak	0.261***	(0.036)	0.233***	(0.033)	0.141***	(0.031)
Kiina	0.120**	(0.046)	0.074	(0.041)	-0.001	(0.040)
Thaimaa	0.211***	(0.036)	0.175***	(0.033)	0.114***	(0.031)
Jokin muu maa	0.083***	(0.023)	0.071***	(0.020)	0.066***	(0.020)
Toinen sukupuoli	0.044***	(0.010)	0.038***	(0.009)	0.025**	(0.008)
Monikulttuurinen perhe	0.035***	(0.005)	0.027***	(0.005)	0.014**	(0.005)
Asunut Suomessa koko ikänsä	0.044	(0.027)	0.012	(0.024)	-0.014	(0.023)
Asunut suomessa yli 10 vuotta	-0.016	(0.024)	-0.032	(0.021)	-0.032	(0.020)
Asunut suomessa 5-10 vuotta	0.001	(0.022)	0.001	(0.020)	0.005	(0.019)
Asunut suomessa alle 4 vuotta	0.078***	(0.022)	0.04	(0.020)	-0.021	(0.019)
Asunut Suomessa (muut)	0.006	(0.021)	-0.011	(0.019)	-0.035*	(0.018)
Tyttö#Suomi	0.015***	(0.003)	-0.003	(0.002)	0.009***	(0.002)
// #Ruotsi	0.007	(0.046)	-0.016	(0.041)	0.013	(0.040)
// #Venäjä/Neuvostoliitto	-0.079*	(0.032)	-0.079**	(0.029)	-0.042	(0.027)
// #Viro	-0.056	(0.037)	-0.03	(0.033)	0.008	(0.031)
// #Muu Euroopan maa	-0.061	(0.035)	-0.070*	(0.031)	-0.057	(0.029)
// #Somalia	-0.141**	(0.049)	-0.184***	(0.044)	-0.154***	(0.043)
// #Irak	-0.155**	(0.054)	-0.180***	(0.049)	-0.157***	(0.047)
// #Kiina	-0.098	(0.062)	-0.05	(0.056)	-0.015	(0.053)
// #Thaimaa	-0.146**	(0.050)	-0.144**	(0.045)	-0.084	(0.043)
// #Jokin muu maa	-0.121***	(0.025)	-0.090***	(0.022)	-0.069**	(0.021)
Asuu äidin tai isän kanssa	0.075***	(0.003)	0.060***	(0.003)	0.039***	(0.003)
Uusioperhe	0.136***	(0.005)	0.096***	(0.005)	0.064***	(0.004)
Muu asumismuoto	0.254***	(0.009)	0.203***	(0.008)	0.097***	(0.008)
Keskustelee silloin tällöin	-0.054***	(0.005)	-0.036***	(0.005)	-0.007	(0.004)
Keskustelee melko usein	-0.102***	(0.005)	-0.071***	(0.005)	-0.024***	(0.004)
Keskustelee usein	-0.105***	(0.005)	-0.073***	(0.005)	-0.019***	(0.004)
Lukio tai ammatillinen	-0.029***	(0.006)	-0.017***	(0.005)	-0.003	(0.005)
Korkeakoulutus	-0.045***	(0.006)	-0.028***	(0.005)	-0.011*	(0.005)
Muu koulutus	-0.023**	(0.007)	-0.015*	(0.007)	-0.009	(0.006)
Ei seurustelee			-0.480***	(0.003)	-0.430***	(0.003)
Humalassa kerran					0.254***	(0.004)
Kokeillut huumeita					0.275***	(0.004)
Vakiotermi	0.199***	(0.007)	0.596***	(0.007)	0.469***	(0.007)
Havainnot	90829		90268		88995	
R ²	0.068		0.26		0.352	

Referenssiryhmät: Luokka-aste – 8. luokka, lähtömaa – Suomi, sukupuoli – kantasuomalainen, asumismuoto – äidin ja isän kanssa, keskustelu vanhempien kanssa - en juuri koskaan, koulutustaso - peruskoulu tai ei koulutusta, seurustelu – seurustelee, kokeillut huumeita – ei ole kokeillut huumeita, humalassa kerran kuukaudessa – ei humalassa kerran kuukaudessa.

Keskivirheet ovat sulkeissa

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Taulukossa 14 on esitetty sama kiinteiden vaikutusten malli, jossa on otettu vaihteittain mukaan loput muuttajat. Mallissa 3 on otettu mukaan nuoren asumismuoto, mahdollisuus keskustella vanhempien kanssa sekä vanhempien koulutustausta. Muuttujien kontrollointi kasvattaa selitysstetta noin 3 prosenttiyksikköä malliin 2 verrattuna. Mallista näemme, miten mikä tahansa muu asumismuoto kuin molempien vanhempien kanssa asuminen kasvattaa mahdollisuutta varhaiseen seksuaali-initiaatioon. Kaikki kontrolloidut asumismuodot ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p < 0.001$). Mallista nähdään myös, että vanhempien kouluttautuminen peruskoulua (tai ei mitään koulutusta) pidemmälle sekä se, että pystyy keskustelemaan vanhempien kanssa omista asioista edes joskus, vähentävät estimaatteja. Kouluttautumisista toiseen asteen koulutus ja korkeakoulutus ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p < 0.001$) ja ”muu koulutus” tilastollisesti merkitsevä ($p < 0.01$). Keskustelumuoista kaikki ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p < 0.001$). Mallin 3 muuttujien kontrollointi pienentää lähes kaikkien yksilömuuttujien estimaatteja, mutta kasvattaa Viron ja muun maan estimaatteja. Muuttujien vakioiminen laskee Suomessa alle 4 vuotta asuneiden maahanmuuttajanuorten ennustettua todennäköisyyttä seksuaali-initiaatioon 10 prosenttiyksikköä ($p < 0.001$) verrattuna kantaväestöön, joka oli muuttujista eniten. Kontrolloinnin myötä muuttujien tilastollinen merkitsevyys pysyy lähestulkoon samana, Kiinan ja muun Euroopan maan sukupuoli-interaktiota lukuun ottamatta, jotka kadottavat tilastollisen merkitsevyytensä täysin.

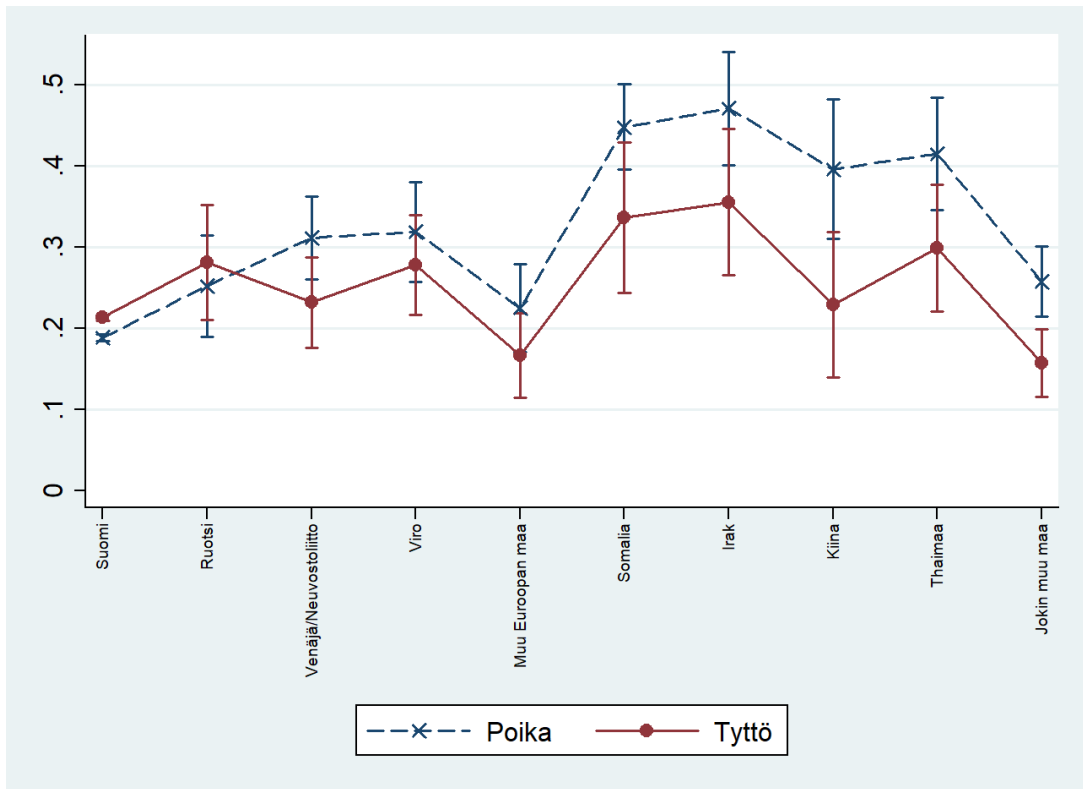
Mallissa 4 otetaan mukaan nuorten seurustelumuuttuja. Seurustelemattomuus vähentää nuoren aikaista seksuaalidebyyttiä 48 prosenttiyksikköä ($p < 0.001$) ja lisää analyysin selitysstetta lähes 20 prosenttiyksikköä. Kontrollointi laskee lähes kaikkien muuttujien estimaatteja, mutta nostaa sukupuolen selitysvoimaa Somalian ja Irakin kohdalla ja kasvattaa tilastollista merkitsevyyttä ($p < 0.001$). Seurustelumuuttujan vakionnin myötä muusta Euroopan maasta sekä sen sukupuoli-interaktiosta tulee tilastollisesti merkitseviä ($p < 0.05$), kun taas Kiina, Suomessa alle 4 vuotta asunut ensimmäinen sukupolvi sekä Suomen sukupuoli-interaktio kadottavat tilastollisen merkitsevyytensä.

Mallissa 5 vakioidaan humalahakuisen juomisen ja huumekekkeiluiden indikaattorit, joka nostaa selityssteen 35 prosenttiyksikköön asti. Humalahakuinen juominen kasvattaa

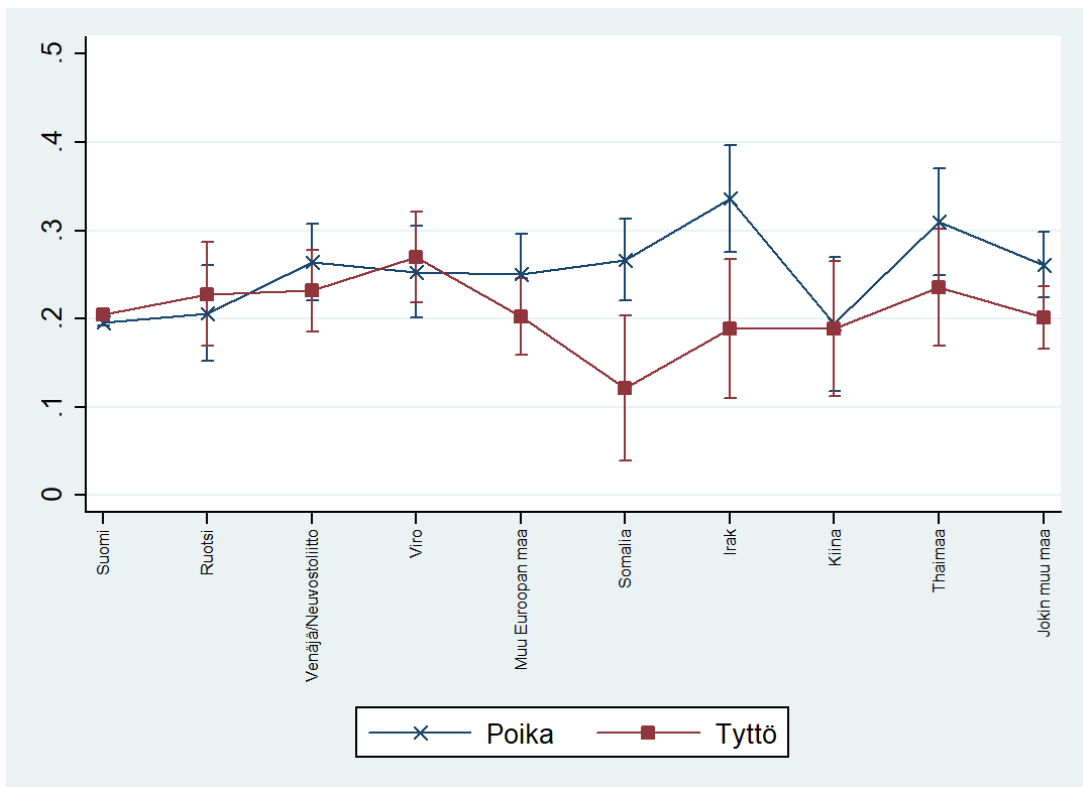
mahdollisuutta aikaiseen seksuaalidebyyttiin 25 prosenttiyksikköä ($p < 0.001$) ja huumekeilu 27 prosenttiyksikköä ($p < 0.001$) verrattuna nuoriin, jotka eivät juo humalahakuisesti tai jotka eivät ole kokeilleet huumeita. Näiden mukaan tuominen ei täysin poista muiden muuttujien eroja, mutta tasaa niitä huomattavasti. Esimerkiksi Somalia menettää selitysvoimastaan 12 prosenttiyksikköä ($p < 0.01$) ja jää seitsemään prosenttiin. Etenkin Somalian ja Irakin sukupuolimuuttujan yhteys pysyy edelleen vahvana päihde- ja huumemuuttujien kontrolloinnin jälkeen ($p < 0.001$) ja Suomen sukupuoli-interaktio muuttuu jälleen tilastollisesti erittäin merkitseväksi. Venäjän ja muun Euroopan maan sukupuoli-interaktiot, keskustelumuuttujista ”silloin tällöin” ja koulutusmuuttujista toiseen asteen koulutus sekä muu koulutus menettävät tilastollisen merkitsevyytensä.

Jotta synnyinmaan ja sukupuolen välinen interaktio sekä sen yhteys aikaiseen seksuaali-initiaatioon voidaan tulkita oikein, esittelen ne seuraavaksi vielä kuvioina. Kuviot on luotu toisen ja viidennen mallin interaktioista. Kuvioista nähdään sukupuolten väliset keskiarvot sekä hajonta. Toisen mallin kuviossa (kuvio 1) on kontrolloitu vasta luokka-aste, synnyinmaa, sukupuoli ja sukupolvi. Viidennen mallin kuviossa (kuvio 2) kaikki loput muuttujat on kontrolloitu.

Kuvio 1: Sukupuolen ja synnyinmaan marginaaliefektit koskien seksuaali-initiaatiota ilman perhe-, seurustelu- sekä päihde- ja huumemuuttujia.

Kuvio 2: Sukupuolen ja synnyinmaan marginaaliefektit koskien seksuaali-initiaatiota, kun kaikki muuttujat on vakioitu.

Kuviota 1 tarkastellessa huomataan, miten Suomi ja Ruotsi ovat ainoat maat, joissa tytöillä on suurempi riski kokea seksuaali-initiaatio peruskouluikäisenä ja hajonta sukupuolten välillä on pientä. Kaikilla Euroopan ulkopuolisilla mailla hajonta on merkittävästi suurempaa. On myös huomattavaa, että muun maan kohdalla tyttöjen ja poikien hajonnat eivät limity ollenkaan ja Kiinan kohdalla ne limittyvät juuri ja juuri. Kuviosta nähdään, kuten kuvailevassa analyysissä jo todettiin, että maahanmuuttajataustasilla nuorilla on lähtökohtaisesti suurempi riski aikaiseen seksuaali-initiaatioon kantaväestöön verrattuna. On kuitenkin huomattavaa, että Euroopan maan ja muun maan tyttöjen keskiarvo on kantaväestöä pienempi. Kiinasta muuttaneiden tyttöjen keskiarvo on vain hieman kantaväestön tyttöjä ylempänä, kun taas pojat poikien keskiarvo on huomattavan korkea.

Kuviossa 2, jossa kaikki muuttajat on kontrolloitu, tilanne on muuttunut huomattavasti. Etenkin sukupuolten hajonnassa on muutoksia maakohtaisesti. Esimerkiksi Euroopan maissa sukupuolten väliset keskiarvot ovat lähentyneet tosiaan. Viron kohdalla tyttöjen keskiarvo on noussut poikien yläpuolelle. Venäjän, Thaimaan ja muun maan kohdalla sukupuolten väliset erot ovat laskeneet ja Kiinan kohdalla sukupuolet ovat limittyneet lähes täysin. Tämän näkyi myös regressiotaulukoissa, joissa Kiinan kohdalla sukupuoli-interaktiolla ei ollut enää minkäänlaista tilastollista merkitsevyyttä. Somalian ja Irakin kohdalla tilanne on päinvastainen ja sukupuolten väliset erot ovat kasvaneet huomattavasti ja hajonnat eivät limity enää lainkaan. On huomattavaa, että muuttajien kontrolloimisen myötä muusta Euroopan maasta, Somaliasta, Irakista ja Kiinasta olevien tyttöjen keskiarvot ovat kantaväestöä pienempiä.

7. Yhteenveto ja keskustelu

Käsittelin ristiintaulukoiden ja frekvenssejä käyttäen yleisesti Suomen nuorison riskialtista seksuaalikäyttäytymistä ja nostin esille tuloksia, joista monet olivat yllättäviä. Riskialtista käytöstä oli niin kantaväestöllä kuin maahanmuuttajataustaisilla, mutta ryhmien välillä oli huomattavia eroja. Kuvailevan analyysin jälkeen esittelin regressiotaulukkoni, jotka selittivät tutkimaani ilmiötä.

Ensiksi on huomattava, että päähypoteesini siitä, että myöhäinen maahanmuuttoikä suojaisi nuorta riskialttiilta seksuaalikäyttäytymiseltä, ei saanut tukea tutkielmani analyyseistä. Tulos on jopa päinvastainen aikaisemman kansainvälisen tutkimuksen kanssa, sillä riskialtis seksuaalikäyttäytyminen oli erityisen yleistä vähiten aikaa Suomessa viettäneellä ensimmäisellä sukupolvella. Toinen hypoteesini siitä, että naissukupuoli suojaa maahanmuuttajanuorta riskialttiilta seksuaalikäyttäytymiseltä sai tukea. Vaikka deskriptiivisten tulosten perusteella suurella osalla maahanmuuttajataustaisista tytöistä oli enemmän riskialtista seksuaalikäyttäytymistä kuin kantaväestöllä, regressioanalyysini perusteella naissukupuoli vähensi maahanmuuttajanuoren alttiutta aikaiseen seksuaalidebyyttiin. Kolmas hypoteesini siitä, että hyvä suhde vanhempiin, ydinperheessä asuminen ja vanhempien korkea koulutustaso suojaavat maahanmuuttajataustaista nuorta saivat tutkielmassani vain osittain tukea, sillä niillä ei ollut tilastollista yhteyttä Virosta tai muusta maasta kotoisin olevien nuorten riskialttiiseen seksuaalikäyttäytymiseen. Neljäs hypoteesini siitä, että raittius suojaa maahanmuuttajanuorta sai tutkielmassani tukea. Humalahakuinen juominen ja se, että oli kokeillut huumeita, selittivät huomattavan osan tarkastelemastani ilmiöstä.

Tutkielmani aineisto on suuri, mikä lisää tutkielman yleistävyyttä. On kuitenkin huomattavaa, että verrattuna kantaväestöön, maahanmuuttajaryhmät olivat huomattavasti pienempiä ja että ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajista oli enemmän poikia. Muihin vastaaviin tutkimuksiin verrattuna ryhmät ovat kuitenkin selkeästi suuria. On hyvä pohtia tiedontuotannon rajoja, eli mihin asioihin pystyin aineistollani vastaamaan ja mihin en. Tutkielmani sijoittuu jossain määrin

kulttuuritutkimuksen kentälle, mutta pelkkä lähtömaan huomioiminen ei tarkoita sitä, että pystyn tutkielmassani huomioimaan syvällisemmin eri kulttuurin sisältöjä.

Kouluterveyslomakkeen täytössä on saattanut esiintyä joitain haasteita. Etenkin alle 4 vuotta Suomessa asuneista maahanmuuttajataustaisista nuorista ovat eläneet Suomessa vasta vähän aikaan, joka voi vaikuttaa heidän kielelliseen kompetenssiinsa vastata lomakkeen kysymyksiin. Vastauksista ei myöskään tiedä koskevatko heidän vastauksensa Suomen kontekstia vai aiempia kokemuksia kotimaassa. Mielenkiintoista oli myös, että moni ulkomailla syntynyt maahanmuuttajanuori vastasi asuneensa koko elämänsä Suomessa, joka ei sinänsä ole mahdollista. Heidän kohdallaan on vaikea tehdä yleistyksiä, koska heidän maahanmuuttoikästään ei voida olla varmoja. On myös tiedossa, että jokainen nuori ei aina vastaa totuudenmukaisesti kouluterveyskyselyyn ja joskus liioittelevat tuloksia vitsinä.

Maahanmuuttajataustaisten nuorten osuus oli aineistossa iso verrattuna moniin muihin vastaaviin Suomessa tehtyihin kvantitatiivisiin tutkimuksiin. Tästä huolimatta nuorten jakaminen luokkiin maan tai sukupolven perusteella supisti vastaajamäärää, joka voi näkyä vastausten polarisoitumisessa. Toisaalta, ilman tätä jakoa, lähtömaan tai sukupolven yhteyttä riskialttiiseen seksuaalikäyttäytymiseen olisi ollut mahdotonta tutkia.

Maahanmuuttajataustaisten nuorten riskialtista seksuaalikäyttäytymistä ei ole juurikaan tutkittu tilastollisesti Suomessa. Kansainvälisen tutkimuksen tulokset ovat hyvin päinvastaisia omien tuloksieni kanssa. Näiden tutkimusten tulokset ovat osoittaneet toisen sukupolven olevan usein alttiimpia riskialttiille seksuaalikäyttäytymiselle verrattuna ensimmäiseen sukupolveen. Jo deskriptiivistä tuloksista huomaamme, että asia ei ole Suomessa näin. Sitä, miksi alle 4 vuotta Suomessa asuneella sukupolvella on sukupolvista eniten riskialtista seksuaalikäyttäytymistä, on aineistoni rajoitusten perusteella vaikea sanoa varmaksi. Rumbaut on tutkimuksissaan todennut, että myöhemmällä iällä maahan muuttaneilla nuorilla on usein eniten vaikeuksia kaikista sukupolvista (Rumbaut 2007). Yleensäkin maahanmuuttajataustalla ja etenkin pakotetulla maastamuutolla voi olla vahva yhteys nuoren haavoittuvuuteen, joka voi taas vaikuttaa elämänhallintaan (ks. Crul & Schneider

2009; Crul, Schneider & Lelie 2013; Portes & Zou 1993; Portes & Rumbaut 2001). Alle 4 vuotta Suomessa asuneilla maahanmuuttajataustaisilla nuorilla on täten jo vaikeammat lähtökohdat kuin myöhemmin muuttaneilla nuorilla. Perhemuuttajien vakioiminen ei vaikuttanut kyseisen sukupolven tilastolliseen merkitsevyyteen lainkaan, kun taas muut ensimmäisen sukupolven luokat menettivät merkitsevyytensä. On mahdollista, että tämä johtuu vasta muuttaneiden perheiden tilanteesta. Jos perhe on maasta, jonka kulttuuri ja kieli eroavat huomattavasti Suomen kulttuurista ja kielestä, nuori saattaa joutua ottamaan isompaa roolia perheessä ja asettua ”aikuisen asemaan”. Tämä johtuu siitä, että nuori pääsee monesti nopeammin kiinni tulomaan yhteiskuntaan koulutusjärjestelmän kautta. (Alitolppa-Niitamo 2010, 50-56; Portes ja Rumbaut 2001.) Perheroolien muutokset voivat taas lisätä perheen sisäisiä konflikteja ja vanhempien vaikeuksia valvoa lapsiaan, joiden on nähty lisäävän riskialtista käyttäytymistä nuorissa. (Myers ym. 2009.) Kouluterveyskyselyn tuloksista on jo huomattukin, kuinka ensimmäisen sukupolven nuorista, etenkin pojat, ovat raportoineet hauraista suhteista vanhempiinsa (Kivijärvi 2017; Kivijärvi, Myllylä, Peltola & Honkatukia 2017). Tästä voidaan päätellä, että jos nuori on vasta muuttanut Suomeen, joutunut ottamaan aikuisen roolia elämässään, eikä häneen kohdistu enää samalla tavalla valvontaa, hän voi olla erityisen altis riskialttiille seksuaalikäyttäytymiselle. Hän voi kokea riskinoton myös eräänlaisena siirtymäriittinä aikuisuuteen ja irrottautumisena vanhemmista (Jessor 2014; Kelley, Schochet & Landry 2004).

Esittämiäni sukupuoli-interaktiokuvioita vertaillen huomattiin, kuinka käyttämäni muuttajien vakioiminen selitti suurimman osan maahanmuuttajanuorten alttiudesta olla kokenut yhdyntä peruskouluikäisenä. Muuttajien kontrolloimisen myötä tulokseni muistuttivat jo huomattavasti enemmän muiden eurooppalaisten tutkimuksen tuloksia, joiden mukaan maahanmuuttajataustaisilla nuorilla on usein vähemmän riskialtista seksuaalikäyttäytymistä (ks. Fenton ym. 2005; Griffiths ym. 2008; Coleman & Testa 2008). Maahanmuuttajataustaisen nuoren, etenkin tytön, alttiutta olla kokenut yhdyntä peruskouluikäisenä selitti erityisesti seurustelu ja päihde- sekä huumeikäyttäytyminen. Nämä muuttajat selittivät suurimman osan myös poikien käyttäytymisestä, mutta eivät kaikkien maiden kohdalla. Se, miksi Suomessa nämä muuttajat ovat näin keskeisiä ja

miten Suomen konteksti eroaa tässä muista Euroopan maista, on mielestäni tutkielmani kannalta mielenkiintoisin kysymys.

Se, miksi päihdekäyttäytyminen ja seurustelu vaikuttavat maahanmuuttajataustaisten nuorten seksuaali-initiaatioon ei kuitenkaan ole niin yksiselitteistä, koska esimerkiksi kaikkien suomalaisten nuorten alkoholin ja tupakan käyttö on vähentynyt viime vuosina huomattavasti Suomessa (Kinnunen, Pere, Raisamo, Katainen, Ollila & Rimpelä 2017). Tästä huolimatta tutkimusten mukaan humalahakuinen juominen on kuitenkin kasvanut Suomessa nuorilla, etenkin pojilla, joiden vanhemmat ovat matalasti kouluttautuneet tai joilla on ollut taustalla työttömyyttä ja masennusta (Torikka, Kaltiala-Heino, Luukkaala & Rimpelä 2016).

Esittämieni muuttajien frekvensseistä näimme edellä, että maahanmuuttajataustaiset nuorten vanhemmat olivat useammin kouluttautuneet matalammin kuin kantaväestön nuorten vanhemmat. Tämän lisäksi tiedämme muiden tutkimusten perusteella, että maahanmuuttajien työllisyys on Suomessa heikkoa (Busk, Jauhiainen, Kekäläinen, Nivalainen & Tähtinen 2016). Aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että Suomessa eri taloudellisista asemista olevat nuoret viettävät usein aikaa keskenään. Tästä huolimatta nuoret ovat kokeneet, että ajanvietto on helpointa toisten nuorten kanssa, jotka ovat samanlaisesta taloudellisesta asemasta. (Hakovirta & Rantalaiho 2012).

Tulosteni ja aiemman tutkimuksen perusteella katson, että päihteidenkäyttö ja seurustelu voivat olla maahanmuuttajataustaisten nuorten kohdalla tapoja tulla hyväksytyksi ryhmiin ja integroitua suomalaiseen kulttuuriin. Koska maahanmuuttajataustaisten nuorten vanhemmat ovat usein matalammin koulutettuja ja maahanmuuttajilla esiintyy paljon työttömyyttä, uskon, että tämä vaikuttaa myös siihen keiden kanssa he viettävät aikaa. Jos maahanmuuttajat integroituvat vertaisryhmiin, joissa on matala sosioekonominen asema, katson, että tämä selittää ainakin osittain heidän riskialtista seksuaalikäyttäytymistä. Koska kyse on lopulta suomalaisen maahanmuuttajanuoren sosioekonomisesta asemasta ja sen yhteydestä riskialttiiseen seksuaalikäyttäytymiseen, tämä voisi olla hyvä jatkotutkimusaihe, sillä sosioekonominen asema ei ollut oman tutkielmani fokuksessa.

Se, miksi osa maahanmuuttajataustaisista pojista oli edelleen yliedustettuna, vaikka kaikki käyttämäni muuttajat oli otettu huomioon, jäi tutkielmassani epäselväksi. Seurustelu ja päihde- ja huumeikäyttäytyminen selittivät maahanmuuttajataustaisten tyttöjen erot, mutta eivät kaikkien poikien eroja. Katsoisin, että tämä voisi olla hyvä jatkotutkimuksen aihe. Olisi myös mielenkiintoista tutkia kansainvälisesti tarkemmin, miksi tilanne Suomessa on niin erilainen kuin muissa Euroopan maissa tai etenkin Pohjoismaissa. Esimerkiksi Ruotsissa ei ole löydetty yhteyttä maahanmuuttajataustan ja riskialttiin seksuaalikäyttäytymisen välillä (Kastbom 2015; Edgardh 2002). Suomen tilannetta voi selittää esimerkiksi se, että Suomessa on suhteellisesti vähän maahanmuuttajia verrattuna moneen muuhun Euroopan maahan (Väestöliitto 2019) ja se, että Suomessa on julkinen koulutusjärjestelmä. Kuten tutkielman tuloksista näimme, suomalaisten nuorten aikainen seksuaalidebyytti ei ollut yhteydessä eri kouluihin valikoitumisesta.

On tärkeää myös tutkia, onko tilanne muuttunut vuosien varrella. Käyttämäni aineisto on kerätty vuonna 2013 ja uusimmat terveystutkimuksen tulokset julkaistaan 17.9.2019. Vuoden 2015 pakolaiskriisin jälkeen huhtikuuhun 2019 mennessä 6183 alaikäistä turvapaikanhakijaa on saanut Suomeen oleskeluluvan. Heistä 2448 on 14 – 17-vuotiaita, ja osa heistä on saapunut Suomeen yksin. (Migri 2019.) Pakotettu maastamuutto ja myöhäinen maahanmuuttoikä asettavat heidät hyvin haavoittuvaan asemaan. Tämä on tärkeää ottaa huomioon kotouttamistyössä, koska kuten edellä näimme, alle 4 vuotta Suomessa asuneet nuoret olivat erityisen alttiita riskialttiille seksuaalikäyttäytymiselle.

Tutkielmani tavoite oli selvittää mitkä tekijät vaikuttavat maahanmuuttajanuoren aikaiseen seksuaalidebyyttiin ja selvittää, eroaako maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön nuorten riskialtis seksuaalikäyttäytyminen toisistaan. Tutkielmani on vastannut ainakin osittain näihin kysymyksiin. Selittäviä tekijöitä löytyi useita, mutta riskialtis seksuaalikäyttäytyminen on ilmiönä monimuotoinen. Tutkielmani perusteella uskon, että siihen vaikuttavat maahanmuuttajanuorten kohdalla etenkin muutoksessa olevat perhesuhteet ja integroituminen vertaisryhmiin. Uskon, että tulokseni tuovat uusia näkemyksiä julkiseen keskusteluun, jossa maahanmuuttajataustaisista rakennetaan usein kuva lähtömaan kulttuurin tai uskonnon kautta. On huomattavaa,

että tutkielmassani syntymämaa ja sukupolvi selittivät kuitenkin vain hyvin pienen osan tutkimastani ilmiöstä. Tuloksiani voisi hyödyntää etenkin kotouttamispalveluiden, opiskelijahuoltotyön, terveystiedon opetuksen sekä nuoriso- ja kotouttamispoliittisten ohjelmien käytössä.

8. Lähdeluettelo

Aapola, S. (1999): *Murrosikä ja sukupuoli. Julkiset ja yksityiset ikämäärittelyt.*

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 763, Nuorisotutkimusverkoston / Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 8, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Alitolppa-Niitamo, A. (2003): *Liminaalista jäsenyyteen. Somalinkielisten nuorten siirtymien haasteita.* Teoksessa Harinen, Päivi (toim.) *Kamppailuja jäsenyyksistä – etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa*, Julkaisuja 38.

Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, Helsinki.

Allison, PD. (2009): *Fixed effects regression models. Vol. 160.* Sage Publications, California.

Alitolppa-Niitamo, A. (2010): *Perheen akkulturaatio ja sukupolvien väliset suhteet.*

Teoksessa Martikainen, T. & Haikkola, L. (toim.) *Maahanmuutto ja sukupolvet.* Suomalaisen Kirjallisuuden seura, Helsinki.

Asikainen, E. (2006): *Pakolaistytöstä naiseksi Suomessa.* Joensuun Yliopistopaino, Joensuu.

Baskin-Sommers, A. & Sommers, I. (2006): *The co-occurrence of substance use and high-risk behaviours.* Journal of Adolescent Health 38(5), 609-611.

Baumrind, D. (1996): *The Discipline Controversy Revisited.* Family Relations 45(4), 405-414.

Berry, J W. (1997): *Immigration, Acculturation, and Adaptation.* Applied psychology: an international review 46(1), 5-68.

Brubaker, R. (2013): *Etnisyys ilman ryhmiä.* Teoksessa: Pertti Ruuska ja Jarno Valkonen (toim.) *Etnisyys ilman ryhmiä.* Suom. Erkki Vainikkala ja David Kivinen, Vastapaino, Tampere.

Busk, H., Jauhiainen, S., Kekäläinen, A., Nivalainen, S. & Tähtinen, T. *Maahanmuuttajat työmarkkinoilla: tutkimus eri vuosina Suomeen muuttaneiden työurista.* Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, Helsinki.

- Cacciatore, R. (2006): *Lasten ja nuorten seksuaalisuus*. Teoksessa: Apter, Dan ym. (toim.) *Seksuaalisuus*, Kustannus Oy Duodecim, Jyväskylä.
- Choi, Y., He, M. & Harachi, TW. (2008): *Intergenerational Cultural Dissonance, Parent–Child Conflict and Bonding, and Youth Problem Behaviors among Vietnamese and Cambodian Immigrant Families*. *Journal of Youth and Adolescence* 37(1), 85–96.
- Cochran, J. K. & Beeghly, L. (1991): *The influence of religion on attitudes toward nonmarital sexuality: A preliminary assessment of reference group theory*. *Journal for the Scientific Study of Religion* 30(1), 45–62.
- Coleman LM. & Testa A. (2008): *Sexual health knowledge, attitudes and behaviours: variations among a religiously diverse sample of young people in London, UK*. *Ethnicity & Health*, 13(1), 55-72.
- de Graaf, W. & Zenderen, K. (2009): *Segmented assimilation in the Netherlands? Young migrants and early school leaving*. *Ethnic and Racial Studies* 32(8), 1470-1488.
- Devos-Combyu L., Daniel J. & Lange JE. 2013 *Alcohol Consumption, Dating Relationships, and Preliminary Sexual Outcomes in Collegiate Natural Drinking Groups*. *Journal of Applied Social Psychology* 43(12), 2391–2400.
- Dickson N., Paul C., Herbison P. & Silva P. (1998): *First sexual intercourse: age, coercion, and later regrets reported by a birth cohort*. *BMJ Clinical Research* 316(7124), 29-33.
- Edgardh K. (2002): *Adolescent sexual health in Sweden*. *Sexually Transmitted Infections* 78(5), 352-6.
- Ellonen, N. (2006): *Monitasoanalyysit ja niiden soveltaminen sosiaalitieteissä*. *Janus* 14(2), 127-138
- Ellison MA. (2003): *Authoritative knowledge and single women's unintentional pregnancies, abortions, adoption, and single motherhood*. *Medical Anthropology Quarterly*, 17(3), 322-347.

Eurostat (2013): *Being young in Europe today - family and society*. Saatavilla: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Being_young_in_Europe_today_-_family_and_society#Family_composition_and_household_structure (viitattu 01.06.2019).

Falah Hassani, K. (2010): *Changes in Sexual Behavior and Hormonal Contraceptives Use Among Finnish Adolescents*. Tampereen Yliopistopaino Oy, Tampere.

Falah-Hassani K., Kosunen E., Shiri R, Jokela J., Liinamo A. & Rimpelä A. (2009): *Adolescent Sexual Behavior During Periods of Increase and Decrease in the Abortion*. *Obstetrics & Gynecology*. 114(1), 79-86.

Fenton, KA., Mercer, CH., McManus, S., Erens, B., Wellings, K., Macdowall, W., Byron, CL., Copas, AJ., Nanchahal, K., Field, J. & Johnson, AM. (2005): *Ethnic variations in sexual behaviour in Great Britain and risk of sexually transmitted infections: a probability survey*. *Lancet* 365(9466), 1246-55.

Fish, M. & Revenson, T. (2005): *Risky sexual behaviors in immigrant adolescent girls from the former Soviet Union: Role of natal and host culture*. *Journal of School Psychology*, 43(1), 3-22.

Forsander, A. (2001): *Etnisten ryhmien kohtaaminen*. Teoksessa: Forsander, A., Ekholm, E. & Hautaniemi, P. (toim.): *Monietnisyyys, yhteiskunta ja työ*. Palmenia-kustannus, Yliopistopaino, Helsinki.

Furstenberg, F.F Jr., Morgan, S.P., Moore, K.A. & Peterson J.L. (1987): *Race differences in the timing of adolescent intercourse*. *American Sociological Review* 52(4), 511-518.

Griffiths, C., Prost, A. & Hart, G. (2008): *Sexual and reproductive health of South Asians in the UK: an overview*. *Journal of Family Planning and Reproductive Health Care* 34(4), 251–260.

Guo, J., Chung, IJ., Hill, KG., Hawkins, JD., Catalano, RF. & Abbott, RD. (2012): *Developmental relationships between adolescent substance use and risky sexual behavior in young adulthood*. *Journal of Adolescent Health*, 31(4), 354-62.

- Haavio-Mannila, E. & Kontula, O. (2003): *Single and Double Sexual Standards in Finland, Estonia and St. Petersburg*. The Journal of Sex Research 40(1), 36-49.
- Hagan, J., Gillis, A.R. & Simpson, J. (1985): *The class structure of gender and delinquency: Toward a power-control theory of common delinquent behavior*. American Journal of Sociology 90(6), 1151-1178.
- Haikkola, L. (2010): *Etnisyys, suomalaisuus ja ulkomaalaisuus toisen sukupolven luokitteluissa*. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Haikkola, Lotta (toim.) *Maahanmuutto ja sukupolvet*. Suomalaisen Kirjallisuuden seura, Helsinki.
- Haikkola, L. (2014) *Ulos kammioista!: Muuttoliikkeiden ja etnisyyden tutkimus yhteiskunnallisena vaikuttamisena*. Haikkola, L., Pyrhönen, N. J., Pentikäinen, M. & Pauha, T. J. (toim.) ETMU, Helsinki.
- Hakovirta M. & Rantalaiho M. (2012): *Taloudellinen eriarvoisuus lasten arjessa*. Kelan tutkimusosasto, Helsinki.
- Hall, S. (2003a): *Kulttuuri, paikka, identiteetti*. Teoksessa Lehtonen, M. & Löytty, O. (toim.) *Erilaisuus*. Vastapaino, Tampere.
- Hall, S. (2003b): *Monikulttuurisuus*. Teoksessa Lehtonen, M. & Löytty, O. (toim.) *Erilaisuus*. Vastapaino, Tampere.
- Hall, S. (1999): *Identiteetti*. Suom. ja toim. Lehtonen, M & Herkman, J. Vastapaino, Tampere.
- Harinen, P. & Suurpää, L. (2003): *Nuoret kulttuurisessa välimaastossa*. Teoksessa Harinen, P. (toim.) *Kamppailuja jäsenyyksistä – etnisyyt, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa*. Julkaisuja 38. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, Helsinki.
- Harinen, P. (2005): *Mitähän tekis? Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen*. Verkojulkaisusarja. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, Helsinki.

- Harinen, P. (toim.) (2003): *Kamppailuja jäsenyyksistä – etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa*. Julkaisuja 38. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, Helsinki.
- Hautaniemi, P. (2004): *Pojat! Somalipoikien kiistanalainen nuoruus*. Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 41, Helsinki.
- Heath, AF., Rethon, C. & Kilpi, E. (2008): *The Second Generation in Western Europe: Education, Unemployment, and Occupational Attainment*. Annual Review of Sociology 34(1), 211-235.
- Heikkilä, E. (2005): *Monikulttuuriset avioliitot tilastoissa ja arjen elämässä*. Teoksessa: Alitolppa-Niitamo, A., Söderling I. & Fågel S. (toim.) *Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin*. Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos ja Kotipuu.
- Helander, R. (2002): Somalitytöt kahden kulttuurin välissä. Teoksessa Aaltonen S. & Honkatukia, P. (toim.) *Tulkintoja tytöistä*. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki.
- Hendrickx, K., Lodewijckx, E., Van Royen, P., & Denekens, J. (2002). *Sexual Behaviour of second generation Moroccan immigrants balancing between traditional attitudes and safe sex*. Patient Education and Counseling, 47(2), 89–94.
- Honkasalo, V., Souto, A-M. & Suurpää, L. (2007): *Mikä tekee nuorisotyöstä monikulttuurisen? Kokemuksia, käytäntöjä ja haasteita 10 suurimmassa kunnassa*. Verkkojulkaisusarja. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, Helsinki.
- Honkasalo, V., Harinen, P. & Anttila, R. (2007): *Yhdessä vai yksin erilaisina? Monikulttuuristen nuorten arkea, ajatuksia ja ajankäyttöä*. Verkkojulkaisusarja. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Helsinki.
- Honkasalo, V. & Souto, A-M. (2007): *Monikulttuurinen nuorisotyö*. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä – Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*. Julkaisuja 76. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Helsinki.

Honkasalo, V. (2003): *Voiko jäsenyyttä valita? Nuorten maahanmuuttajien tulkintoja suomalaisuudesta ja rasismista*. Teoksessa Harinen, P. (toim.) *Kamppailuja jäsenyyksistä – etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa*. Julkaisuja 38. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, Helsinki.

Honkasalo, V. (2011): *Tyttöjen kesken – Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä*. Julkaisuja 109. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Helsinki.

Honkasalo, V. (2012): *Nuorisotyön monikulttuurisuus ja sukupuoli*. Teoksessa Keskinen S., Vuori J. & Hirsiaho, A. (toim.) *Monikulttuurisuuden sukupuoli – Kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa*. Tampere University Press, Tampere.

Honkasalo, V. (2013): *Se suuri ero. Kulttuuri ja seksuaalisuus terveystiedon oppikirjoissa*. Nuorisotutkimus 2/2013.

Huttunen, L. (2005): *Etnisyys*. Teoksessa Rastas A., Huttunen L., & Löytty, O. (toim.) *Suomalainen vieraskirja – Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta*. Vastapaino, Tampere.

Huttunen, L., Löytty, O. & Rastas, A. (2005): *Suomalainen monikulttuurisuus*. Teoksessa Rastas A., Huttunen L. & Löytty, O. (toim.) *Suomalainen vieraskirja – Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta*. Vastapaino, Tampere.

Isotalo, A. (2006): *Somalitytöt ja seksuaalisuuden kulttuuriset merkitykset*. Teoksessa Kinnunen, T. & Puuronen, A. (toim.): *Seksuaalinen ruumis. Kulttuuritieteelliset lähestymistavat*. Gaudeamus, Helsinki.

Jaccard, J., Dodge, T. & Blanton, H. (2005): *Peer Influences on Risk Behavior: An Analysis of the Effects of a Close Friend*. *Developmental Psychology* 41(1), 135–147.

Jasinskaja-Lahti, I. (2000): *Psychological Acculturation and Adaptation among Russian-speaking Immigrant Adolescents in Finland*. Helsingin yliopiston verkkojulkaisut, Helsinki.

Jokinen, K. (2014): *Nykynuoret ja siirtymät aikuisuuteen*. Teoksessa: Vehkalahti, K. & Suurpää, L. (toim.) *Nuoruuden sukupolvet. Monitieteisiä näkökulmia nuoruuteen eilen ja tänään.*: Nuorisotutkimusverkoston/Nuorisotutkimusseuran julkaisuja, Helsinki.

Juvonen, T. (2006): *Seksuaalisen ruumiin jäljillä*. Teoksessa Kinnunen, T. & Puuronen, A. (toim.): *Seksuaalinen ruumis. Kulttuuritieteelliset lähestymistavat*. Gaudeamus, Helsinki.

Kagitçibasi, Ç. (2002): *Rites of Passage to Adulthood: Adolescence in the Western World*. Human Development 45(2), 136-140.

Kalina O., Madarasova Geckova A., Klein D., Jarcuska P., Orosova O., van Dijk JP. & Reijneveld SA. (2013): *Mother ' s and father ' s monitoring is more important than parental social support regarding sexual risk behavior among 15-year-old adolescents*. The European Journal of Contraception and Reproductive Health Care, 18(2), 95-10.

Kangas, I., Andersen, B., McGarrigle, CA. & ØStergaard, L. (2004): *A comparison of sexual behaviour and attitudes of healthy adolescents in a Danish high school in 1982, 1996, and 2001*. Population Health Metrics 2(1), 5.

Kastbom ÅA. (2015): *Sexual behaviour, debut and identity among Swedish schoolchildren*. Linköping University Medical Dissertation No. 1481.

Kelley, AE., Schochet, T. & Landry, CF. (2004): *Risk taking and novelty seeking in adolescence*. Annals of the New York Academy of Sciences 1021(1), 27-32.

Keskinen, S. & Vuori, J. (2012): *Erot, kuuluminen ja osallisuus hyvinvointiyhteiskunnassa*. Teoksessa Keskinen S., Vuori J. & Hirsiaho, A. (toim.) *Monikulttuurisuuden sukupuoli – Kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa*. Tampere University Press, Tampere.

Keskinen, S. (2012): *Kulttuurilla merkityt toiset ja universaalin kohtelun paradoksi väkivaltatyössä*. Teoksessa Keskinen S., Vuori J. & Hirsiaho, A. (toim.) *Monikulttuurisuuden sukupuoli – Kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa*. Tampere University Press, Tampere.

- Kinnunen, J., Pere, L., Raisamo, S., Katainen, A., Ollila, H. & Rimpelä, A. (2017): *Nuorten terveystapatutkimus 2017: Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö sekä rahapelaaminen*. Sosiaali- ja terveysministeriö 28.06.2017 Julkaisusarja: Raportteja ja muistioita 2017 (28).
- Kivijärvi, A., Myllylä, M., Peltola, M. & Honkatukia, P. (2017): *Enemmän samanlaisia kuin erilaisia: maahanmuuttajataustaisten nuorten sukupolvisuhteissa niukasti erityispiirteitä*. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, Helsinki.
- Kivijärvi, A. & Honkasalo, V. (2010): *Monikulttuuristen nuorten ja nuorisotyöntekijöiden tulkintoja rasismista*. Teoksessa Martikainen, T. & Haikkola, L. (toim.) *Maahanmuutto ja sukupolvet*. Suomalaisen Kirjallisuuden seura, Helsinki.
- Klemetti, R., Seppänen, J., Matikka, A. & Surcel, H-M. (2017): *Ulkomaalaistaustaisten nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveystietämys Kouluterveyskyselyssä 2015*. Sosiaalilääketieteellinen aikakausilehti 54, 209-225.
- Kontula, O. (1991): *Sukupuolielämän aloittamisen yhteiskunnallisista ehdoista*. Sosiaali- ja Terveystieteiden tutkimuskeskus, Tutkimuksia 14/1991, Valtion painatuskeskus, Helsinki.
- Kontula, O. & Meriläinen, H. (2007) *Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa*. Väestöliitto, Helsinki.
- Kontula, O. (2006): *Suomalainen seksuaalikulttuuri*. Teoksessa: Apter, D., Väisälä L. & Kaimola K. (toim.) 2006: *Seksuaalisuus*. Kustannus Oy Duodecim. Jyväskylä.
- Kontula, O. (2010): *The evolution of sex education and student's sexual knowledge in Finland in the 2000s*. Sex Education 10(4), 373–386.
- Kosonen, L. (2008): *Growing up Vietnamese in Finland: Looking Back 12 Years Later. The Well-Being and Sociocultural Adaptation of Vietnamese as Children and as Young Adults*. Social Psychological Studies 18. Yliopistopaino, Helsinki.
- Kosunen, E., Bender, S. & Geirsson, R. (2003): *Trends in teenage fertility, abortion, and pregnancy rates in Iceland compared with other Nordic countries 1976–99*. Acta Obstetrica et Gynecologica Scandinavica 82(1), 38–47.

Kouvo, A. & Lockmer, C. (2013): *Imagine all the Neighbours. The Perceived Ethnicity of the Living Area, Interethnic Friendship Ties and Perceived Ethnic Threat in Four Nordic Countries*. *Urban Studies* 50(16), 3305-3322.

Kramer, MA., van Veen, MG., Op de Coul, EL., Coutinho, RA. & Prins, M. (2014): *Do sexual risk behaviour, risk perception and testing behaviour differ across generations of migrants?* *European Journal of Public Health*, 24(1), 134–138.

Kramer, M. ,Veen, OC. & Coutinho, P. (2013): *Do sexual risk behaviour, risk perception and testing behaviour differ across generations of migrants?* *European Journal of Public Health*, 24(1), 134–138.

Kuortti, M. (2012): *Suomalaisten tyttöjen seksuaaliterveys ja –kulttuuri*. Tampere University Press, Tampere.

Kwak, K. (2003): *Adolescents and Their Parents: A Review of Intergenerational Family Relations for Immigrant and Non-Immigrant Families*. *Human Development* 2003(43), 115–136.

Lavikainen, HM., Lintonen, T. & Kosunen, E. (2009): *Sexual behavior and drinking style among teenagers: a population-based study in Finland*. *Health Promotion International*, 24(2), 108-19.

Lawrence, JS. & Scott, CP. (1996): *Examination of the relationship between African American adolescents' condom use at sexual onset and later sexual behavior: Implications for condom distribution programs*. *AIDS Education and Prevention*, 8(3), 258-66.

Leccardi, C. & Perego, M. (2010): *Existential Field 2: Family Developmental Processes*.
Luettavissa: https://www.ag-familie.de/media/agfdoc/EF2_Family_Developmental_Processes.pdf (viitattu 01.06.2019.)

Lehtonen, J. (2003): *Seksuaalisuus ja sukupuoli koulussa*. Väitöskirja. Yliopistopaino, Helsinki.

Lehtonen M., Löytty O. & Ruuska, P. (2004): *Suomi toisin sanoen*. Vastapaino, Tampere.

Lehtonen, M. & Löytty, O. (2003): *Miksi Erilaisuus?* Teoksessa Lehtonen, M. & Löytty, O. (toim.) *Erilaisuus*. Vastapaino, Tampere.

Lepola, O. (2000): *Ulkomaalaisesta suomenmaalaiseksi – Monikulttuurisuus, kansalaisuus ja suomalaisuus 1990-luvun maahanmuuttoliittisessä keskustelussa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Liebkind, K. (2000): *Kun kulttuurit kohtaavat*. Teoksessa: Liebkind, K. (toim.): *Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa*. Gaudeamus, Tampere.

Luopa P., Kivimäki A., Matikka A., Vilkki S., Jokela J., Laukkanen E. & Paananen R. (2014): *Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000–2013. Kouluterveyskyselyn tulokset*. Terveystieteiden tutkimuskeskus, Raportti 25/2014.

Luster, T. & Small, SA. (1994): *Adolescent sexual activity: An ecological, risk-factor approach*. *Journal of Marriage and Family*, 56(1), 181-192.

Maahanmuuttovirasto (Migri) (2019): *Tilastot*. Saatavilla: <https://tilastot.migri.fi> (viitattu 01.06.2019).

Madkour, AS., de Looze, M., Ma, P., Halpern, CT., Farhat, T., Ter Bogt, TF., Ehlinger, V., Nic Gabhainn, S., Currie, C. & Godeau, E. (2014): *Macro-Level Age Norms for the Timing of Sexual Initiation and Adolescents' Early Sexual Initiation in 17 European Countries*. *Journal of Adolescent Health*, 55(1), 114-21.

Malin, M. (2011): *Maahanmuuttajanaisten lisääntymisterveys vaatii erityishuomiota*. *Suomen Lääkärilehti* 66(44), 3309-3014.

Mood, C. (2009): *Logistic Regression: Why We Cannot Do What We Think We Can Do, and What We Can Do About It*. *European Sociological Review* 26(1), 67-82.

Mårdh, PA., Creasas, G., Guaschino, S., Hellberg, D. & Henry-Suchet, J. (2000): *European Chlamydia Epidemiology Group. Correlation between an early sexual debut,*

and reproductive health and behavioral factors: a multinational European study. The European Journal of Contraception & Reproductive Health Care, 5(3), 177-82.

Peltola, M., Keskinen, S., Honkasalo, V. & Honkatukia, P. (2017): *Intergenerational Negotiations on (Hetero)sexuality and Romantic Relationships: Views of Young People and Parents in Multiethnic Contexts'* Journal of youth studies. Journal of Youth Studies 20(5), 533-548.

Martikainen, T. & Haikkola, L. (2010): *Johdanto: sukupolvet maahanmuuttajatutkimuksessa.* Teoksessa: Martikainen, T. & Haikkola, L. (toim.) *Maahanmuutto ja sukupolvet.* Suomalaisen Kirjallisuuden seura, Helsinki.

Pedersen, M., Alcón, Carmen, MCG., Rodriguez, M. & Smith, R. (2014): *Family.* Teoksessa: Currie, C., Roberts, C., Morgan, A., Smith, R., Settertobulte, W., Samdal, O. & Barnekow, Rasmussen V. (toim.) *Young people's health in context. Health Behaviour in School-Aged Children (HBSC) study: international report form the 2001/2002 survey.* Health Policy for Children and Adolescents 4, World Health Organization.

Myers, R., Chou, CP., Sussman, S., Baezconde-Garbanati, L., Pachon, H. & Valente, TW. (2009): *Acculturation and substance use: Social influence as a mediator among Hispanic alternative high school youth.* Journal of Health and Social Behavior 50(2), 164-179.

Nagel, J. (2003): *Race, Ethnicity, and Sexuality. Intimate Intersections, Forbidden Frontiers.* Oxford University Press, USA.

Näre, S. (2002): *Intimisoituvan kulttuurin muistijälkiä tytöissä.* Teoksessa Aaltonen S. & Honkatukia P. (toim.) *Tulkintoja tytöistä.* Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Nikunen, K. (2012): *Sukupuolittuneet mediakuvastot ja ylirajainen kokemus maahanmuuttajanuorten arjessa.* Teoksessa Keskinen, S., Vuori, J. & Hirsiaho, A. (toim.) *Monikulttuurisuuden sukupuoli – Kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa.* Tampere University Press, Tampere.

- Oksanen, S. (2010): *Nuoret somalinaiset sukupuolen ja etnisyyden rajoja etsimässä*. Teoksessa: Martikainen, T. & Haikkola, L. (toim.) *Maahanmuutto ja sukupolvet*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Pearson, J., Muller, C. & Frisco, ML. (2006): *Parental Involvement, Family Structure, and Adolescent Sexual Decision Making*. *Sociological Perspectives* 49(1), 67-90.
- Peltola, M. (2014): *Kunnollisia perheitä. Maahanmuutto, sukupolvet ja yhteiskunnallinen asema*. Unigrafia, Helsinki.
- Petersen, J. & Hyde, S. (2010): *A meta-analytic review of research on gender differences in sexuality, 1993-2007, 1993-2000*. *Psychological Bulletin* 136(1), 21-38.
- Portes, A. & Rumbaut, R. (2001): *Legacies: The Story of the Immigrant Second Generation*.: University of California Press, Berkeley .
- Portes, A. & Zhou, M. (1993): *The New Second Generation: Segmented Assimilation and Its Variants*. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science, Intermorality Affairs in the U. S.: Pluralism at the Crossroads* 530, 74-96.
- Potard, C., Courtois, R. & Rusch, E. (2008): *The influence of peers on risky sexual behaviour during adolescence*. *The European Journal of Contraception & Reproductive Health Car*, 13(3), 264-70.
- Qin, DB. (2008): *Doing Well vs. Feeling Well: Understanding Family Dynamics and the Psychological Adjustment of Chinese Immigrant Adolescents*. *Journal of Youth and Adolescence* January 37(1), 22–35.
- Raffaelli, M. & Crockett, LJ. (2003): *Sexual Risk Taking in Adolescence: The Role of Self-Regulation and Attraction to Risk*. *Developmental Psychology*, 39(6), 1036-46.
- Jessor, R. (2014): *Parsing Protection and Risk for Problem Behavior Versus Pro-social Behavior Among US and Chinese Adolescents*. *Journal of Youth and Adolescence* 43(7), 1037–1051.
- Rothbaum, F. & Trommsdorff, G. (2008:) *Do Roots and Wings Complement or Oppose One Another? The Socialization of Relatedness and Autonomy in Cultural Context*.

Teoksessa: Grusec, JE. & Hastings, PD. (toim.) *Handbook of Socialization: Theory and Research*. The Guilford Press, New York

Rumbaut, R. (2004) *Ages, Life Stages, and Generational Cohorts: Decomposing the Immigrant First and Second Generation in the United States*. *International Migration Review*, 38(3), 1160-1205.

Rumbaut, R. (2007): *Ages, Life Stages, and Generational Cohorts: Decomposing the Immigrant First and Second Generations in the United States*. Teoksessa: Portes, A. & DeWind, J. (toim.) *Rethinking Migration: New Theoretical and Empirical Perspectives*, Berghahn Books, New York.

Schachner, MK., He, J., Heizmann, B. & Van de Vijver, FJR. (2017): *Acculturation and School Adjustment of Immigrant Youth in Six European Countries: Findings from the Programme for International Student Assessment (PISA)*. *Frontiers in Psychology* 8 (649).

Schwartz, SJ., Unger, JB., Zamboanga, BL. & Szapocznik, J. (2010): *Rethinking the Concept of Acculturation: Implications for Theory and Research*. *The American Psychologist*, 65(4), 237–251.

Silberman, R., Alba, R. & Fournier, I. (2007): *Segmented assimilation in France? Discrimination in the labour market against the second generation*. *Ethnic and Racial Studies* 30(1), 1-27.

Singla, R. (2006) *The Formation of Intimate Partnerships among Ethnic Minority Youth in Denmark: Generational Relationships and Religious Endogamy*. AMID Working Paper Series 59/2006, Roskilde University, Roskilde.

Sinng, S., Darroch, JE. & Frost, JJ. (2001): *Socioeconomic Disadvantage and Adolescent Women's Sexual and Reproductive Behavior: The Case of Five Developed Countries*. *Family Planning Perspectives*, 33(6), 251-8.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2007) *Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen, Toimintaohjelma 2007–2011*.

Torikka A., Kaltiala-Heino R., Luukkaala T. & Rimpelä A. (2016): *Trends in Alcohol Use among Adolescents from 2000 to 2011: The Role of Socioeconomic Status and Depression*. Alcohol and Alcoholism 52(1), 95-103.

Tilastokeskus. 2019. Tutkimukset ja hankkeet – Kouluterveyskysely. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely> (viitattu 01.06.2019).

Traeen, B. & Kvalem, IL. (1996): *Sex under the influence of alcohol among Norwegian adolescents*. Addiction, 91(7), 995-1006.

Väestöliitto (2019): *Maahanmuuttajien määrä*. Saatavilla: https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara (viitattu 01.06.2019).

Väestöliitto (2009): *Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Tarpeita, tietoa, ja yhdenvertaisuutta*. Toimintasuunnitelma 15.6.2009.

Väestöliitto (2019): *Tietoa parisuhteesta – Suojaikarajat*. Luettavissa: https://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/tietoa_parisuhdeammattilaisille/asiakastyon_lakitietoa/suojaikarajat/ (viitattu 01.06.2019)

Waldinger, R. & Feliciano, C. (2019): *Will the new second generation experience 'downward assimilation'? Segmented assimilation re-assessed*. Ethnic and Racial Studies 27(3), 376-402.

White, C. & Lynn, W. (2014): *Influence of Family and School-Level Factors on Age of Sexual Initiation*. Journal of Adolescent Health 56(2), 231-237.

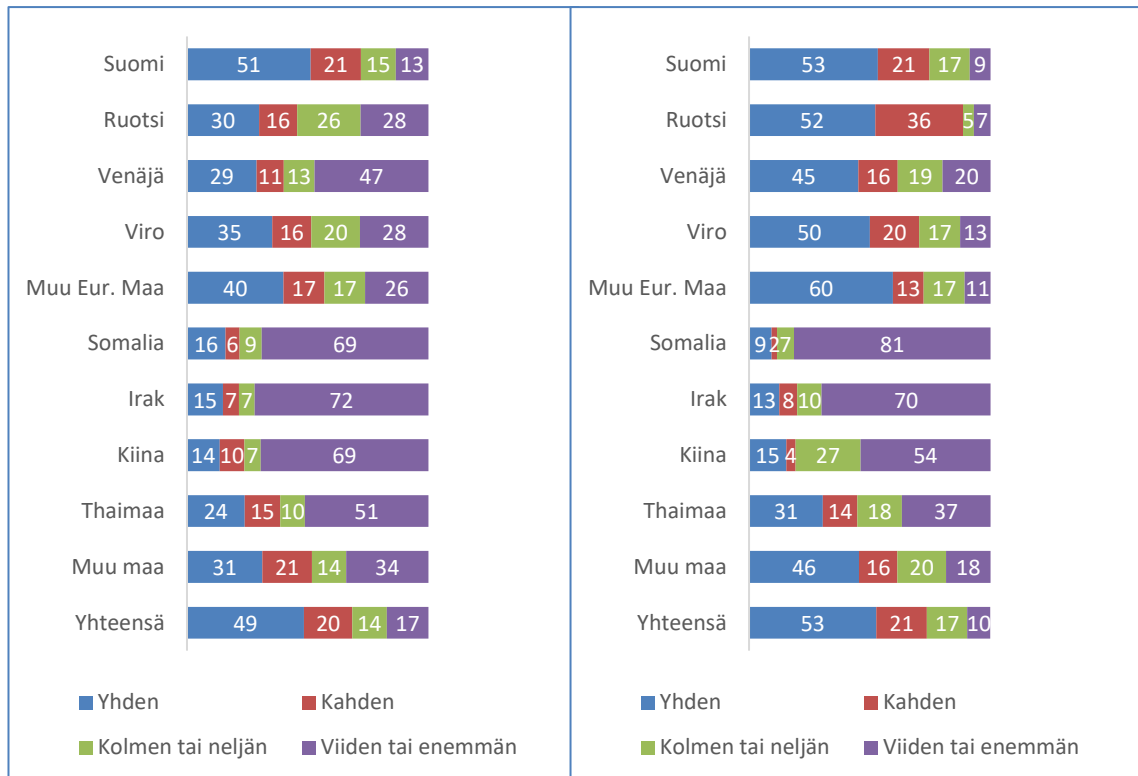
World Health Organization (2012): *Social determinants of health and well-being among young people*. International Report From the 2009/2010 Survey.

Yahyaoui, A., El Methni, M., Gaultier, S. & Lakhdar-Yahyaoui, DBH. (2013): *Acculturative processes and adolescent sexuality: A comparative study of 115 immigrant adolescents from cultures influenced by Islam and 115 French adolescents*

from cultures influenced by Christianity. International Journal of Intercultural Relations
37(1), 28–47.

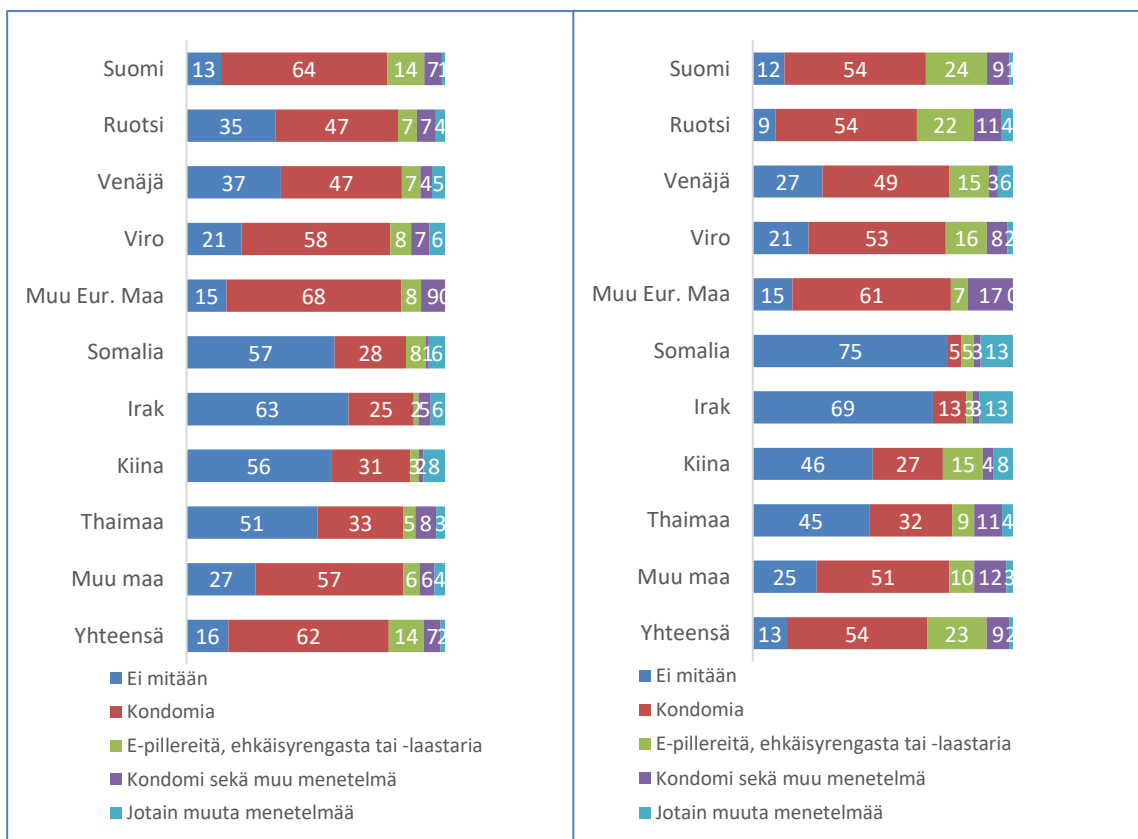
YLE (2018): Turvapaikanhakija epäiltynä vuosittain yli sadassa seksuaalirikoksessa –
tältä näyttävät tilastot. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10541450> (viitattu
01.06.2019).

Liitteet

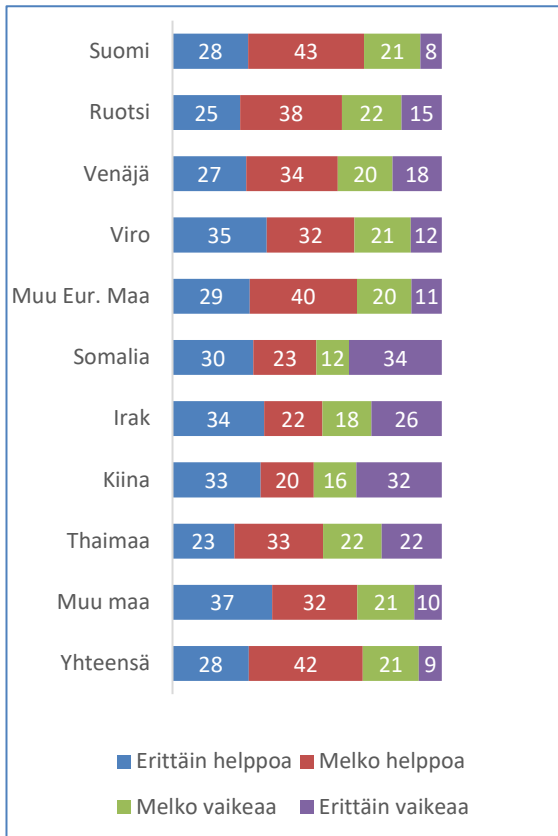
Liite 1: Poikien seksikumppanien määrä syntymämaan mukaan.

Liite 2: Tyttöjen seksikumppanien määrä syntymämaan mukaan.

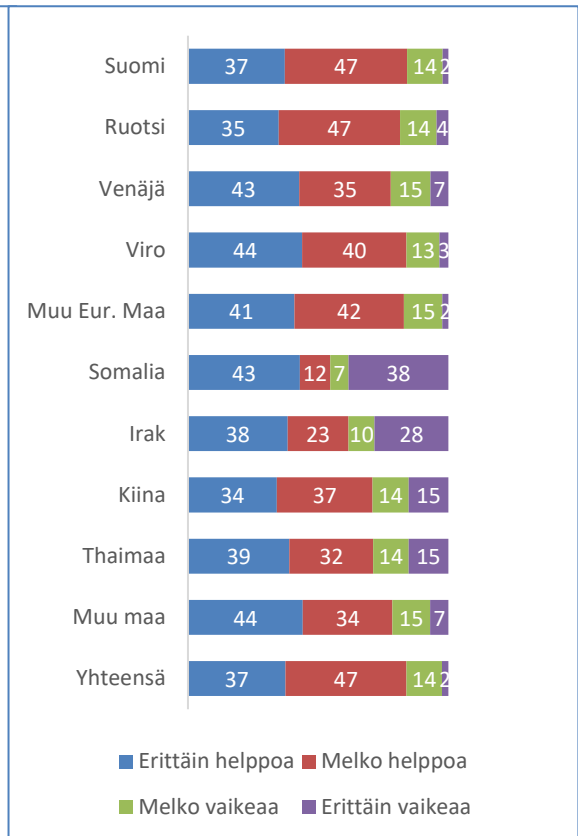

Liite 3: Poikien viimeisin ehkäisymenetelmä syntymämaan mukaan.

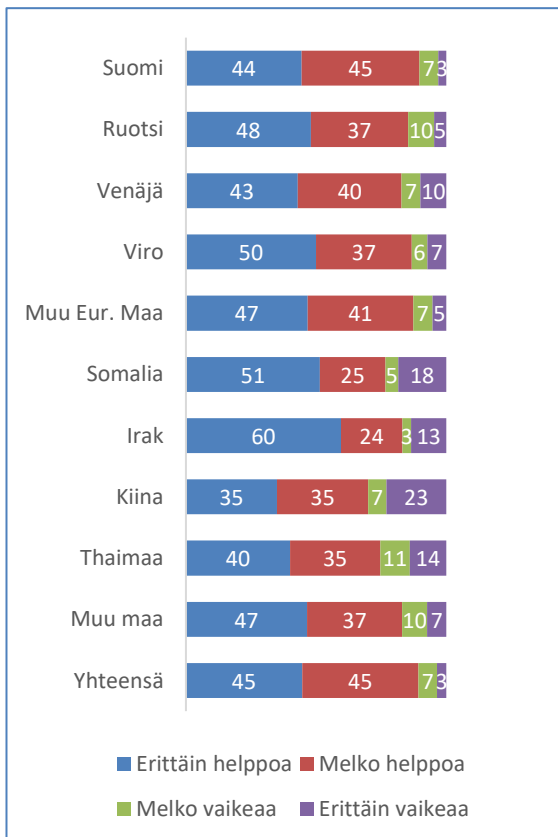
Liite 4: Tyttöjen viimeisin ehkäisymenetelmä syntymämaan mukaan.

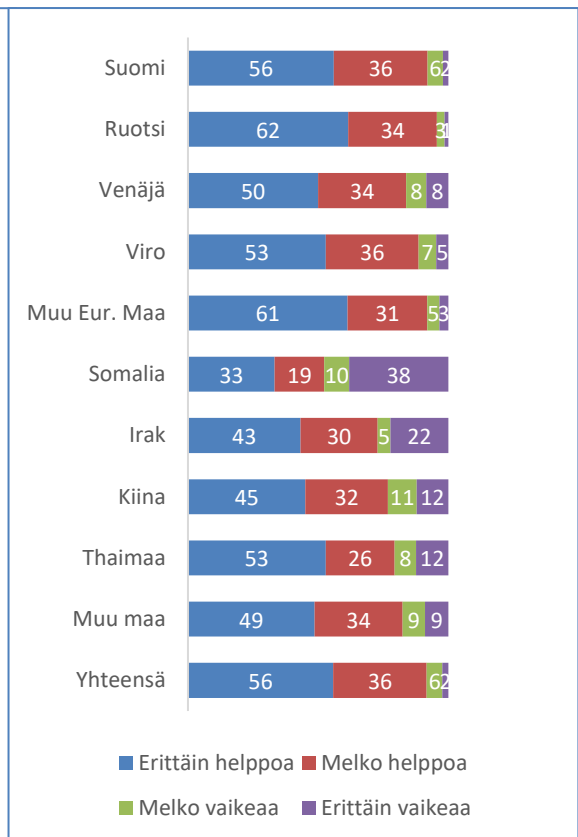
Liite 5. Poikien arvioima mahdollisuus kieltäytyä seksistä päähtyneenä syntymämaaan mukaan.

Liite 6. Tyttöjen arvioima mahdollisuus kieltäytyä seksistä päähtyneenä syntymämaaan mukaan.

Liite 7. Poikien arvioima mahdollisuus vaatia ehkäisyn käyttöä syntymämaaan mukaan.

Liite 8. Tyttöjen arvioima mahdollisuus vaatia ehkäisyn käyttöä syntymämaaan mukaan.